T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUDUKLARINI ANLAMA EĞİTİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (GEBZE İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sevil BAHÇECİ

BOLU–2009

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUDUKLARINI ANLAMA EĞİTİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (GEBZE İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sevil BAHÇECİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN

BOLU–2009

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sevil BAHÇECİ'ye ait " İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Eğitimleri Üzerine Bir Araştırma (Gebze İlçesi Örneği)" adlı çalışma jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir. (18/09/2009)

Akademik Unvanı ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) :Yrd. Doç Dr. Hidayet ÖZCAN İmza

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ali ATALAY İmza

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erkan TEKİNARSLAN İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsünün Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRECİLERİNİN OKUDUĞUNU ANLAMA EĞİTİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(Gebze İlçesi Örneği)

Bahçeci, Sevil

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN
Ağustos - 2009, 160 sayfa

Okumak öğrenmenin temel araçlarından biridir. Bu araştırmada Türkçe Dersi yeni programına göre planlanan okuma-anlama eğitimi sorgulanmıştır. Yeni programa göre planlanan metnin anlaşılma düzeyi ile kendi kendine yapılan okuma çalışması sonucundaki metnin anlaşılma düzeyi arasındaki farkı belirlemek için ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim-öğretim yılının 2. yarılında Gebze Fevzi Çakmak İlköğretim Okulunun 7. sınıf öğrencileri oluşturur. Bu dönemde 4 sınıf ve toplamda 134 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden okuduğunu anlama düzeyleri açısından ön test sonuçlarına göre aralarında anlamlı bir fark bulunmayan 40'ar kişilik iki grup araştırmanın örneklemini oluşturur. Bu iki gruptan biri yansız atama yolu ile deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmaya veri toplamak için sözü geçen eğitim yılında işlenmek üzere hazırlanan dört farklı yayın evinden tesadüfî yöntemle dört tane metin ve bu metinlerin okuma-anlama planı seçilmiştir. Bu yayınevleri ve metinler şunlardır: Koza Yayınları, "Kitap Saygısı"; MEB Yayınları, "Atatürk ve Türk Tiyatrosu"; Pasifik Yayınları, "Nazar Boncuğu"; Harf Eğitim Yayınları, "Mor Salkımlı Ev". Bu metinler deney grubu ile kılavuz kitapta yer alan ders planı doğrultusunda ve istenen süre içerisinde işlenmiştir. Kontrol grubu ise metinleri kendi kendilerine, verilen süre içerisinde, sessiz okuma çalışması yaparak

okumuştur. Kontrol grubuna anlamını bilmedikleri kelimeler söylenmiş bunun dışında hiçbir müdahale yapılmamıştır.

Yapılan bu deneysel işlemlerin sonunda okunan metinlerin anlaşılma düzeylerinin belirlenmesi için her metne ait okuduğunu anlama testleri her iki gruba da uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 11.5 programı ile analiz edilmiştir. Grupların denkliğinin gösterilmesinde ve alt problemlere ulaşılmasında "t" testinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda üç metnin okuduğunu anlama başarı testinde deney grubunun ön test son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ancak deney grubu ve kontrol grubunun son testlerinin karşılaştırılması sonucunda hiçbirinin arasında anlamlı olabilecek bir farka rastlanmamıştır. Bu bulgulardan yola çıkılarak seçilen yayın evlerinden belirlenen metinlerin okuma- anlama planlarının kullanılmasının, metin anlaşılma düzeyi açısından kendi kendine yapılan (sessiz okuma) okuma çalışmasının anlaşılma düzeyine göre olumlu bir fark yaratmadığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: okuma, okuduğunu anlama, Türkçe dersi yeni programın okuma-anlama planı, kendi kendine (sessiz okuma) okuma

ABSTRACT

A RESEARCH INTO 7th GRADE STUDENTS' READING COMPREHENSION EDUCATION (THE SAMPLE OF GEBZE TOWNSHIP)

Bahçeci, Sevil

Master Thesis, Turkish Education Faculty

Advisor: Asistant Professor Dr. Hidayet ÖZCAN

August - 2009, Pages 160

Reading is one of the basic means of learning . In this research, the education of reading and understanding according to the new curriculum of Turkish language course has been carried out. To determine the difference between the level of understanding a text planned according to the new curriculum and the level of understanding self-reading, an experimental method with pre-test and post- test control groups has been used. The research is done with the 7th grade students of Gebze Fevzi Çakmak Primary School on the spring term in 2008-2009 academic year. There are 4 classes and 134 students in total. Two groups of 40 each that have no important difference in common according to the pre-test results of their level of understanding form the pattern of the study. One of the two groups is determined as a control group and the other as neutral. To get data for the research, four texts and their reading comprehension plans published by four different press to be read in that education period have been choosed coincidentally. The publishing houses and the texts are : Koza Yayınları, "Kitap Saygısı"; MEB Yayınları, "Atatürk ve Türk Tiyatrosu"; Pasifik Yayınları, "Nazar Boncuğu"; Harf Eğitim Yayınları, "Mor Salkımlı Ev". These texts are processed on time with the experimental group according to the lesson plan in the Teacher's Book. They are not intervened out of the fact that they are given the words which they don't know their meaning.

At the end of the experiments, reading comprehension tests belong to each texts are applied to the both group to determine the understanding level of these texts. The data's been analyzed with SPSS 11.5 program. It's been benefitted from the 't' test to find out the sub-problems and show the equivalence of the groups.

At the end of the research, ıt's shown that there is a big difference on reading comprehension achievement test of three texts between pre-test and post-test marks of the experimental group. However; the comparison of post tests of the experimental and control groups shows that there is not an important difference between them. So it can be said that the group that applied with reading comprehension plans does not have a positive comprehension difference with the other group reading (silent reading) themselves.

Key words: reading, reading comprehension, reading comprehension plan of the new curriculum for Turkısh course, self-reading (silent reading).

ÖN SÖZ

Eğitim çok kapsamlı bir süreçtir. Eğitimde temel hedef bireylerin kendilerini ve yaşadıkları evreni tanımalarını sağlayarak gelişimlerine yardımcı olmak ve onları üretken kılmaktır. Çağımızdaki hızlı gelişmelerle kişi çok yönlü bilgi akınıyla karşılaşmaktadır. Tüm bunlar içinde kalan birey karşılaştıklarını yorumlayarak anlamlandırmak zorundadır. Bu gelişmelere paralel olarak eğitim bilimleri de gelişmekte ve değişmektedir. Ülkemizde de bu değişmeler ışığında eğitim programları yenilenmekte ve değişmektedir. Yine de değişmeyen bir gerçek vardır ki bireyin tüm eğitim alanı onun ana dili eğitimiyle sınırlanmıştır. Yani ana dili kişinin bütün eğitim alanlarını, algı dünyasını sınırlandırmaktadır. Ana dilini yeterli bir şekilde kullanabilen birey diğer öğrenme alanlarında da daha başarılı düzeye ulaşabilmektedir.

Dünyadaki tüm hızlı gelişme ve değişmelere rağmen bilgi edinmede okuma önemini hala koruyan bir beceridir. Okumakta temel amaç veriyi anlamlandırmaktır. Okunanı anlamak planlı bir eğitim süreciyle kazanılabilecek bir beceridir. 2006 yılında ilköğretim 2. kademede Türkçe Dersi programı da yenilenmiştir. Bu program yapılandırmacı düşünce sistemi üzerine kurulmuştur ve etkinlik temellidir. Bu programla öğrenciye bilgiyi doğrudan aktarmak yerine bilgiye ulaşma yolları, eleştirel düşünme, yaratıcı olma becerileri kazandırılmak istenmektedir. Okuma anlama planları da bu amaçla yapılmaktadır. Okuma konusunda da geliştirilen çeşitli stratejilerden faydalanılmak istenmiştir. Bu stratejiler çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak, etkinliklere yansıtılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada kişisel ve toplumsal gelişimde son derece önemli bir yere sahip olan okuduğu anlama eğitimi sorgulanmak istenmiştir. Bu amaçla yeni programa göre planlanan okuma sürecinin etkililiği ve okuma-anlama stratejilerinin planlara ne derecede yansıtıldığı anlaşılmak istenmiştir.

Birinci bölümde, problem durumunu ortaya koymak amacıyla kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu nedenle dil ve ana dili; ana dili öğrenme alanları; ilköğretim (6,7,8. sınıf) Türkçe dersi programı; okuma; okuduğunu anlama; okuma tür, yöntem ve teknikleri; metin kavramı; 7. sınıf Türkçe dersi okuma kazanımları konularına yer verilmiştir. Probleme bağlı olarak araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, tanımları ve ilgili araştırmalarına değinilmiştir.

İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları, deneysel işlem basamakları ve verilerin analizi konuları yer almaktadır.

Üçüncü bölümde, verilerin analiziyle elde edilen bulgulara değinilmiş ve bu bulgular yorumlanmıştır.

Dördüncü bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlardan hareketle yapılacak başka çalışmalara yönelik öneriler bulunmaktadır.

Çalışmam boyunca bana yol gösteren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN'a, görüşlerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY'a, bilimsel bakış açısı kazanmamda ve sorumluluk sahibi bir eğitimci olmamda emeği olan Yrd. Doç. Dr. Ayhan URAL'a, verilerin analizi konusunda yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Muharrem ES ve Dr. Aysen KANDEMİR'e, veri toplama araçlarını hazırlamamda yardımcı olan meslektaşlarıma, bugüne kadar yetişmemde emeği geçen tüm hocalarıma, yardımını ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma ve beni yetiştiren her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sevil BAHÇECİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET……...……..iii
ABSTRACT ……....v
ÖN SÖZ ……...…….vii
İÇİNDEKİLER ……ix
KISALTMALAR LİSTESİ ……...xiii
TABLOLAR VE GRAFİKLER LİSTESİ ……xiv

1. BÖLÜM ……..1
GİRİŞ ……..1
1.1. PROBLEM DURUMU ……..1
1.2. DİL VE ANA DİLİ …….....4
1.3. ANA DİLİ ÖĞRENME ALANLARI ……8
1.4. İLKÖĞRETİM (6,7,8) TÜRKÇE DERSİ PROGRAMI ……...9
1.4.1. Programdaki Temel Yaklaşım ……10
1.4.2. Programın Yapısı ……11
1.4.3. Temel Beceriler ……12
1.4.4. Öğrenme Alanları ……13
1.5. OKUMA ……..18
1.6. OKUDUĞUNU ANLAMA ……23
1.6.1. Okuduğunu Anlama Stratejileri ……...29
1.7. OKUMA TÜR, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ ……...35
1.8. METİN KAVRAMI ……..…44
1.8.1. Ana Dili Eğitiminde Metin ……..47
1.8.2. Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler ……..49
1.8.3. Metin Türleri ve Türe Özgü Okuma …….....51
1.9. 7. SINIF TÜRKÇE DERSİ OKUMA KAZANIMLARI…….....54
1.10. ARAŞTIRMANIN AMACI ……..…56
1.11. PROBLEM CÜMLESİ ……..…57

1.11.1. Alt Problemler ……58
1.12. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ ……..59
1.13. VARSAYIMLAR ……60
1.14. SINIRLILIKLAR ……..60
1.15. TANIMLAR ……..…60
1.16. İLGİLİ ARAŞIRMALAR ……..……62

II. BÖLÜM ……..70
YÖNTEM ……70
2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ ……...70
2.1.2. Deney Deseni ……....70
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM ……...…71
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI ……..…72
2.3.1. Okuduğunu Anlama Testi (Ön-test) ……..…72
2.3.2. Okuduğunu Anlama Metinlerinin ve Okuma Planlarının Belirlenmesi.…73
2.3.3. Okuduğunu Anlama Testleri (Son-testler) ……..…..74
2.4. DENEYSEL İŞLEM BASAMAKLARI ……..…75
2.5. VERİLERİN ANALİZİ ……..….76

III. BÖLÜM ……....77
BULGULAR VE YORUM ……....77
3.1. DENEY VE KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST SONUÇLARINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM ……..…….77
3.2. KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST VE SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM ……...78
3.2.1. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması ……..…79
3.2.2. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 2. Son Test (2. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması ……...…79
3.2.3. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 3. Son Test (3. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması……..……...80

3.2.4. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 4. Son Test (4. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması…….……81
3.3. DENEY GRUBUNUN ÖN TEST VE SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM ……...…..……..82
3.3.1. Deney Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması …….…..82
3.3.2. Deney Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması ……..……83
3.3.3. Deney Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması …….……84
3.3.4. Deney Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması ……...…..84
3.4. DENEY VE KONTROL GRUBUNUN SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM ……..…..85
3.4.1. Deney ve Kontrol Grubunun 1. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……...….86
3.4.2. Deney ve Kontrol Grubunun 1. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……...….86
3.4.3. Deney ve Kontrol Grubunun 1. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……...87
3.4.4. Deney ve Kontrol Grubunun 1. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……....88
3.5. DENEY VE KONTROL GRUBUNUN 3. METNİN SON TESTİNE AİT BİLGİ DÜZEYİ, BİLGİ ÜSTÜ DÜZEYİ VE KELİME BİLGİSİ SORULARI SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMSINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM ……89
3.5.1. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Teste Ait Bilgi Sorular Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……89
3.5.2. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Teste Ait Bilgi Üstü Soruları Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular …….……90
3.5.3. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Teste Ait Kelime Bilgisi

Soruları Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……..……90

IV. BÖLÜM……...……92
SONUÇ, YORUM VE ÖNERİLER ……..……..92
4.1. SONUÇ VE YORUMLAR…….……92
4.2. ÖNERİLER ……..99

KAYNAKÇA ……..……101

EKLER ……..……108
EK-1: 1. METİN OKUMA-ANLAMA DERS PLANI …….……..108
EK-2: 2. METİN OKUMA-ANLAMA DERS PLANI …….……..113
EK-3: 3. METİN OKUMA-ANLAMA DERS PLANI …….……..118
EK-4: 4. METİN OKUMA-ANLAMA DERS PLANI …….……..125
EK-5: OKUDUĞUNU ANLAMA TESTİ (ÖN-TEST) ……..……130
EK-6: 1. METİN OKUDUĞUNU ANLAMA TESTİ (1. SON-TEST) ……..…136
EK-7: 2. METİN OKUDUĞUNU ANLAMA TESTİ (2. SON-TEST) …….139
EK-8: 3. METİN OKUDUĞUNU ANLAMA TESTİ (3. SON-TEST) …….142
EK-9: 4. METİN OKUDUĞUNU ANLAMA TESTİ (4. SON-TEST) ……..…148
EK-10: OKUDUĞUNU ANLAMA TESTLERİ KAPSAM GEÇERLİLİĞİ
UZMAN GÖRÜŞÜ FORMLARI ……..……..……..……..151
EK-11: ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ…….……..…..……..154
EK-12: ÖĞRENCİ ETKİNLİK ÖRNEKLERİ……..……..…….155

ÖZ GEÇMİŞ ……..160

KISALTMALAR LİSTESİ

akt.	:	Aktaran
Ar.	:	Arapça
C.	:	Cilt
F	:	Frekans
is.	:	İsim
MEB	:	Millî Eğitim Bakanlığı
N	:	Öğrenci sayısı, denek sayısı
p	:	Anlamlılık düzeyi
s	:	Sayfa sayısı
S	:	Sayı
Sd	:	Serbestlik derecesi
Ss	:	Standart sapma
t	:	t testi (İki ortalamanın karşılaştırılması)
sf.	:	Sıfat
TDK	:	Türk Dil Kurumu
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve diğerleri
$\overline{X}$	:	Aritmetik Ortalama

TABLOLAR VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Anadili Öğretiminin Etkinlik Alanları ……...……9
Tablo 1.1. İyi ve Zayıf Okuyucuların Okuma-Anlama Davranışları ……27
Tablo 2.1. Deney Deseni ……...71
Tablo 2.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlar İlişkin Bulgular…….72
Tablo 3.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarının
Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……78
Tablo 3.2. Kontrol Grubunun Ön Test ve 1. Son Test
Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……79
Tablo 3.3. Kontrol Grubunun Ön Test ve 2. Son Test
Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular …….……80
Tablo 3.4. Kontrol Grubunun Ön Test ve 3. Son Test
Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular …….……80
Tablo 3.5. Kontrol Grubunun Ön Test ve 4. Son Test Puanlarının
Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……81
Tablo 3.6. Deney Grubunun Ön Test ve 1. Son Test Puanlarının
Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular …….……82
Tablo 3.7. Deney Grubunun Ön Test ve 2. Son Test Puanlarının
Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular …….……83
Tablo 3.8. Deney Grubunun Ön Test ve 3. Son Test Puanlarının
Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……84
Tablo 3.9. Deney Grubunun Ön Test ve 2. Son Test Puanlarının
Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……85
Tablo 3.10. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 1. Son Test
Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……..86
Tablo 3.11. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 2. Son Test
Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……..87
Tablo 3.12. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test
Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……..87

Tablo 3.13. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 4. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……..….88
Tablo 3.14. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Bilgi Düzeyi Soruları Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……..89
Tablo 3.15. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Bilgi Üstü Soruları Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ……90
Tablo 3.16. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Kelime Bilgisi Soruları Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular…….....91
Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubunun Dört Son Teste Ait Aritmetik Ortalamaları…….……97

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, kavramsal çerçeve, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

İnsan olmanın en önemli göstergelerinden biri dildir. İnsan bu yetiyle dünyaya gelir ve içine doğduğu dili öğrenerek konuşur, iletişime geçer. Dille insan olunur bir bakıma. Birey dille duygularını, düşüncelerini yansıtır ve bu nedenle dili bilebildiği ölçüde kişinin ufku genişler veya daralır.

Bireyin kendini geliştirebilmesi, düşünebilmesi, kendini ifade edebilmesi için dil edinimi özellikle de ana dili edinimi son derece önemlidir. Ana dili öğretimi tüm öğrenmelerin temelini oluşturur. Bu sebeplerle üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur. Ana dili eğitimi sistemli bir şekilde eğitim- öğretim faaliyetlerinin içinde yer alır. Ana dili eğitimi; okuma, yazma, konuşma, dinleme becerileri ve dil bilgisi öğrenme alanından oluşur. Bu becerilerin kazandırılması okullarımızda planlı bir şekilde yapılmaktadır.

Toplumsal kültürü bir kuşaktan ötekine aktarma görevini üstlenen eğitim ve dolayısıyla da eğitimin en önemli aracı olan ana dil eğitimi, en eski dönemlerden beri vardır ve bu misyonunu sürdürmektedir. Bireylerin başkalarıyla sağlıklı iletişim kurabilmesi, eğitimleri sırasında her türlü öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi, bireylerin

büyük ölçüde ana dilini etkili kullanmasına bağlıdır. Ana dilini etkili ve düzgün kullanmada, iyi bir ana dil eğitimi almakla mümkündür (Yıldız, 2003: 14).

Yine de ülkemizde Türkçe Öğretimi alanında büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Üniversite mezunları dahi okuduklarını, dinlediklerini anlamakta büyük sıkıntılar yaşamakta, düşüncelerini yazılı bir şekilde ifade etmekte zorlanmaktadırlar. Tüm bunlar ana dili eğitimimizde yanlışlıklar ve eksiklikler olduğunu göstermektedir. Bu sebeplerle eğitim bilimlerindeki tüm gelişmeler takip edilerek, ana dili öğretimimiz eksiksiz bir hale getirilmelidir.

Günümüzde bireyler, son derece karmaşık, farklı ve hızlı bir şekilde bilgi akınına uğramaktadırlar. İnsanların kendilerini geliştirebilmeleri, çağa ayak uydurabilmeleri için bu bilgilerin, verilerin birçoğunu bilmeleri gerekmektedir. Bunları doğru anlayamadığı, anlamlandıramadığı sürece insan, birey olamaz, çeşitli sıkıntılar çeker. İnsanların gelişimi doğrudan toplumun gelişimini de etkileyeceği için toplum ve milletler ana dili öğretimi üzerinde büyük bir titizlikle dururlar.

Yüzyılımızdaki hızlı gelişmelere rağmen okuma, bilgi kazanımında en önemli yeri tutan beceri olma özelliğini devam ettirmektedir. Bu sebeple okullarımızda temel okuryazarlık ile birlikte hangi materyalin nasıl okunup anlaşılacağı eğitimi de kazandırılmalıdır. Bu eğitim de planlı, programlı işleyen bir süreç halinde olmalıdır. Okumanın yani okuduğunu anlayabilmenin ciddi bir eğitimle olacağı düşüncesi akademisyenlerin çabalarıyla programa yansıtılmalı ve tüm eğitimcilere kazandırılmalıdır.

Okuma ve anlama becerileri tamamen birbiriyle ilişkilidir. Burada işleyeceğimiz problem durumu ise daha iyi anlamayı sağlayabilmek için yapılabileceklerdir. Yeni programla okuma daha aktif bir beceri haline getirilmiştir. Bu sebeple anlamayı daha da etkili, kolay ve yararlı kılacağı beklenmektedir. Gerek yapılan araştırmaların gerek bir eğitimci olarak gözlem ve deneyimlerimizden görüyoruz ki toplum olarak okuduğumuzu anlamakta büyük sıkıntılar çekmekteyiz. Bizim amacımız da bu problemi yeni programın öngördükleriyle ilköğretim

öğrencileri üzerinde ne derece etkili olabileceğini sorgulamaktır. Burada yeni müfredata göre hazırlanan okuma anlama planlarının anlamaya etkileri ölçülmek istenmektedir. Bu planlar rehber konumundaki öğretmen tarafından birebir uygulanacaktır.

Yapılan araştırmalarda okuma stratejileri kullanmanın anlamaya son derece katkı sağladığı belirlenmiştir. Biz burada bu stratejilerin Türkçe dersi programına ne derece yansıtılabildiğini önerilen teknikleri kullanmanın ne derece etkili bir anlamaya yardımcı olduğunu sorgulamak istiyoruz.

Eğitim bilimlerindeki gelişmeler ve yapılan çalışmalar ışığında 2006 yılında İlköğretim (6,7,8) Türkçe Öğretimi programı da yenilenmiştir. Yeni programda da birçok okuma yöntem ve tekniği kullanılarak daha iyi okuyucular kazanmak hedeflenmiştir. İyi okuyucu neyi, ne zaman, nasıl ve niçin okuması gerektiğini bilen ve okuduğunu anlamakta zorlanmayan kişidir. Bu programla, kişilere eleştirel okuyucu kimliği kazandırmak amaçlanmıştır. Bizim burada problem olarak gördüğümüz durum, yeni programa göre planlanan okuma anlama çalışmalarıdır. Hedefimiz, bu planlamaları düz okuma çalışmalarıyla karşılaştırarak okuduğunu anlamaya katkılarını sorgulamaktır. Başka bir ifadeyle yapılan okuma anlama planlamalarının okuma stratejilerini öğrencilere kullandırabilmekte yeterli olup olmadıklarını sorgulamaktır. Bu sebeple, 2008–2009 eğitim öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan dört farklı yayınevinden seçilen birer metin 7. sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol gruplarına yapılan planlar doğrultusunda uygulanarak okuma anlama eğitimi sorgulanmak istenmiştir.

1.2. DİL VE ANA DİLİ

İnsan olabilmek dil ve düşüncenin varlığının sonuçlarıdır. Bu iki özellik de birbiriyle son derece bağlı yapılardır. Düşünemeyen konuşamaz, konuşamayan da düşünemez. Burada konuşmaktan kasıt bir şekilde iletişime geçebilmek, düşünceyi duyguyu bir şekilde aktarabilmektir. Geothe "İnsanlar dili değil dil insanları yaratmıştır." der. O halde dil insan olmanın bir şartıdır diyebiliriz.

Bunların yanında insan bir toplum içinde varlık bulup gelişebilme imkânı bulan sosyal bir canlıdır. Doğduğunda dâhi kişi başkalarından yardım almadan ihtiyaçlarını gideremez, gelişemez ve pek çok şeyi öğrenemez. Bu sebeple kişinin sosyalleşmesi son derece önemlidir. Bu sosyalleşmenin bilinçli yapılması sağlıklı birey ve toplum olabilmenin ön koşullarından biridir.

İnsanoğlu doğruya yönlendirilmedikçe, sağlıklı düşünemedikçe, sağlıklı iletişime geçemedikçe bu evrendeki yerini kavrayamaz. Bu nedenle eğitim son derece önemlidir. İletişimsiz bir eğitim olamayacağı için de iletişim eğitimden de önce gelir. İletişim çağı da sayılabilecek günümüzde birey son derece karmaşık bir iletişim ağının içinde, bir bilgi yoğunluğunun içerisinde varlığını bulup devam ettirebilmek zorunluluğu taşımaktadır. Bu nedenle tüm toplumlar iyi, doğru, kaliteli eğitimin önemini kavramış durumdalar. Bilimin geldiği yer de eğitimi son derece mühim bir konuma getirmiş durumdadır. Doğru eğitimin temel taşı ise dildir; birey dili bilebildiği kullanabildiği, dille düşünüp üretebildiği ölçüde kendini yansıtmış olabilecektir.

> "Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabiî bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir (Ergin, 2001:7)."

Ergin'in bu tanımı dili en geniş kapsamlarıyla ortaya koyan bir tanımdır. Dilin kapsadığı alanlar, etkilediği ve etkilendiği alanlar burada değinemeyeceğimiz

kadar geniştir. Bu da dilin insanlar ve toplumlar için ne derece mühim olduğunu sergilemektedir.

Dil, düşünme ve iletişim aracıdır. İnsanlığın bütün kültür birikimini, kültür dokusunu aktaran en büyük donatımdır. Bir ulusun bireylerini kaynaştıran duygu ve düşünce bağıdır. Bireyin, düşünce ve duygu yapısını oluşturan, düzenleyen ve biçimlendiren de dildir (Sever,2004:229). Üstlendiği bu vazifeler de dilin önemini ortaya koymaktadır.

İnsanoğlunun dili, yalnız, onun konuşabilmesi, düşündüğünü başkalarına iletebilmesi demek değildir. Dil dediğimiz düzen insanın gözüdür, beynidir; düşüncesi, ruhudur (Aksan,1999:13). Burada da ortaya konulduğu gibi insan olmak ancak dil ile varlık bulan bir gerçekliktir.

Konuşmayı öğrendiğimizde büyürüz, insanları tanırız ve son tahlilde kendi kendimizi tanırız. Konuşmayı öğrenmek, her nasılsa bize tanıdık olan bir dünyayı göstermek için önceden var olan aracı öğrenmek anlamına gelmez. Aksine dünyanın kendisiyle ve bize karşı nasıl durduğuyla alakalı bir tanıdıklık ve aşinalık kesp etmek anlamına gelir (Ünalan, 2004:3-4). İşte tüm bunlar da karmaşık zihinsel süreçleri içerir.

Tüm bu tanımlar dilin insanlık, toplum, kültür gibi olgular için önemini ortaya koymaktadır. Dilin doğuşu, insanın dili edinimi dille ilgili yapılan en genel araştırmaları içerir. Bizim konumuz ise ana dili öğretimiyle ilgilidir.

Çocuk ana dilini önce ailesinde ve dar çevresinde gelişigüzel öğrenir. Okul hayatıyla en çok okumanın etkisiyle dil kurallarını kavramaya başlar. Dilin kültürel, millî, insanî birçok boyutu vardır. Ve insan dili bildiği, kullanabildiği ölçüde verimli ve sosyal olur. İşte bu nedenlerle bütün ülkeler ana dili eğitimine büyük önem verirler. Çünkü ana dili eğitimi bütün disiplinlerin temelini oluşturur. Bu nedenle ülkemizde de Türkçe öğretimi büyük önem taşımaktadır.

Bir çocukta dilin gelişimi hem olgunlaşmayla hem de öğrenmeyle gerçekleşir. Bu nedenle ana dili eğitimi okul öncesi dönemde de bilinçli yapılmalıdır kanısındayız. Çocuk okul öncesi yaşantısında da doğru örneklerle karşılaştırılmalı ve dil gelişiminin sağlıklı olması sağlanmalıdır. Bu, anne babanın dili kullanımından çocuğun öğrendiği şiire, bilmeceye, tekerlemeye, seyrettiği televizyon programına, dinlediği masal kitabına ve daha birçok unsura bağlıdır. Nihayetinde bu süreç olumsuz da geçebilir. Her iki durumda da asıl görev örgün eğitim kurumlarında yapılan planlı, programlı eğitim öğretim sürecine düşmektedir. Bu süreçte; çocuğun, ailenin, programın, öğretmenin, materyalin, bilgiyi edinme yöntemleri gibi birçok faktörün etkisi vardır.

Bir dil varlığını özgür kalabildiği ve kullanıldığı ölçüde sağlar. Bu kullanım edebî ve bilimsel olduğu ölçüde dil hem varlığını sürdürür hem de gelişir. Yani dilin sahibi insanlar, dili doğru kullanmakla yetinmemeli o dille yetkin ürünler ortaya koymalıdır. Tüm bunlar da ancak iyi bir eğitimle olur. Dil insan olabilmek için ne derece önemliyse ana dil de toplum, millet olabilmek sağlıklı iletişim kurabilmek açısından o derece mühimdir.

Türkçe öğretiminin temel kavramlarından ilki şüphesiz "ana dili" kavramıdır. Çünkü kişi dünyayı anadilinin sınırlarıyla algılar, yorumlar ve varlığını sürdürme imkânı bulur. O halde ana dili sadece Türkçe öğretimi açısından değil tüm öğrenmeler açısından önemlilik taşır.

"İnsanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil."(TDK, 2005). Ana dili tanımlarının birçoğu bu sözlük anlamıyla paraleldir. En geniş şekliyle de Aksan şöyle tanımlar: "Başlangıçta aileden ve yakın çevresinden daha sonra da ilişkili bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinç altına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil."(Aksan,1998:81).

İnsanın ilk öğrendiği dil, ana dilidir. Aslında bu, öğrenmeden çok bir edinim ya da kazanımdır. Aile ve yakın çevrede başlayan bu edinim, okullarda belli bir

sisteme oturtulmaktadır. Bu sayede bireylere, ana diliyle anlama ve anlatma yeteneği kazandırılmaktadır (Özbay,2008:3).

Ana dil bireylerin birbirine yakınlaşmasını, bağlanmasını, sevgi duymasını da sağlar. Bu sebeple millet hatta toplum olabilmek için dil hem bir araç hem de bir amaçtır.

İnsanların yaşamında ve kişilik gelişiminde ana dilinin çok önemli yeri vardır. Bireylerin başkaları ile sağlıklı ilişki kurabilmeleri, büyük ölçüde ana dilini etkili kullanmalarına bağlıdır. Ana dilini düzgün ve etkili kullanma ise, ancak iyi bir ana dili eğitiminden geçmekle mümkün olur (Kavcar 1996:1) Kavcar burada ana dilin önemini, işlevini ortaya koyarken eğitimsiz de ana dilin iyi bir düzeyde öğrenilemeyeceğini vurgular.

Ana dili, bir insanın kişiliğinin gelişmesinde, bilgi ve becerilerinin artmasında ve içinde bulunduğu topluma uyum sağlamada çok önemli bir etkendir (Ünalan,2004:7). Bahsedildiği üzere dil öğrenimi yahut edinimi son derece önemlidir. Ana dili öğretimi, edinimi ise daha da önemli bir meseledir. Bunun önemini kavrayan toplumlar bu konu üzerinde son derece hassasiyetle durarak eğitim, kültür, iletişim, bilim gibi alanlarda ilerleme olanağı bulmuşlardır.

> "Okur-yazar kimliğine sahip olmak, anadilini doğru ve kurallarına uygun olarak konuşma ve yazma becerisi kazanmaktır. Söz konusu beceriyi kazanmak, birtakım pratik bilgilere ulaşmaktan öte; insanı hayata hazırlamak, üretici ve katılımcı kılmak, diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurmak, yakın ve uzak çevreyi doğru algılamak; dahası kültürlü ve entelektüel yetiştirmek gibi çok yönlü bir fonksiyona sahiptir. Bu yüzden kalkınmayı hedefleyen milletler, her şeyden önce, okuma yazma seferberliğine girişmişler, bu faaliyeti kalkınmanın temeli saymışlardır (Aktaş, Gürbüz, 2002:1)."

Her dil kendi halkının, kendi milletinin deneyimlerini, birikimlerini, duygularını genç kuşaklara aktaran bir araçtır. Milletler ana dillerini işledikleri oranda yeryüzünde kültürel varlıklarıyla kalıcı olagelmişlerdir (Ünalan, 2004 :6).

Tüm bunlara rağmen ülkemizde Türkçe Öğretimi son derece yetersizdir. Üniversite öğrencileri bile kendilerini sözlü ve yazılı ifade etmekte zorlanmakta, dinlediklerini ve bilhassa okuduklarını anlamakta problem yaşamaktadırlar. Bu da Türkçe öğretiminde büyük aksaklıkların olduğunu göstermektedir. Bu konu eğitim bilimlerindeki gelişmeler de göz önüne alınarak hassasiyetle yaklaşılması gereken bir konudur.

Ülkemizde ana dilin eğitimdeki önemi tam olarak anlaşılamamıştır. Umuyoruz ki yeni programla ve yapılan son çalışmalarla ana dili öğretimi gereken düzeye ulaşacaktır. "Liseyi bitiren bir öğrenci on sekiz yaşına geldiği halde, ana dilini tam olarak öğrenememekte ve üniversitelerde ek olarak Türk Dili dersleri okumaktadır. Böylesi acı bir durum gelişmiş ülkelerin hiç birinde yoktur" (Hengirmen, 1996:37).

Ülkemizde görülen gerçeklerden biri de günlük konuşmalarımızı bini dahi geçmeyen kelime sayısıyla yapılmasıdır. Bu oran diğer ülkelerle karşılaştırılınca sonucun çok üzücü olduğu görülür. Yine ana dili öğretimizdeki eksikleri ve yanlışlıkları en iyi şekilde üniversitelere ve liselere giriş sınavları sonuçlarında görebiliyoruz. Bu sadece Türkçe sorularında değil diğer tüm branşlardaki sonuçlarda da görülür. Sekiz yıl ya da on iki yıl Türkçe eğitimi alan öğrenciler soruları anlamakta büyük sıkıntı yaşamaktadırlar.

1.3. ANA DİLİ ÖĞRENME ALANLARI

Ana dili dersleri okuma, yazma, dinleme, konuşma ve dil bilgisi becerilerinden oluşur. Bu beceri alanları birbiriyle ilişkili yani girişik bir yapıdadır. Dil bilgisi öğrenme alanıdır. Okuma ve dinlemede temel amaç anlamaktır. Konuşma ve yazmakta ise anlatmaktır. Ve hepsi bilgiden ziyade bir beceri, alışkanlık alanıdır. Hatta Türkçe Öğretimi alanları, eğitimde en çok uygulanma imkânı bulan alanlardır diyebiliriz.

Ana dili öğretiminde, dil becerileri arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Dört dil becerisi birbirinin tamamlayıcısıdır. Yine de her birinin kendine özgü özellikleri vardır.

Sedat Sever, "Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme" (2004:24) kitabında, bu etkinlikler arasındaki ilişkiyi şöyle gösterir:

Şekil 1.1. Ana Dili Öğretiminin Etkinlik Alanları

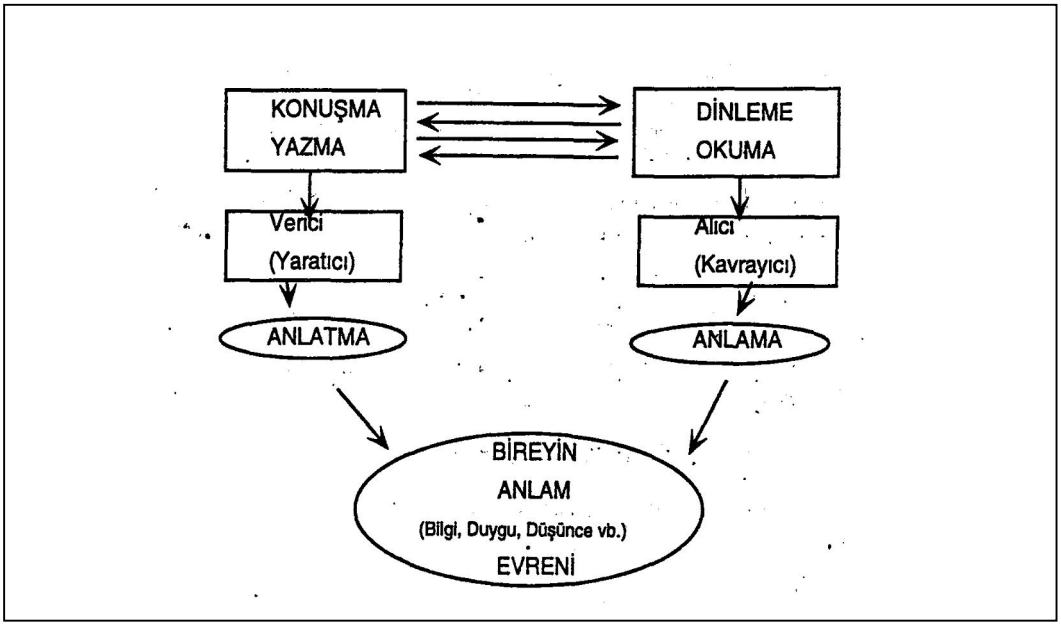

Şekilde görüldüğü gibi bireyin anlam evreni; konuşma, yazma, dinleme ve okumadan oluşan dil becerilerinden oluşur. Bu anlam evrenini birey, bu alanları kullanabildiği ölçüde şekillendirebilir ve zenginleştirebilir.

Günümüz dünyasında bireyler çok yönlü bilgi bombardımanına tutulmuş gibidir. Bu nedenle kişi doğru eğitilerek bu bilgilerin hangilerini nasıl, ne zaman ve ne amaçla kullanacağını bilmek zorundadır. Ana dilini tam anlamıyla kullanabilmek kişiye birçok açıdan fayda sağlar. Bu faydayı en iyi şekilde iletişim, algılama, üretme becerisi, öğrenme kabiliyeti gibi alanlarda görürüz.

Okuma hem ana dili eğitiminde hem de bilgi edinme alanındaki önemini, bilim ve teknolojideki her türlü gelişmeye rağmen sürdürmektedir.

Eğitim-öğretim faaliyetleri bilimin ve dünyanın hızlı gelişimiyle sürekli değişim ve gelişim göstermektedir. Bu sebeple 2005-2006 eğitim öğretim yılında da ilköğretim 2. kademe Türkçe Dersi öğretim programında da yapılandırmacı anlayış doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Bu programa göre ezberci eğitim anlayışından uzaklaşılıp etkinlik temelli bir eğitim-öğretim anlayışı kabul edilmiştir. Buradaki ana amaç öğrencileri yorum kabiliyeti güçlü, eleştirel yaklaşımcı, bilgiye ulaşma ve onu kullanma yöntemlerini bilen yani bilgiyi yapılandırabilen, problem çözebilen, üreten bireyler olarak yetiştirmektir.

1.4. İLKÖĞRETİM (6,7,8) TÜRKÇE DERSİ PROGRAMI

Türkçe Dersi yeni programıyla uygulamaya ağırlık verilen bir öğrenme süreci başlamıştır. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim programı 6,7,8. sınıflar) Programı'nda (2006: 3-8) programın genel hatları şöyledir :

1.4.1. Programdaki Temel Yaklaşım

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Böylece öğrenciler, dil sevgisi ve bilinci kazanarak öğrenme sürecinde daha verimli olacak, kendilerini hayata ve geleceğe hazırlayacak birikimi edineceklerdir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri

kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, kazanılan beceri ve bilgilerin daha verimli ve kalıcı olmasını sağlamak için çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yaklaşım olarak, öğrenme sürecinde öğrencinin birikim ve deneyimlerinden hareketle sorunlara çözümler üretmesini, öğrenme- öğretme etkinliklerinde öğrencinin gelişim düzeyinin dikkate alınmasını, dolayısıyla değerlendirmede öğretim sürecindeki gelişimin de önemli olduğu benimsenmiştir. Bu yaklaşımın temel hedefi, öğrencinin öğretmen rehberliğinde; etkili iletişim kurması, grup çalışmalarına katılması, öğrendiklerini aşamalı bir biçimde inşa etmesidir. Türkçe öğretiminin daha verimli olabilmesi için, öğrencinin derse etkin olarak katılmasının sağlanması, motivasyonunun sürekli olarak desteklenmesi gerekir.

1.4.2. Programın Yapısı

Türkçe Dersi Öğretim Programı, "genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları ile dil bilgisi ve bu öğrenme alanlarına yönelik belirlenmiş kazanımlar, etkinlik örnekleri ile açıklamalar"dan oluşmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,
2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,
3. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,

4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,

5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,

6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,

7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,

8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,

9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,

10. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,

11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

1.4.3. Temel Beceriler

Temel beceriler, öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Türkçe Öğretim Programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Programla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır:

- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim kurma
- Problem çözme
- Araştırma
- Karar verme
- Bilgi teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik

1.4.4. Öğrenme Alanları

Türkçe Dersi Öğretim Programı, "okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle bir bütünlük içerisinde ele alınmış ve ilişkilendirilmiştir.

Dinleme/İzleme

Dinleme/izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Görsel ve işitsel araçların hayatın her alanında giderek yaygınlaşması ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme/izleme eğitimini gerekli kılmaktadır. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Programda dinleme/izleme öğrenme alanı; öğrencilerin iyi bir dinleyici/izleyici olabilmesine yönelik olarak hazırlanmış düzeye uygun kazanımlar

ile bu kazanımları hayata geçirmeye yönelik etkinliklerden oluşmaktadır. Programın bu bölümü "dinleme/izleme kurallarını uygulama, anlama ve çözümleme, değerlendirme, söz varlığını zenginleştirme, etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma" amaçlarından oluşmaktadır. Öğrencilerin düzeylerine yönelik olarak hazırlanan kazanımların, uygun etkinliklerle desteklenerek uygulanması, öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını ve toplum hayatına aktif birer dinleyici/izleyici olarak katılmalarını sağlayacaktır. Aşamalı bir süreç izleyen bu sıralamanın takip edilmesi, dinleme/izleme etkinliklerinin amacına ulaşmasını, öğrencinin toplum hayatına aktif bir dinleyici/izleyici olarak katılmasını sağlayacak, öğrencilerin iletişim kurma yeteneklerini geliştirecektir.

Dinleme/izleme sürecinin amacına ulaşabilmesi için yapılan tüm dinleme/izleme etkinliklerinin değerlendirilmesi gereklidir. Bu amaçla programda, öğrencilerin kullanacağı değerlendirme ölçütleri ile yapılan etkinlikleri değerlendirmeye yönelik formlar yer almaktadır. Bu formların kullanılması dinleme/izleme sürecini verimli kılacak ve öğretmene nesnel bir değerlendirme imkânı sağlayacaktır.

Konuşma

Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan en etkili araçtır. Programda, konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla programdaki konuşma etkinlik örneklerinde; birikimlerden, çeşitli görsel ve işitsel materyallerden yararlanma, düşüncelerini mantık akışı ve bütünlük içinde sunma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflandırma, değerlendirme, özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici çalışmalara yer verilmiştir.

Türkçe Öğretim Programı'nda, konuşma öğrenme alanına yönelik olarak "konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı

konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma" amaçlarına yönelik kazanımlara yer verilmiştir.

Konuşma öğrenme alanı, öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmaları, iş birliği yapmaları, ortak karar vermeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmeleri açısından da önemlidir. Bu nedenle öğretmenin konuşma etkinliklerinde öğrencilerin her birinin ayrı ayrı söz almalarını sağlayarak, onları bu çalışmalara katması gerekmektedir. Hayatın her alanında doğru, güzel, etkili konuşan ve konuşulanları doğru anlayıp yorumlayan bireylerin yetiştirilmesi, onların diğer dil becerilerinde de başarılı olmalarına bağlıdır. Bu nedenle konuşma öğrenme alanının okuma, yazma ve dinleme/izleme öğrenme alanlarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Konuşma öğrenme alanını değerlendirme aşamasında, öncelikle öğrencilerin kendilerini veya birbirlerini değerlendirmeleri, hedeflenen kazanımların daha da kalıcı olmasını sağlayacak, öğrencilerin konuşmayla ilgili yeteneklerini geliştirecektir.

Okuma

Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir. Okuma becerisi, öğrencinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlar. Dolayısıyla bu beceri; öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma, eleştirel düşünmeyi sağlayan bir süreci de içine alır. Programda okuma öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açıcısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmeleri amaçlanmıştır.

Programda, okuma becerisini geliştirmek amacıyla çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Etkinliklerde kullanılacak metinlerin, Türkçeyi bütün zenginlikleriyle ve doğru bir şekilde yansıtması ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle derslerde işlenecek metinlerin taşıması gereken özellikler programda belirtilmiştir. Programda yer alan okuma öğrenme alanında; okuma kuralları, okunan metinlerin anlaşılması ve

çözümlenmesi, anlamlandırılması, okunan metinlerin değerlendirilmesi ve okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesine yönelik olarak çeşitli kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir. Bununla birlikle, söz varlığını zenginleştirmeye ve araştırmaya yönelik olarak verilen başlıklar, bütün dil becerilerini kapsayan bir önem arz etmektedir.

Okuma becerisinin hayatın bütün aşamalarına yayılan bir alışkanlık hâline getirilmesi amacıyla hazırlanan etkinlik örnekleri ve formları, hem okuma sürecinin değerlendirilmesine hem de öğrencilerin dil gelişimini izlemeye yardımcı olacaktır.

Yazma

Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir. Türkçe Öğretim Programı'nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara ulaşılması, ancak çeşitli ve özendirici yazma uygulamalarıyla mümkün olur.

Yazma becerisinin bilgi, birikim ve dili etkili kullanmayı gerektirdiği göz önüne alınarak bu sürecin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve dil bilgisi etkinlikleriyle de desteklenmesi gerekmektedir. Hikâye, roman, şiir gibi türlerde ürün vermek, bireysel yetenek ve yaratıcılık gerektirse de öğrencilerin duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini doğru, açık, anlaşılır ve yazma kurallarına uygun şekilde anlatmaları yazma tekniğine uygun bilgi ve beceriler kazandırılarak sağlanabilir. Bu düşünceden hareketle programda yazmayla ilgili olarak yazma kurallarını uygulama, planlı yazma, farklı türlerde metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazım ve noktalama kurallarını kavrama ve uygulama" ile ilgili amaçlara yönelik kazanımlar yer almaktadır. Öğretmen, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli

hâle getirerek yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalı, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmelidir.

Yazma çalışmalarının istenen amaçlara ulaşabilmesi, yapılan etkinliklerin değerlendirilmesiyle mümkündür. Programda, öğrencinin kendi yazdıklarını değerlendirme ölçütlerine yer verilerek yalnızca öğretmenin değil, öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının da bu sürece katılması amaçlanmıştır. Bu tutum öğrencilerin eleştirme, değerlendirme ve yorumlama becerilerinin geliştirilmesine de yardımcı olacaktır.

Bitişik eğik yazı öğretimi, ilk okuma yazma öğretimiyle birlikte başlayıp ilk sınıflarda kazandırılacağından 6, 7 ve 8. sınıflarda bitişik eğik yazı için bir zaman dilimi ayrılmayacaktır. Ancak öğrencilerin bütün derslerde, bitişik eğik yazıyı işlek ve güzel kullanmalarına özen göstermeleri sağlanmalıdır.

Dil Bilgisi

Dil bilgisi; bir dilin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanlarını destekleyen kurallar bütünüdür. Öğrenci açısından Türkçenin yapısını oluşturan ve işleyiş kurallarını tanımlayan bilgilere sahip olmak oldukça önemlidir ancak daha da önemli olan bu kuralların konuşma, yazma, dinlemeyle ilgili dil etkinliklerinde uygulanmasıdır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi kuramsal bilgilere değil, uygulamaya dayanmalıdır. Bu amaçla dil bilgilerinin öğretiminde, kuralların verilmesinin yanında, bu kuralların kelime, cümle ve metin düzeyindeki uygulamaları amaçlanmıştır.

Programda, Türkçenin kurallarıyla ilgili kazanımlar, öğrencilerin düzeylerine uygun olarak ve aşamalı bir biçimde verilmiştir. Dil bilgisinde kolaydan zora ilerleyen bir sıra izlenmiş olup konuların birbiriyle olan ilişkileri gözetilmiştir. Türkçeyle ilgili kural ve bilgilerin örneklerden hareket edilerek verilmesi daha doğru olacaktır. Derslerde konularla ilgili farklı uygulama örneklerinin yer aldığı çalışma kâğıtlarının kullanılması ve konuların görsel materyallerle desteklenmesi öğrenimi

kolaylaştıracaktır. Ayrıca dil bilgisi konularının anlama olan katkısına özellikle dikkat edilmesi, konuların birer beceriye dönüşmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda konuların konuşma ve yazma becerileriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

Dil bilgisiyle ilgili kazanımların değerlendirilmesinde, kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması, diğer becerileri desteklemesi açısından oldukça önemlidir.

1.5. OKUMA

Okuma alanında değinildiği üzere okumadaki amaç okunulan veriyi değerlendirerek yorumlamak ve anlamlandırmaktır. Bizim amacımız buradaki okuma amaçlarını sorgulamaktır. Yeni programa gören hazırlanan okuma planlarıyla öğrencilerin plansız (kendi kendilerine, sessiz okuma) okumaları arasında anlamlı bir farkın olup olmaması temel problemimizdir.

Gazali asırlar önce okuma-anlama ilişkisinin insan hayatındaki önemini şöyle vurgulamıştır: “ Hayatta en çok acınacak iki zümre vardır: Biri okuduğunu anlamadığı hâlde okumak isteyenler, diğeri de okuduğunu anladığı hâlde okumak istemeyenlerdir. (Adıgüzel, 2004:9)

Birleşmiş Milletlerin 1996 yılında yayınladığı istatistikî yıllığına göre 1994’te yıllık kitap basımı Almanya’da 12621, Güney Kore’de 8677, Nijerya’da 134, Türkiye’de ise sadece 92’dir. Piar’ın 1982’de yaptığı bir araştırmaya göre ülkemizde kitap okuyanların toplam nüfusa oranı on binde sekizdir. Yine ülkemizde nüfusa oranla 65000 kişiye bir kütüphane düşmektedir (Aktaş, Gündüz, 2002:17). Bu veriler elbette eskidir. Lâkin ülkemizde okumaya verilen önemin açık göstergeleridir. Eğitimden de verimli sonuç alınamamasını okuma eylemindeki azlığa bağlıyoruz.

Okumayan insanın düşüncesi, yorum ve anlama kabiliyeti, üretim gücü, eleştirel bakışı da buna paralel olarak verimsiz olacaktır.

Bizim burada problem olarak gördüğümüz durum hem dil öğretiminde hem de bilgi edinme sürecinde son derece önemli bir yer işgal eden okuduğunu anlama eğitiminin ne derece etkili olduğunu sorgulamaktır. Anlama okuma ve dinleme sonucu gerçekleşir. Biz okuma sonucu anlamayı konu olarak seçtik.

TDK güncel sözcükte okumak sözcüğü şu şekilde geçer:

> "(-i) 1. Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek: "Bana umutsuz bir sesle son raporları okudu." -F. R. Atay. 2. (nsz) Yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek: "Gazete bile okumak istemiyorum." -B. Felek. 3. (nsz) Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek: "Çabuk dil öğrenmedi, okumak istemedi." -H. E. Adıvar. 4. (nsz) Şarkı, türkü, şiir vb.ni sesli olarak veya ezgi ile söylemek: "Salon boşalmaya başladı, biz şiirler okuyup dinliyoruz." -R. H. Karay. 5. (nsz) Bir şeyin anlamını çözmek: Şifre okumak. 6. Hastalığı iyi edeceğini ileri sürerek okuyup üflemek, üfürükçülük etmek. 7. mec. Bazı belirtilerle bir anlamı, gizli bir duyguyu anlamak, kavramak: "Yüzünü benden saklıyor. Niçin? Çehresinde, melalinde aşkının matemini okumayayım, diye mi?" -Ö. Seyfettin. 8. (nsz) argo Sövmek, küfretmek. 9. hlk. Bir yere çağırmak, davet etmek, okuntu göndermek."

Görüldüğü üzere günlük kullanımda okumak birçok anlama gelebilecek şekilde yer almaktadır. Nihayetinde okumak içinde anlamak, kavramak, çözmek, öğrenmek gibi anlamları da taşır.

Okumak işinin adı olan okuma, farklı şekillerde tanımlanmıştır. Okuma, basılı sözcükleri kavrama ve yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir (Özdemir, 1990: 13). Okuma bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir (Demirel, 1999: 59). Okuma, yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma

sürecidir (Akyol, 200: 29). Okuma, herhangi bir konuda bilgi edinmek, estetik ve sanat duygularını harekete geçirmek yahut vakit geçirmek için yapılan bir uğraşın genel adıdır (Aktaş, Gürbüz, 2002: 17). Okuma etkinliği, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir (Sever, 2004:13).

Psikolojik boyutlarını da ele alarak Dökmen (1994:15) şöyle der:

> "Okumak demek kelimeleri ya da cümleleri görmek demek değildir; okuyabilmek, özellikle de anlayarak okuyabilmek için, görmenin ötesinde birtakım zihinsel etkinlikler gereklidir. Okuma bir algısal etkinliktir, bir düşünce sürecidir. Algılama becerisi ise öğrenme yoluyla geliştirilebilir. O hâlde okuma algıya, algı ise öğrenmeye dayalı olduğuna göre, kişilere uygun eğitim vererek, onların okuma becerilerini geliştirebiliriz. Söz gelişi, bir metne bir bakışta en fazla üç kelime algılayabilen bir okuyucu, belli bir eğitim programı sonucunda, bir bakışta cümlenin ya da paragrafın tümünü algılayabilir hale getirmek mümkündür."

Bu tanımlardan anlaşıldığı üzere okuma, zihinsel birtakım işlemleri, süreçleri gerekli kılar. İşin eğitim gerektiren kısmı bu süreçleri, işlemleri bilip kontrollü bir şekilde kullanmayı bilmektir. Tüm bunlar da basit bir şekilde formüle edilemez. Okuma bireysel olduğu için bu işlem ve süreçler kişiden kişiye göre, metin yazarına göre , okunan materyalin türü gibi birçok faktöre göre değişebilir. Eğitimde amaç ana dili tüm boyutuyla kazandırabilmek, farklı örneklerle deneyimlerde bulunarak bu süreçleri ve işlemleri doğru, yerli yerinde kullanabilmeyi kişiye öğretebilmektir.

Okumanın temel amacının anlamak olduğunu Göğüş (1978:70) şöyle ifade eder:

> "Okuma eyleminin amacı anlamayı sağlamaktır. Anlama görüleni ya da işitileni kavrayabilme becerisidir. Diğer bir deyişle anlama, okunan konuda önceden edinilmiş bilgi ve deneyimleri yazarın sunduklarıyla karşılaştırmak ve onun

> görüşlerinden kabul edilenler ve edilmeyenler hakkında çeşitli yargılara ulaşmaktır. Yazarın iletmek istediği fikirlerden sonuç çıkarmak ve anlamın derinliğini kavramak için okurken sürekli olarak dikkat sarf etmek gerekir. Anlama, yazının ya da konuşmanın ne demek istediğini algılamaktır; okuma ve dinleme etkinliğinin amacıdır. Okuma ve dinleme temel niteliğiyle bir anlama sürecidir. Bununla birlikte anlama, girişik bir eylemdir. Yazılı sayfa bir belirtiler yığınıdır; zihin bu belirtiler karşısında ne denmek istediğini kavramaya, ilgilerini bulmaya ve bir sonuca varmaya çağrılmaktadır."

Okuma eyleminde öncelikle yazı işaretlerinin algılanması ardından bu işaretlerin seslere dönüştürülmesi son olarak da anlamın kavranması aşamaları vardır. Bu aşamalar fiziksel ve zihinsel işlemleri içerir. Görünen işaretlerden anlam çıkarma süreci olarak da ifade edebiliriz okumayı.

Sever (2004:13) okuma etkinliğinin genel özelliklerini şöyle özetler:

"1. Okuma bir iletişim sürecidir.
2. Okuma bir algılama sürecidir.
3. Okuma bir öğrenme sürecidir.
4. Okuma bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir."

Okuma eyleminde bir iletişim söz konusudur. Yazar iletilerini yazdıkları aracığıyla okura iletir. Algı duyumlarla elde edilen verilerin anlamlandırılması ve örgütlenmesidir. Okuma eyleminde görme duyusuyla elde edilen veriler örgütlenir ve anlamlandırılır. Yine okuma birçok şeyi öğrenmeye sebep olur ve kişinin çok yönlü gelişmesine yardımcı olur.

Bu tanımlar okumanın, fiziksel ve zihinsel unsurların birlikte işlemesiyle oluşan bir beceri olduğunu göstermektedir. Bu beceri, insanların kendini geliştirmesinde önemli bir araçtır. İnsan beyni, çocuk gelişimi ve davranış bilimleri üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda okumanın beş temel prensibi ortaya çıkarılmıştır:

a. Okuma, anlam kurma sürecidir. Okuyucu ön bilgilerini kullanarak metni çözmeye çalışır.

b. Okuma, akıcı olmak zorundadır. Tek tek kelimeleri değil bütün metni anlamaya yönelik olmalıdır.

c. Okuma, mutlaka stratejik olmalıdır. Okuyucu kendisini metnin seviyesine, ön bilgisine ve okuma amaçlarına ayarlayabilmelidir.

ç. Okumak için motive olmak gerekir.

d. Okuma, sürekli gelişen bir beceridir. Bu nedenle sürekli ve düzenli bir okuma eğitimi yapılmalıdır (Akyol 1997:26, akt:Özbay: 2007:2).

Bu prensiplerin oluşması için doğru bir eğitim öğretim programı uygulanmalı, yeterli okuma anlama çalışmaları yapılmalıdır. Bu bir süreç halinde ilerlemeli ve bireylerde ana dili gelişimi ile okuma alışkanlığı ve okuduğunu anlama becerisini de ilerletmelidir.

Okumanın insan hayatındaki yeri ve önemi şüphesiz fazladır. Bunlardan mühim olan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Bilgilenmemizi sağlar.
2. Sözcük hazinemizi arttırır.
3. Etkili ve doğru konuşmamızı sağlar.
4. Yazma alışkanlığı ve düşünceleri kompoze edebilme yeteneği kazandırır.
5. Zihnî faaliyetlerimizi arttırmamızı sağlar.
6. Dil ve kişiliği geliştirir.
7. Bilgiyi işleyip düzenlememizi sağlar.
8. İletişim kurmayı sağlar ve iletişimimizi zenginleştirir.
9. Dinlenmemizi ve eğlenmemizi sağlar.
10. Eleştirme ve değerlendirme yeteneği kazandırır.
11. Hayal gücümüzü zenginleştirir.
12. Yorum kabiliyetimizi geliştirir.

13. Yazım, noktalama ve dil bilgisi kurallarının kavranmasına yardımcı olur.

14. Kuşaklar arası bağ kurar.

15. Kendimizi çok yönlü geliştirmemizi sağlar.

16. Toplumun ilerlemesine, eğitimin verimli hale gelmesine katkıda bulunur.

Şüphesiz, okuma eğitimimizde sorunlar vardır. Bu konuda bilimsel tüm veriler takip edilerek programda verimli olacak şekilde kullanılmalıdır.

1.6. OKUDUĞUNU ANLAMA

Bireyin dünyası anlayabildikleriyle sınırlıdır. Günlük yaşantımızda birçok veriyle karşılaşırız bu verilerin çoğu okuduklarımız, gördüklerimiz ve duyduklarımızdır. İnsanın tüm çabası da öncelikle bunları algılamak ardından anlamlandırmaktır. Bizler için anlayamadığımız bir şey yoklukla eşdeğerdedir hatta eksi değerdedir diyebiliriz. Çünkü anlayamadığı şeyler insanı yorar, karmaşıklığa yol açar hatta insanın akıl sağlığını bile tehdit edebilir. Yaşadığımız çağ bilim ve teknolojinin son derece hızlı ilerlediği bir dönemdir. Tüm gelişmelere rağmen bilginin ediniminde okuma önemli bir yer işgal eder. Birey birçok bilgi kaynağına ulaşmalı ve bunlardan kendi ihtiyaçları doğrultusunda faydalanmalıdır. Okuduklarımızı ancak anlayarak düşüncemizi besleyebilir ve geliştirebiliriz.

TDK güncel sözlükte anlamak şu şekilde geçer:

> "(-i) 1. Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak: "Yıldızın hemen altında, namluya benzer bir başka şekil var, bunun bir tabanca olduğunu anlamakta gecikmiyorum." -A. Ümit. 2. Yeni bilgileri eskileriyle bir araya getirerek sonuç niteliğinde başka bir bilgi edinmek. 3. Sorup öğrenmek. 4. Doğru ve yerinde bulmak: Hani bunu anladık ama! 5. Birinin duygularını, istek ve düşüncelerini sezebilmek: "Kabul etmeyeceğini ben daha o gün anlamıştım." -M. C.

> Kuntay. 6. (-den) Bir şey hakkında bilgisi bulunmak: "Biz de onun kadar bu işten anlarız." -H. Taner. 7. (-den, nsz) İyilik görmek, yararlanmak: Bu ilaçtan hiçbir şey anlamadım. 8. argo Sahip olmayı istemek, dileğinin yerine getirilmesini istemek: Yediğinden biz de anlayalım."

Sözlük anlamlarından da anlaşılacağı üzere anlamak eyleminin adı olan anlama, zihinsel bir takım işlemleri gerektirmektedir. Bizi burada ilgilendiren boyutu ise okunanı anlamaktır.

Anlamak eylemi ana dili derslerinde değil tüm dersler açısından mühim bir eylemdir. Her insan dünyasını anladıkları, kavrayabildikleri ölçüsüyle belirler. Ve buna bağlı olarak sergiledikleri de anlayabildikleriyle doğru orantılıdır. Bireyin edindiği bilgilerin büyük bir çoğunluğunun okuma ile elde edildiği bilinmektedir. Bu nedenle anlamak son derece önemlidir. Dil eğitiminin yanında düşünce eğitimi, üretim eğitimi de anlama eylemiyle sınırlıdır.

Okumanın temel amacı da okunanı anlamlandırmaktır. İki ayrı çaba gibi görünen okuma ve anlama arasında aslında birbirine neden-sonuç ilişkisi ile bağlıdır. İnsan anlamak için okur. Okuduğunu da anlamak ister (Demirel, 2003;83).

Aktaş ve Gündüz (2002) anlama ile ilgili şunları ortaya koymuşlardır: "Anlama, okunan metnin yahut dinlenen bir konuşmanın içeriğinin mesajının algılanması olarak tanımlanabilir. Anlama çeşitli duyu organlarını harekete geçiren karmaşık bir eylemdir. Her okuyucu okuyacağı metne hazırlık ve bilgi birikimiyle başlar. Zihin okunan sözcük ile onun çağrıştırdıklarını kısa bir süre içinde ilişkilendirir ve yazarın kullanımına anlam kazandırır. Bir yazıda sadece sözcüklerin anlamlarını bilmek de çoğu zaman yeterli olmayabilir. O sözcüklere yazarın yüklediği yeni anlamları, sözcüğün cümle oluştururken kazandığı anlamı, paragraf içindeki anlamını ve nihayet bütün dil öğelerinin bütünleşmiş şekli olan yazının varlık sebebine göre kazandığı anlamı da çıkarmak gerekir. Sanat eserlerinde ise bu anlam ilişkisi daha karmaşık hâle gelir. Anlam hızı okuyucunun konuya olan ilgisine,

yazı türüne, yazarın üslubuna ve okurun amacına bağlıdır. Anlama yorumlamaya da zemin hazırlar."

Metinlerin iletisini algılama eylemine okuduğunu anlama denilebilir. İletinin tam anlaşılması ve bir bilgi yitimi olmaması için metni okuyan bireylerin düşünsel bir çaba göstermesi gerekir. Okuduğunu anlamak için bireyin göstereceği çabalar şu biçimde sıralanabilir (Calfee ve Drum, 1986 ; akt. Tazebay, 1995).

1. Metnin yapısını çözümleme: İster bütün bir kitap olsun, ister kısa bir yazı, her metnin yapısal bir bütünlüğü vardır. Bu bütünlüğü görme ve belirleme okuduğunu anlamanın ana yönlerinden birini oluşturur.

2. Metnin içeriğini anlama ve yorumlama: Her metin bir kimseye bir konu hakkında bir mesaj iletme amacıyla oluşturulmuş dilsel bir üründür. Metni okuyan kişinin, yazarın ilettiği mesajı eksiksiz alabilmesi için, onun iletisini taşıyan dilsel birimleri iyi tanıması, iyi anlaması gerekir.

3. Metni eleştirme: okuma eylemi metni oluşturan kişiyle okuyan arasında bir tür konuşmadır. Ancak bu konuşma yüz yüze değil de basılı ve yazılı simgeler yoluyla olmaktadır. Konuşma eyleminde nasıl karşımızdaki kişinin bazı fikirlerine katılır, bazı fikirlerine katılmazsak, okuduğumuz metinde de yazarın bazı fikirlerine katılır bazı fikirlerine katılmayız. İşte okurun, okuduğu metin üzerinde düşünmesi onu bir tartıdan geçirmesi eylemi, metni eleştirmesidir.

Yapılan araştırmalarda(Güneş, 1997, Akt. Özbay, 2007;13), anlamanın göstergesi olan unsurlar şu şekilde tespit edilmiştir:

- Kelimelerin anlamını bilmek.
- Metnin bütününe veya cümledeki durumuna göre kelimenin uygun anlamını verebilmek.
- Metnin türünü bulabilmek ve bu türün özellilerini bilmek.
- Yardımcı fikirleri ve ana fikri tespit etmek.
- Metindeki sorulara (varsa) cevap verebilmek.
- Anlatılanları kendi ifadeleriyle özetleyebilmek.

- Metinden sonuçlar çıkarabilmek.
- Metnin yazılış amacını tespit edebilmek.
- Metinde kullanılan sanatlı ifadeleri ve değişik anlatım yollarını kavramak.
- Metnin konusunu belirlemek.
- Okuma amacını belirlemek.

Moffet ve Wagler (1976:127-129,akt:Temizkan 2007: 31-32) okuduğunu anlayabilmenin başlıca şartlarını şu şekilde açıklamaktadır:

Dikkati Yoğunlaştırma: Dikkat yeteneği, metinde birbirini takip eden kelimelerin anlamlarına yoğunlaşmakla ilgilidir. Bu yeteneği geliştirebilmek için sınıftaki öğrencilerden oluşan küçük gruplar arasında karşılıklı tartışmalar, metni oyunlaştırma, canlandırma ve metinle ilgili hazırlıksız konuşma yapma gibi etkinlikler düzenlenebilir.

Yeniden Yapılandırma: Yeniden yapılandırma, metinden öğrenilen bilgilerin metnin konusu hakkında önceden edinilmiş bilgilerle ilişkilendirilerek zihinde güncellenmesidir. Bilginin yeniden yapılandırılması, o andaki dikkate ve daha sonra bilgiyi yeniden elde etmek için harcanan çabaya bağlıdır.

Zihinde Canlandırma: Bu madde okunanların anlamları üzerinde düşünme ve bunları zihinde canlandırmayla ilgilidir. Düşünme oluşumu doğrudan doğruya okunanlara yoğunlaşmakla ilgilidir.

Çıkarımlarda Bulunma: Çıkarımda bulunma bir metindeki sebep-sonuç ilişkilerinin, şart ifadelerinin, durumlar, olaylar vb. arasındaki kıyaslamaların tespit edilmesini gerektirir.

Anlama Nüfuz Etme: Bu asama diğerlerine göre daha karışık zihinsel etkinlikleri içermektedir. Çıkarımda bulunma ile birlikte bu aşamada yapısal ipuçları,

ton, vurgu ve metnin odak noktası da kullanılır. Bütün bunlar metnin kelime seçimini ve yapısını (düzenlenişini) ilgilendirmektedir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda iyi ve zayıf okuyucuların okuma-anlama davranışları şu şekilde açıklanabilir:

Tablo: 1.1. İyi ve Zayıf Okuyucuların Okuma-Anlama Davranışları

	İyi Okuyucunun Anlama Davranışları	**Zayıf Okuyucunun Anlama Davranışları**
Okuma Öncesinde	Eski bilgileri harekete geçirir.	Doğrudan okumaya başlar.
	Dersin, etkinliğin amacını anlar.	Niçin okuduğunu bilmez.
	Uygun stratejileri belirler.	Nasıl okuyacağı hakkında bilgisi Yoktur.
Okuma Sırasında	Dikkatini verir.	Kolayca dikkati dağılır.
	Metnin içeriğini önceden tahmin eder ve söyler.	Doğrudan okuduğu için düşünmez.
	Okuduğunu anlamadığında ne yapması gerektiğini bilir.	Okuduğunu anlamadığında ne yapacağını bilemez.
	Yeni ve önemli kelimeleri belirler.	Önemli kelimeleri belirleyemez.
	Metnin yapısına bakarak okuduğunu daha iyi anlar.	Metnin anlatım düzeyini anlayamaz.
	Yeni bilgileri zihninde düzenler ve eskileriyle bütünleştirir.	Yeni ve eski bilgiler arasında ilişki ve bütünlük aramaz.
	Okuduğunu anlama ve anlamama durumunu kontrol eder.	Anlamadığının farkında olmaz.

Okuma Sonrasında	Okuduğundan anladıklarını çeşitli şekillerde anlatabilir.	Okuma ve düşünme sürecini sonlandırır.
	Anlamak için başvurduğu yolların, başarısını nasıl etkilediğini değerlendirir.	Sonuçta başarı eksikliği hisseder.
	Önemli fikirleri özetler ve ana fikri çıkarır.	
	Konuyla ilgili ek bilgileri araştırır.	

(Gürses 2002: 41, akt: Temizkan 2007: 32)

Eksik ve yanlış anlamaların sebeplerini Göğüş (1978:75) şu şekilde belirtmiştir :

a. Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin çokluğu,
b. Söz sanatlarının çok kullanılması,
c. Konunun veya kavramların okuyucuya yabancı olması,
ç. Bilgi ve beceri eksikliği,
d. İlgi ve ihtiyaç dışı okumalar,
e. Motivasyonun sağlanması,
f. Okuma ortamının uygun olmaması vb.

Görüldüğü üzere anlamadan kaynaklı problemler, metin veya bireysel kaynaklı olabilir. Bu nedenle dil eğitimi, okuma-anlama eğitimi sırasında metin seçimlerine dikkat edilmelidir. Çocuklar küçük yaşta yanlış metinlerle karşılaştırılırsa hem okuma alışkanlığı kazanmakta hem de okuma-anlama stratejilerini kazanmakta zorlanırlar.

Anlama, hem dilin bilinme ölçüsü hem de okuma anlama yeteneğinin gelişmiş olmasıyla sınırlanır. Yani anlamak için öncelikle o dili yeterince bilmeli ardından da okuma anlama stratejilerini bilen ve uygulayan bireyler olunmalıdır.

Bunlar için de öncelikle ana dili eğitimi ardından da okuduğunu anlama eğitimi üzerine hassasiyetle yaklaşılmalıdır.

Türkçe öğretimiyle, öğrencilere okuma ile ilgili davranışların kazandırılmasında, iki temel aşama üzerinde durmak gerekir. Birinci aşama, okuma beceri ve alışkanlığını kazandırmaktır. İkinci aşama ise okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazandırmaktır. Öğretimin bu amaçları, okuma becerisi, okuduğunu anlama ve değerlendirme becerisi birbirini bütünleyen ve ayrılmaz amaçlardır. Bu bağlamda düşünülürse okuduğunu anlam gücünden yoksun birisinden amaca uygun hızlı bir okuma yapması beklenemez. Bu nedenle, öğrencilerin anlayarak (sesli-sessiz) okumalarını sağlayacak bilgi ve tekniklerin uygulamalarla yaşama geçirilmesi, Türkçe öğretiminin amaçları arasında yer almaktadır (Sever, 2004: 19).

1.6.1. Okuduğunu Anlama Stratejileri

Collins ve Cheek (1999, akt. Doğan, 2002: 25-28) okuduğunu anlamaya ilişkin stratejileri şöyle sıralamışlardır.

1. Ön Bakış- Soru Sorma-Okuma-Özetleme: Strateji kullanımları sınırlı olan başlangıç düzeyindeki öğrenciler için geliştirilmiştir. Genel bir anlam oluşturmak için metne bir ön bakış yapılmaktadır. Sonra amaçlar oluşturulmaktadır. Zihinde bu amaçla ilgili sorular düzenlenmektedir. Önceki bilgi kontrol edilerek okuma özetlenmektedir.

2. Okuma-Kodlama-Kitaba Açıklayıcı Notlar Koyma-Düşünme: Bu stratejide öğrenci metni yazarın vermek istediği mesajı bulmak için okumakta ve yazarın mesajını kendi cümleleriyle ifade etmektedir. Okuduktan sonra özetleme, soru sorma, eleştirme gibi açıklama biçimlerinden birini kullanarak mesajı yazmaktadır.

3. Rahatla-Harekete Geç-Güdülen: Öğrenciler okumaya başlamadan önce rahat olmaya çalışmaktadırlar. Önceki bilgilerini ve amaçlarını harekete geçirmekte ve okuma için kendilerini güdülemektedirler.

4. Özetle-Canlandır-Yorda: Bu strateji okuma sırasında öğrencilerin dikkatlerini metne yönlendirmelerine yardımcı olmak için düzenlenmiştir. Hem öykü hem açıklamalı metinlerde etkili olduğu belirtilmiştir. Önce her sayfa ya da bölüm özetlenmektedir. Sonra metnin içeriği canlandırılmaktadır. Böylece metnin içeriğinin öğrencinin zihnine yerleşmesi sağlanmaktadır. Son olarak öğrenciler her sayfa ya da bölümden sonra okumayı durdurarak bundan sonra ne olacağını tahmin etmektedir.

5. Tekrar Okuma-Canlandırma-Açıklama-Hızlandırma-Yavaşlatma: Bu stratejide öğrenciler anlamada zorluk çektikleri noktada okumayı bırakmakta ve anlama sağlanana kadar o bolumu tekrar okumaktadır. Daha sonra metni zihne yerleştirmek için içerik canlandırılmaktadır. Böylece öğrenci anlaşılmayan bölümü açıklamakta ve kendi cümleleriyle bilgiyi yeniden ifade etmektedir.

Beck, okuyucuların okuduklarını anlayabilmeleri için su stratejileri kullanmaları gerektiğini belirtmiştir (Akt: Ünal, 2006; 37-38)

Okuma Öncesi Stratejiler

1. Önbilgilerini ve yaşantılarını harekete geçirir.
2. Okumaya karsı ilgi yaratır.
3. Yeni kelimeleri açıklar.
4.Okumanın amacını belirler.

Aktif Okuma Sırasındaki Stratejiler

1. Tahmin etmek (Okuma basamaklarını ve parçayı tahmin etme),
2. İlgi Kurmak: Ön bilgilerle yeni bilgileri ilişkilendirme,
3. Resimlendirmek: Okuma boyunca anladıklarını zihinde resimlendirme,

4. Sözle anlatmak: Kendi anladığını kontrol etme,

5. Bunları birlikte kullanma.

Okuma Sonrası Stratejiler

1. Okuduklarını tekrar gözden geçirme,

2. Okuma öncesi ve sonrası adımları ve ne anlayıp anlamadığını gözden geçirme,

3. Ne öğrendim (aklımda ne kaldı) ?

4. Özetleme yapma,

5. Öğrendiklerini kullanma.

Gerek bu veriler gerekse diğer verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda anlamayı verimli hale getirmek için aktif okuyucular olmalıyız, ya da metne eleştirel yaklaşmalıyız. Karşımızdaki metne, yazara, okuma amaçlarımıza, ihtiyacımıza göre kendimizi kontrol ederek okuyabilmeliyiz. Her birey aldığı eğitimle kendi okuma planını yapabilmelidir. Okuma anlama eğitiminin ana amacı da bireye bu beceriyi, alışkanlığı kazandırmak olmalıdır. Neyi, nasıl ve niçin okuyoruz soruları her daim öğrencinin zihninde olmalı ve ilerledikçe daha üst zihinsel becerilerle bu sorular devam etmelidir.

Akyol (2006) etkili okumanın bir süreç olduğunu vurgulayarak bir plan dâhilinde okuma yapılması gerektiğini vurgular. Bu planın ana hatları şu şekildedir:

1. Okuma Öncesi Çalışmalar

a. Göz gezdirme

Göz gezdirmenin aşamaları:

1. Başlığı okuyunuz.
2. Giriş paragrafını okuyunuz.
3. Ana ve alt başlıkları okuyunuz.
4. Görselleri okuyunuz.

5. İtalik ve kalın yazıları okuyunuz
6. Sonuç paragrafını veya özeti okuyunuz.
7. Ön ve arka kapaktaki bilgileri okuyunuz.
8. Yazar hakkında bilgi varsa okuyunuz.
9. İçindekiler kısmına bakınız.
10. Dizine bakınız.
11. Basım tarihine ve varsa sözlük kısmına bakınız.

Yapılacak bu çalışmalarla amaç oluşturmaya ilk adım atılır. Zihinde bir çok soru oluşturulur ve bu soruların cevapları belirmeye başlar.

b. Okuma amacı oluşturma

Okuma amacı oluşturmada temel soruların bazıları şunlardır:

1. Metnin türü nedir?
2. Metnin konusu nedir?
3. Neden bu metni okuyorum?

c. Ön bilgileri okuma ortamına aktarma

Anlamın yapılandırılması ön bilgilerle metinde olanların birleştirilip, bütünleştirilmesine dayanmaktadır.

d. Tahminler yapma

2. Okuma Sırasında Yapılacak Çalışmalar

a. Akıcı okuma

b. Anlamayı kontrol etme

1. Tahminleri gözden geçirme
2. Kendi kendini sorgulama
3. Zihinsel imajları kullanma
4. Anlam üniteleri oluşturma

5. Açıklığa kavuşturma

Anlamadaki sorunu fark edip bunu açıklığa kavuşturmak için tekrar okuma, sorgulama yapılmasıdır.

c. Yardımcı stratejileri kullanma

Okuma sürecinde kullanılabilecek yardımcı teknikler vardır. Bunlardan bazıları:

1. Küçük problemler üzerinde durmadan okumaya devam etmek.
2. Okuma hızını materyale göre ayarlamak.
3. Yargılamada aceleci olmamak.
4. Kelimeler, cümleler, veya paragrafla ilgili hipotezler oluşturmak.
5. Anlaşılmayan kısmın yeniden okunması.
6. Açıklayıcı bilgi edinmek için kaynaktan yardım almak.

3. Okuma Sonrasında Yapılacak Çalışmalar

Anlamak için, okuma işlemi bitince süreç tamamlanmış olmuyor. Metinle ilgili yargılarda bulunabilmek için çalışmalar yapmak gerekir.

a. Özetlemeler yapma

Özetleme ana fikri, yazarın bakış açısını ve metinde sunulan bilgilerin mantıklı bir şekilde aşamalandırılmasını içermelidir.

Etkili bir özetleme yapabilmek için;

1. Orijinal anlama bağlı kalınmalıdır.
2. Bilgilerin bir kısmı silinmeli, bir kısmı ise aynen korunmalıdır. Bu süreç seçme ve kısaltma sürecidir.
3. Bir kısım bilgiler de geliştirilip genişletilmelidir.
4. Metnin yapısı hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.

b. Metni değerlendirme

Yazılı materyalleri değerlendirme farklı boyutların dikkate alınmasını gerektirir. Bunlardan bazıları:

1. Yazarın amacını ve bakış açısını belirleme
2. Gerçekleri fikirlerden ayırt etme
3. Kurguları gerçeklerden ayırt etme
4. Fikirlerin geçerliliğini belirleme
5. Propaganda unsurlarını ve ifadelerini belirleme
6. Edebî niteliği yargılama
7. Değerlere bakış açısını veya uyumunu belirleme vb.

1.7. OKUMA TÜR, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Türkçe Dersi yeni programında (2006: 65-68) okuma yöntem ve teknikleri şu şekilde belirtilmiştir:

SESSİZ OKUMA

Amaç: Öğrencilerin akıcı ve hızlı okumalarını sağlamaktır. Sessiz okuma, göz hareketleri ve beyinde meydana gelen okuma sürecine dayanmaktadır. Sesli ve sessiz okuma arasındaki en önemli fark, sesli okumanın sadece anlamayı değil, anlatmayı da kapsamasıdır.

Uygulama: Sessiz okuma, her gün veya haftada bir defa uygulanabilir. Öğrenciler, sınıfta okunacak olan herhangi bir metni veya kendi istedikleri bir kitabı öğretmenin belirlediği bir sürede okurlar. Bütün sınıf sessiz okuma sürecine katılırken, öğretmen de sessiz okuyarak öğrencilere örnek olur. Bu süreçte öğrencilerin başkalarını rahatsız etmeden okumalarına dikkat edilir.

Sessiz okuma sürecinin sonunda, sınıfça veya grup içinde metinle ilgili tartışmalar yapılır. “Bu kitabı neden seçtiniz?”, “Kitapta ilginizi çeken noktalar nelerdir?”, “Bu kitabı arkadaşlarınıza tavsiye etmenizin sebebi nedir?” gibi sorular sorularak öğrencilerin kitapla ilgili görüşleri alınır.

Öğrenciler, metinde ilgilerini çeken veya anlamadıkları bölümleri, metni okurken neler hissettiklerini yazılı veya sözlü olarak ifade ederler.

SESLİ OKUMA

Amaç: Öğrencilerin okunan metinde geçen kelimelerin nasıl telâffuz edildiğini ve hangi bağlamda kullanıldığını anlamalarını sağlamaktır. Sesli okuma, öğrencilerin okuma seviyesini belirlemeye yardımcı olurken, dinleyenlerin zihinsel faaliyetlerinin gelişmesine de katkı sağlar. Öğrencilerin düzgün konuşma yeteneğini geliştirir. Sesli ve güzel okuma, dinleyicilerin konuya ilgi duymasını sağlar ve okuma zevki uyandırır.

Uygulama: Sesli okuma farklı şekillerde yapılabilir. Birinci yol, öğretmenin açık ve anlaşılır bir biçimde, herkesin duyacağı bir ses tonuyla örnek okuma yaptıktan sonra, öğrencilere metni kavramaya yönelik sorular sorması ve etkinlikler yaptırmasıdır. İkinci yol, öğretmenin örnek okumasından sonra bir öğrencinin sesli okumasıdır. Üçüncü yol ise, yine öğretmenin örnek okumasından sonra öğrencilerin gruplara ayrılarak her gruptan bir öğrenci veya grubun tamamının sesli olarak okumasıdır. Sesli okumanın en önemli şartı, kelimeleri doğru telâffuz etmek, okuma zevki uyandırmak ve konuşur gibi okumaktır. Sesli okumada hızlı okumaktan çok, uygun yerlerde duraklama yapmak önemlidir. Ses tonu, metindeki duygu ve düşüncelere bağlı olarak ayarlanmalıdır. Okunan metin dikkatle dinlenmeli, okuma süreci kesintiye uğratılmamalı, düzeltmeler ve açıklamalar okumanın sonuna bırakılmalı, aynı parça sebepsiz yere tekrar okutulmamalıdır.

GÖZ ATARAK OKUMA

Amaç: Konunun ayrıntılara girilmeden, ana hatlarıyla kavranmasıdır.

Uygulama: Metnin içeriğini anlamak ve istenen bilgiye ulaşmak için önce metnin başlığına bakılır; uzunluğu ve biçimi incelenerek metin şekil bakımından

değerlendirilir. Metnin konusunu anlamak için gözler hızla metin üzerinde gezdirilir. Zihinde oluşan soruların cevabı olabilecek cümleler bütün olarak okunur. Böylece ayrıntılar atlanarak ana fikre ulaşılmış olur. Öğretmen, verilen metnin ana fikrinin bulunması için belirli bir süre verir. Bu süre sonunda öğrencilerin verdikleri cevaplar tartışılır ve ana fikir söylenir.

ÖZETLEYEREK OKUMA

Amaç: Konunun ana hatlarının kavranmasını sağlamaktır.

Uygulama: Metni okumaya başlamadan önce, tahtaya "Metinde geçen şahıs ve varlıklar kimlerdir?", "Olaylar nerede ve ne zaman geçmektedir?", "Metnin giriş ve sonuç bölümlerinde ne tür değişiklikler olmuştur?" gibi sorular yazılır. Öğrencilerden metni dinlerken veya okurken bu soruların cevaplarını bulmaya çalışmaları istenir. Okuma süreci zaman zaman kesintiye uğratılarak öğrencilere okunan bölümün özetini çıkarmaları için süre verilir. Okuma bittikten sonra, her bölümün özetini bir veya iki cümle ile yeniden ifade etmeleri ve bu cümleleri birleştirerek tek bir paragrafa dönüştürmeleri istenir. Metin ikinci kez okunur ve öğrenciler gerekli düzeltmeleri yaparlar.

NOT ALARAK OKUMA

Amaç: Öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak, onların önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlamalarını sağlamaktır.

Uygulama: Sesli ve sessiz okuma sırasında öğrencilerden, okuma amaçlarına göre not almaları istenir. Bunun için öğrencilere farklı çalışma kâğıtları verilebilir. Sesli okuma öncesinde öğrencilere, metnin türü ve konusu hakkında bilgi verilerek not alma sırasında dikkat etmeleri gereken noktalara değinilir. Öğretmen, önemli cümleleri veya bölümleri ikinci kez okuyarak öğrencilerin dikkatini çeker. Okuma sonunda öğrencilerin aldıkları notlar değerlendirilir.

Sessiz okuma sırasında öğrenciler, kartlara veya kâğıtlara önemli gördükleri yerleri not ederler.

İŞARETLEYEREK OKUMA YÖNTEMİ

Amaç: Konuyu anlamaya yardımcı olacak anahtar kelime ve kavramlar ile önemli görülen yerlerin belirlenmesidir.

Uygulama: Not alma yönteminden farklı olarak öğrenciler, önemli gördükleri yerleri metin üzerinde işaretler. Öğrenciler altını çizdikleri veya çeşitli işaretlerle belirledikleri bölümleri, kendi cümleleriyle ifade ederek anlamlı bir metin oluştururlar. Böylece, metin ana hatlarıyla kavranmış olur.

TAHMİN EDEREK OKUMA

Amaç: Öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak için metinde geçen duygu, düşünce ve olaylarla ilgili merak uyandırmaktır.

Uygulama: Öğrencilere, metinde geçen bazı kelime ve ifadelerin metnin devamı hakkında fikir verebileceği açıklanır. Tahmin ederek okuma çeşitli yollarla yapılabilir:

1. Metnin verilen kısmı öğrenciler tarafından okunur. Öğretmen, öğrencilerden "metinde gelişen ve gelişebilecek olayları" iki ayrı sütuna listelemelerini ister. Metnin kalan bölümü öğretmen tarafından okunduktan sonra metindeki olayların nasıl sonuçlandığı ayrı bir sütuna yazılır. Bunun için öğrencilere her bölümle ilgili düşüncelerini yazmaları için üç sütundan oluşan çalışma kâğıdı verilir.

2. Öğretmen metnin bir kısmını sesli okur. Öğrencilerde merak uyandıran ifadeler ve bunlarla ilgili sorular tahtaya yazılır. Metnin devamında soruların cevapları bulundukça üstleri çizilir.

3. Öğretmen, öğrencilerden metni okumaya başlamadan önce, metnin başlığı ve görsel unsurlardan hareketle metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulunmalarını ister. Sesli okuma sırasında duraklamalar yaparak "Sizce bundan sonra ne olabilir?", "Metnin devamında olayların tahmin ettiğiniz gibi gelişmesinin sebebi nedir?" gibi sorularla öğrencinin dikkatini metne yoğunlaştırır.

SORU SORARAK OKUMA

Amaç: Okuma öncesinde ve sürecinde öğrencilere sorular hazırlatılarak metin üzerinde düşünmelerini ve metni anlamalarını sağlamaktır.

Uygulama: Bu yöntemin uygulanması iki şekilde gerçekleştirilir:

1. Metin sesli veya sessiz okunduktan sonra öğrenciler, okuma sürecinde zihinlerinde oluşan soruları yazarlar. Gruplara ayrılarak bu sorulara cevap ararlar. Her gruptan veya sınıftan bir öğrenci, bir arkadaşına soru sorar.

2. Öğrenciler metni okumadan önce ve okuma sırasında, metnin başlığı ve görsel unsurlarıyla ilgili zihinlerinde oluşan soruları tahtaya yazarlar. Cevaplandırılan soruların üstleri çizilir.

SÖZ KOROSU

Amaç: Öğrencilerin okuma ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilmesidir.

Uygulama: Bir şiir veya düz yazı bölümlere ayrılarak bir grup öğrenci tarafından birlikte okunur. Öğrenciler gruplara ayrılır. Metnin, öğretmen tarafından okunarak anlaşılması sağlanır. Söz korosu dört şekilde yapılır:

1. Hep birlikte okuma: Metnin tamamı, sınıf veya bir grup tarafından okunur.

2. Grup olarak okuma: Metin bölümlere ayrılarak her grup bir bölümü okur.

3. Karşılıklı okuma: Öğrenciler iki gruba ayrılarak metnin belirlenmiş bölümlerinden birini bir grup, diğer bölümlerini de ikinci grup okur.

4. Nakaratlı metinleri okuma: Öğrenciler gruplara ayrılarak her bölümü bir grup veya bütün gruplar birlikte okur.

Metin okunurken şahıs ve varlık kadrosu, karakter özelliklerini yansıtacak şekilde seslendirilir.

OKUMA TİYATROSU

Amaç: Öğrencilerin metnin yapısını, dilini ve metinde yer alan şahıs ve varlık kadrosunun özelliklerini anlamalarını sağlamaktır.

Uygulama: Metin okunduktan sonra diyaloglara dönüştürülerek tiyatro metni hâline getirilir. Metnin içeriğiyle ilgili değişiklik yapılmaz, konuşma cümlelerinden ve olaylardan hareketle diyaloglar oluşturulur. Her öğrenci okuyacağı bölüme hazırlanır. Aynı zamanda metnin kavranması sağlanmalıdır. Öğrenciler, okudukları bölümde vermeleri gereken duyguyu, metnin bağlamından hareketle açıklayabilmelidir.

EZBERLEME

Amaç: Öğrencilerin hafızalarını güçlendirmek, kültürel ve edebî değere sahip metinlerdeki cümle yapılarını ve söz varlığını kavrayarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamaktır.

Uygulama: Öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olarak belirlenen metinler (şiirler, kısa düz yazılar, güzel sözler vb.), belirli bir süre içinde öğrenciler tarafından ezberlenir. Ezberlenen metinler, sınıf içi veya sınıf dışı etkinliklerde sunulur. Böylelikle öğrencilerin söz varlığı zenginleşir, Türkçeyi kurallarına uygun kullanma becerileri ve öz güvenleri gelişir.

METİNLERLE İLİŞKİLENDİRME

Amaç: Öğrencilerin, okudukları metinle diğer metinler arasında ilişki kurmasını sağlayarak düşünme becerilerini geliştirmektir.

Uygulama: Metin okunduktan sonra öğrencilere, daha önce okudukları diğer metinlerle ne gibi benzerliklerinin olduğu sorulur. Metinler arasında yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu, konu, düşünce ve olay bakımlarından ilişki kurmaları istenir. “Bu kitabın konusu ile daha önce okuduğumuz ‘.....’ adlı kitabın konusu arasında nasıl bir ilişki vardır?”, “Bu iki kitap arasında şahıs ve varlık kadrosu yönlerinden nasıl benzerlikler bulunmaktadır?” gibi sorularla öğrencilere yol gösterilir.

TARTIŞARAK OKUMA

Amaç: Öğrencilerin, metinde işlenen konuyla ilgili bilgi, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmalarını ve onların bilgi ve görüşlerinden yararlanarak farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamaktır.

Uygulama: Bu yöntem, metin bölümlere ayrılarak uygulanabileceği gibi metnin bütününe yönelik olarak da uygulanabilir. Tartışma sınıfça veya küçük gruplar hâlinde yapılabilir. Tartışma sonunda varılan ortak düşünceler not edilerek metin hâlinde sunulur. Bütün öğrencilerin tartışmaya katılması ve birbirlerinin düşüncelerine saygı duyması sağlanır.

ELEŞTİREL OKUMA

Amaç: Öğrencilere okudukları hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırarak konu hakkında düşünmelerini sağlamak; konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla ve tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirerek kendi doğrularını buldurmaktır.

Uygulama: Metin okunurken öğrenciler, katılıp katılmadıkları yerleri belirler ve zihinlerinde oluşan sorulara cevap ararlar. Duygu, düşünce ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurmaya çalışırlar. Kişisel deneyimlerinden hareketle okuduklarını anlamlandırırlar.

Özbay (2007), öğrencilere amaca göre okuma becerisi kazandırılması gerektiğini vurgulayarak, programda yer almayan bazı yöntem ve teknikleri genel hatlarıyla şu şekilde belirtir:

1. Tam Okuma(Dikkatli Okuma)

Metindeki düşünce, duygu süreçlerini adım adım izlemeyi ve içeriği analiz edip değerlendirmeyi kapsar. Bu tür okumada notlar alınır, önemli görülen yerlerin altları çizilir (Fender, 1998: 119 Akt. Özbay 2007:15).

2. Seçmeli-Esnek Okuma

Seçmeli esnek okuma; metnin türüne, anlatım biçimine, ihtiyaçlara, amaçlara ve zamana göre okuma hızını ve türünü belirlemektir. Bu, aslında bir okuma türü değil değişik okuma türlerinden yararlanmadır.

3. Öğretici Metinleri Okuma

Öğretici metinler bilgi vermeyi amaçlayan, düz anlatımın kullanıldığı metinlerdir. Öğrencilere bu metinleri okuma ve bunlardan faydalanma öğretilmelidir. Okurken şu hususlara dikkat edilmelidir (Özdemir, 1998: 43-89, Akt: Özbay, 2007:16-17):

- Konuyu tespit etme,
- Konuya bakış açısını belirleme,
- Ana fikri bulma,
- Yardımcı fikirleri bulma,
- Metnin dilini ve yazarın üslubunu anlama,
- Anlatım biçimini değerlendirme,
- Metnin objektifliğini değerlendirme.

4. Edebî Metinleri Okuma

Bu metinler hikâye, roman, şiir, tiyatro gibi anlatmak istediğini kurmaca bir düzen içerisinde aktaran metinlerdir. Verilmek istenen ileti, kurmaca olaylar arkasına saklanarak, kelimelere değişik anlamlar yüklenerek verilir. Bu tür metinleri hem yapı bakımından hem de dil bakımından anlamak gerekir.

5. Hızlı Okuma

Amaç: Sessiz olarak bir dakikada okunan kelime sayısını anlama düzeyini arttırmak ve metni, geri dönüşler olmadan temel kavram olayı anlayacak şekilde okumayı sağlamaktır. Hızlı okuma, düşünme hızını arttırarak anlama düzeyini ve

algılama becerisini geliştirir, araştırma ve inceleme çalışmalarında kısa sürede daha çok bilgiye ulaşılmasını sağlar.

Uygulama: Hızlı okuma, zihinsel okuma olarak da adlandırılır. Bu nedenle gözlerin ve beynin birlikte kullanılması için eğitilmesi gerekmektedir. Bunun için:

- Göz kaslarını güçlendirme,
- Benzer kelimeleri ayırt etme,
- Görme yelpazesini genişletme,
- Geriye dönüşler yapmadan okuma,

Çalışmalarının yaptırılması gerekir.

Hızlı okumada amaç hızlı anlamadır.

Akyol (2006: 78-79) okuma hızını arttırmak için şu önerileri sunar:

"1. Kendi kendinizi hızlı okumaya motive ediniz ve normal okumanızdan daha hızlı okumaya çalışınız.

2. Uygun bir zaman seçerek her gün evde 15-20 dakika okuma çalışması yapınız.

3. İlgi duyduğunuz materyalleri okuyunuz.

4. Anlayıp anlamadığınızı kontrol ediniz. Bunu soruları kullanarak ve kısa özetlemeler yaparak anlamaya çalışınız.

5. Okuma hızını hesaplayınız ve kontrol altında tutunuz.

6. Günler ilerledikçe materyalin güçlük düzeyini yükseltiniz. Bu şekilde 6-8 hafta çalışılırsa sonuca ulaşılır.

7. Okuduğunuz hususlar hakkında yargılayıcı kararlar veriniz.

8. Okumada öncelikleri belirleyiniz.

9. Paralel okumalar yapınız. Konuyu bir kaynaktan anlamadıysanız başka bir kaynaktan da okuyunuz.

10. Öncelikle özetleri okuyunuz.
11. Satırları okurken karartma yapmayınız.
12. Alt başlıkları soruya dönüştürünüz.
13. Uygun ortamda okuyunuz.
14. Zaman zaman göz atma tekniğini kullanınız.
15. Zamanla yarışarak okuyunuz.
16. Günün erken saatlerinde okuyunuz."

Hızlı okuma, okuma-anlama eğitiminin üst basamaklarını oluşturur. Çünkü bu tekniği kullanmak için bir çok okuma stratejisini kullanacak düzeye gelinmiş olması gerekmektedir.

Öğrencilere; bu yöntem, teknik ve türleri doğru öğrenme durumları oluşturularak kazandırılmalıdır. Ve öğrencilere; neyi, ne zaman, niçin ve nasıl okumaları gerektiği becerisi kazandırılarak birer eleştirel okuyucu haline getirilmelidirler.

İnsan, bildiklerinin büyük bir bölümünü okuma yoluyla edinmektedir. Okuma, bilgi edinmede şimdiye değin aşılamamış bir araç olma niteliğini korumaktadır. Sanayi ötesi toplumda, muazzam bilgi üretiminin yanı sıra, bu bilginin büyük bir hızla eskidiği, bu nedenle de sürekli güncelleştirilmesi gerektiği bilinmektedir. Son dönemlerde 'bilgili insan' modeli yerine 'bilgisini sürekli güncelleştirebilen insan' modeli ön plana çıkmaktadır. İyi okuyucu kavramı ile anlaşılması gereken, salt bilgi edinen değil, bilginin artış hızı çerçevesinde 'eleştirel okuyucu' profiline yönelen okuyucu olmalıdır (Gürses, 1996: 99).

1.8. METİN KAVRAMI

Metin kelimesi Türkçe sözlükte şu şekilde geçer:

> "-tni (I) is. Ar. Metn 1. Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst. 2. Basılı veya el yazması parça, tekst. (II) sf. Ar. Acılar karşısında dayanma gücünü yitirmeyen, sağlam, dayanıklı metanetli (TDK,2005:1382)."

Ferit Develioğlu hazırladığı Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat (2004:633)'ta; "metn (a.i.c: mütûn): Bir yazıyı şekil ve noktalama hususiyetleriyle birlikte meydana getiren kelimelerin topu" tanımını verir.

Bu terimin batı dillerindeki karşılığı olan "text" (İng) texte (Fr): Oxford yayınlarının sözlüğünde "bir kitabın gazetenin ya da benzerinin yazılı parçası; konuşma ya da görüşmelerin yazılı çıktısı; edebiyatta ya da dil çalışmalarında insanların üzerinde çalıştığı kitap ya da yazılı kısa parçalar" olarak yer alır (Demir, 2007:43).

Tanımlara bakıldığında metin kelimesinin birçok anlam taşıdığı görülür. Gerek günlük dilde gerekse dil bilimde değişik şekillerde kullanılır. Metin, dil bilim çerçevesinde yalnızca yazılı sözceler değil, sözlü sözceler olarak da adlandırılmaktadır. Hatta bunun da ötesinde resimler, fotoğraflar, filmler, şarkılar, dramalar, beden dili vb. işaret ve çizimler de semiyotik metinler olarak görülür. Siegel (1984) ve Rowe'a (1987) göre kendisinden anlam kurulan her nesne metindir (akt. Akyol, 2006: 203).

Bu tanımlamalara göre metin kavramının ilk özelliği, dilsel göstergelerden meydana gelmiş olmasıdır. Metinler kelime, cümle ve paragraflardan meydana gelmektedir. Bu birimlerin temelinde de ses ve heceler bulunmaktadır. Her metin kendi içinde anlamlı bir yapı özelliği göstermektedir. Metinde dilsel öğeler olan sesler, kelimeler ve cümleler rastgele değil, anlamlı bir yapı oluşturacak şekilde

dizilir. Burada sözü edilen anlamlı yapı, bildirişimin temel unsurudur. Çünkü anlamlı olmayan bir yapının okuyucuya veya dinleyiciye iletilmesi, bildirişimi sağlamaz. Her metin yani her anlamlı dilsel öğeler bütünü, bir bildirişim işlevi taşımaktadır. Metinlerin diğer bir özelliği de çok geniş bir konu yelpazesine sahip olmasıdır. İnsanın aklına gelebilecek her türlü konuda metin hazırlanabilir. Bu konular ve dilsel öğeler belli bir plana göre bir araya getirilir (Temizkan, 2007:24). Ayrıca bir yapının metin olabilmesi için tutarlı bir bütünlük sergilemesi gerekmektedir.

Karatay (2007:20-25), metinsellik ölçütlerine çalışmasında şu şekilde yer verir: "Beaugrande ve Dressler'e (1986) göre, kelime ve cümleler dizisinin metin olarak değerlendirilebilmesi için yedi özelliğe sahip olması gerekir. Bu özellikler: "1.bağdaşıklık, 2.tutarlılık, 3.amaçlılık, 4.kabul edilebilirlik, 5.bilgisellik, 6.durumsallık, 7.metinlerarası ilişki." Metne ait bu özellikler kaynaklarda metinsellik (textuality) ölçütleri olarak adlandırılır. Metinsellik ölçütleri kaynaklarda değişik isim ve sınıflandırmalarla tanımlanmaya çalışılmıştır. Metnin iç özelliklerine göre bağdaşıklık ve tutarlılık sınıflandırması ; diğer özellikler ise okura yönelik sınıflandırmalar olarak kabul edilmiştir.

Metin kavramının daha iyi anlaşılması ve çözümlenebilmesi açısından bu özellikleri bilmek gerekir.

Bağdaşıklık (cohesion)

Bağdaşıklık, metindeki bir öğenin yorumunun bir başka öğeye bağlı oluşunu açıklar. Metin kavramının içerdiği bütünlüğü şekil olarak yansıtması bakımından metnin temel özelliği niteliğindedir. Bir metnin dış şekillerinin; cümle ve paragraflarının dil bilgisi açısından birbirine bağlı oluşu, yani dil bilgisine ait yapıların, öğelerin birbiriyle bağıntılı olması bağdaşıklığı ifade eder.

Tutarlılık (coherence)

Tutarlılık (coherence), anlam ve mantık açısından metnin tamamında bulunması gereken uyumdur. Tutarlılık, metindeki bilgilerin belli bir birlik ve

bütünlük içinde zihinde canlanması, adeta kalıplaşarak bir sekil almasıdır. Metnin kendisiyle birlikte okurun anlama seviyesine de bağlı olan bir özelliktir.

Amaçlılık (intentionality)

Amaçlılık metnin, yazarı tarafından okurla yapılacak iletişim amaçlarına uygun şekilde bağdaşık ve tutarlı kılınmasıdır. Amaçlılık, metnin yazımı sürecinde yazarını yönlendiren plandır, doğrudan metin üreticisi ve onun niyetiyle ilgilidir. Metin üreticisinin (yazarın), metni yazmaya başlama, yazımı sürdürme ve düzeltme süreçlerini de içinde barındırır.

Kabul edilebilirlik (acceptability)

Kabul edilebilirlik, metnin okuyucu tarafından çözümlenebilme durumu ile ilgilidir. Okuyucu açısından benimsenme olarak da algılanabilir. Bu da okuyucu ile metin yazarının bilgi, düşünce paylaşımının nitelikli olmasını gerektirir. Kabul edilebilirlik, metin aracılığıyla herhangi bir konuda yazar ile okuyucusu arasındaki bilgi paylaşımıdır. Metnin yazarı ile okuyucu arasında bir işbirliği kurulamıyor, metin alıcı tarafından anlamlandırılamıyorsa, bu metnin kabul edilebilir bir özelliği yok demektir.

Bilgi vericilik (informativity)

Bilgi vericilik (bilgisellik) bir metinde bulunan bilgilerin okuyucu tarafından önceden bilinip bilinmemesi durumu ile ilgilidir. Okuyucu açısından metnin yeni bir bilgi değeri taşımasıdır.

Durumsallık (situationality)

Durumsallık, metnin bulunduğu çevre ve dili kullanan insanların ona yükledikleri anlamla ilgilidir. Metin, içinde gerçekleştiği fiziksel çevreye karsı duyarlı olduğundan durumsallık özelliği taşır. Durum ise metnin anlamını değiştirebilir. Durumsallık, metnin iletişime yönelik amaçlara göre belirginleşir.

Metinler arasılık (intertextuality)

Metinler arasılık, okuma sürecinde okurun zihninde başka metinlerin canlanması olarak tanımlanabilir. Bir metnin önceki metinlerle ilişkili olması ve sonraki metinler için bir beklenti oluşturması durumudur. Her metin, doğal olarak yazarın ve okuyucunun içinde bulunduğu çevre, durum ve yaşanılan gerçeklerin ürünüdür. Bu açıdan değerlendirildiğinde metin kendisinden önceki metinlerle bir etkileşim ve bilgi akışı içerisindedir."

Bu çalışmada metinler yoluyla anadili, yani okuduğunu anlama eğitimi konu edinildiği için yazılı metinler üzerinde durulacaktır. Anadili eğitiminde edebî metinlerden faydalanılır.

1.8.1. Ana Dili Eğitiminde Metin

Eğitimde, özellikle dil eğitiminde, metinlerin yeri çok önemlidir. Çünkü dil eğitimi, büyük oranda metinler merkezinde gerçekleştirilmektedir (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39-49). Çünkü ana dili beceri alanları çok çeşitli kazanımlardan oluşur. Metinler de birçok beceriye, kazanıma cevap verecek nitelikteki dil birimleridir. Metinler yoluyla dinleme, konuşma, okuma, anlama, düşünme, bilgi edinme, yorumlama, dil bilgisi, yazma, sözcük çalışması, edebiyat gibi birçok ana dili öğretim amaçlarına ulaşılır. Hatta bunların ötesinde, kişisel gelişim, kültür aktarımı, üretim, estetik anlayışı gibi alanlarda da dil eğitiminde kullanılan metinlerin büyük bir önemi vardır.

Göğüş, (1978: 4-6) ana dili eğitiminde metin kullanımının amaçlarını genel olarak "Çeşitli konularda ve düzeylerde yazılmış yazıları hızlı okuyup doğru ve eksiksiz anlayabilmek, Türkçede kullanılan sözcükleri çeşitli anlamlarıyla öğrenerek geniş bir sözcük dağarcığı edinmek, doğru anlamaya temel olması amacıyla Türkçenin dil bilgisi kurallarını öğrenmek, okuma alışkanlığı, ilgi ve merakını artırmak, yapıtlar yoluyla ulusal ve evrensel ahlak ölçülerini tanımak." şeklinde açıklamaktadır.

2005 (1-5. sınıflar) ve 2006 (6-8. sınıflar) programları önceki programlardan farklı olarak metinlerin seçiminde tematik yaklaşımı esas almıştır. Bu yaklaşıma göre ders kitaplarına alınacak metinler, her sınıf için belirlenen seçmeli ve zorunlu temalara bağlı olarak seçilecektir. Programlarda her sınıf düzeyi için zorunlu ve seçmeli temalar ve bu temalara ait içerik örnekleri belirtilmiştir. Bu bakımdan 2005 ve 2006 programlarında kullanılacak metinlerin içeriği diğer programlarla kıyaslandığında çok daha belirli hâle gelmiştir (Coşkun ve Taş, 2008: 67)

Oğuzkan (1999:20), çocuklara edebî metin okuma ve sevme bilinci kazandırmanın önemini şöyle vurgular:

> " Normal bir büyüme süreci içinde hayatını sürdüren bir çocuğun birtakım ihtiyaçlarını karşılama konusunda edebiyat eserlerinin büyük payı vardır. İlk yaşlardan itibaren kendisine basılı yayın zevki verilen, okuma becerisini kazandıktan sonra da kendi düzeyinde kaliteli kitapları okuma fırsatı bulan bir çocuk, zamanla edebiyatla ilgili kitaplara ilgi duymaya başlar. Kitabın, çocuğun ruhsal ve düşünsel gelişmesine yapacağı katkılar o kitabın edebî değeriyle orantılıdır. Çocuk edebiyatı tanımı içine giren eserlerin doğal güzellikleri arasında öyleleri vardır ki bunlar çocuklar için başlı başına geliştirici etmen sayılır."

Bu sebeple ana dili eğitiminde kullanılacak metinler büyük bir titizlikle seçilerek, okuma anlama planlaması da uzmanlar tarafından yapılmalıdır. Çünkü iyi bir metin çözümlemesi bireye bir süre sonra kendi kendine her metne uygun yöntemler uygulayacağı stratejiler oluşturmasını sağlayacaktır. Edebî metinler ana dili derslerinde etkin bir şekilde kullanılmalıdır. 6,7,8. sınıf Türkçe Dersi öğretim programındaki temel beceriler göz önüne alındığında Türkçe dersinin işlevini metinlerin oluşturduğu görülür.

1940'lı yıllarda Türkçe ders kitaplarında metinlerle uygulama çalışmaları başlamış ana dili öğretiminin dört temel alanı baz alınarak ders kitapları hazırlanmıştır. Yeni programda da işlenecek metinlerin; içerik, uzunluk, sayı, tema, yazar vb. bakımından belli kriterler getirilerek seçilmesi gerektiğine yer verilmiştir.

1.8.2. Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler

1. Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.

2. Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.

3. Metinlerde siyasî kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.

4. Metinlerde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır.

5. Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, insanî değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.

6. Metinler, dersin amaçlan ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.

7. Metinler kitapların yanı sıra, dergi, gazete, ansiklopedi, ansiklopedik sözlük, resmî İnternet siteleri ile basılı materyallerin çevrim içi sunumlarından seçilebilir. Aynı kaynaktan ikiden fazla metin alınmamalıdır.

8. Metinler, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.

9. Metinler, işlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.

10. Metinler, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan eserlerden seçilmelidir.

11. Metinler; dil, anlatım ve içerik açısından türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.

12. Metinlerde tutarlılık ve bütünlük olmalıdır.

13. Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerinde, Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmış olmasına özen gösterilmelidir.

14. Metinler, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.

15. Metinler, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımalıdır.

16. Metinler, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.

17. Metinler, öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacına yönelik olarak farklı yazar ve şairlerden seçilmelidir.

18. Metinler, yazar ve şairlerin yalnızca edebî yönlerini ön plana çıkarmalıdır.

19. Metinler, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte olmalıdır.

20. Yıl boyunca işlenecek okuma metinlerinin 1/2'si bütün hâlinde alınmalıdır. Şiirlerin bütün hâlinde alınması esastır. Şiir dışında bütün hâlinde alınan metinlerde eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler varsa -metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla en fazla bir cümle, cümlelerin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla en fazla beş kelime- çıkarılmalıdır.

21. Yıl boyunca işlenecek okuma metinlerinin 1/3'ünde metnin özünü ve anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltma ya da düzenlemeye gidilebilir. Düzenleme sırasında metne cümle ya da paragraf düzeyinde ekleme yapılamaz.

22. Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirecek yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin yüzde beşini geçmemelidir.

23. Yıl içinde -dinleme metinleri de dâhil olmak üzere- bir yazardan ikiden fazla metin işlenmemelidir.

24. Tek yazarlı ya da birden çok yazarlı ders kitaplarında yazarlar tarafından yazılan ya da hazırlanan metin sayısı ikiyi geçmemelidir.

25. Ders kitabındaki metinler, içeriğe uygun çeşitli görsel materyaller (fotoğraf, resim, afiş, grafik, karikatür, çizgi film kahramanları vb.) in yanı sıra atasözü, özdeyiş, duvar yazısı veya sloganlarla desteklenebilir.

26. Ders kitabında temaları destekleyen serbest okuma metinlerine yer verilebilir.

27. Romandan, tiyatro metninden, biyografik ve otobiyografik eserlerden alınan bölüm kendi içinde bütünlük taşımalıdır." (MEB: 2006: 56)

1.8.3. Metin Türleri ve Türe Özgü Okuma

"Metin türleri denince, edebiyatta yer alan türler ve edebî değer taşıyan yazılar amaçlanır. Edebiyat eserlerinin biçimlerine, teknik özelliklerine ve konularına göre ayrıldığı çeşitlere tür denir. Edebiyat türleri, insanın duygu ve düşüncelerini dile getirme ihtiyacından doğmuştur. Tarih boyunca toplumlarda kendini gösteren gelişme ve değişmeler, yeni ihtiyaçların doğmasına, bunların yazıya yansıması da yeni anlatım türlerinin doğmasına yol açmıştır (Kavcar ve Oğuzkan,1999:23)."

Edebiyatta tür ayrımları geçmişte daha kesin çizgilerle yapılabilmekteyken çağımızın edebiyatında genel görüş, türleri kesin çizgilerle birbirinden ayırmanın yanlış olacağıdır. Çünkü geliştirilerek yenilenen metin çözümlemeleri de daha iyi göstermektedir ki belli metinlere özgü denebilecek anlatım yöntemleri ve tekniklerinin farklı türlerde kullanılması metin tiplerinin iç içe geçmiş halini ortaya çıkarıyor (Demir, 2007:62).

Metin türlerini kesin tanımlara bağlama, değişmez kuralların kalıbına oturtma olanaksızdır. Ancak her yazı, aralarında dilsel ve anlamsal ilişkiler, bağlantılar bulunan bir örüdür (Özdemir, 1981;akt. Güneyli, 2003:41)

Araştırmacılar farklı özelliklerine göre metinleri türlere ayırmıştırlar. Kimileri konuyu, kimileri amacı, kimileri dil ve anlatımı esas alarak tür ayırımına gitmişlerdir. Kaynaklarda rastlanan en genel metin türleri ise "Bilimsel ve Öğretici Nitelikli", "Yazınsal ve Kurgusal Nitelikli" olmak üzere iki şekilde yapılan sınıflandırmadır. Elbette bu sınıflandırmalar da kendi içinde farklı özelliklerine göre sınıflandırılabilir.

Baraz ve Özdemir'e (1991:47) göre "Yazınsal ve öğretici metin türleri kendi içlerinde de sınıflandırılabilirler. Öğretici metinler, Dergi ve Gazete Yazıları (makale, fıkra,röportaj, eleştiri, deneme) ve Gerçek Yaşam Yazıları (günlük, anı, mektup, yaşamöyküsü, gezi) olmak üzere ayrılırlar. Yazınsal metinler ise, Şiirsel

Türler (epik, lirik, dramatik, didaktik, pastoral) ve Düzyazısal Türler(öykü, roman, tiyatro, bilimkurgu) olarak ayrılırlar".

İşeri (1998:11), bilgilendirici ve yazınsal metinler arasındaki farkı şöyle açıklar: "Bilgilendirici metinde amaç bilgi sunmaktır ve sözcükler temel anlamlarıyla kullanılır. Yazınsal bir metin türü bize insanı, insan hayatını farklı bir biçimde anlatmayı amaçlar. Bilgilendirici metnin ilettiği anlamların karşılığını günlük hayatta, yaşantımızda bulmak mümkündür. Yazınsal bir metinde ise metnin iletisinin karşılığı gerçek hayatta bulunmayabilir. Yazar metnini daha önce yaşanan ya da yaşanması olası gerçekler üzerine kurabilir ancak bu gerçekler yazarın kendi düş gücüyle ve o gerçeklere bakış açısıyla yaratılmıştır."

Bilimsel ve öğretici nitelikli metinler, bilgi ve iletileri sunarlar. Bu tür metinlerde yazar anlatmak istediklerini doğrudan ve açık bir şekilde okuyucuya sunmaktadır. Ancak yazınsal nitelikli metinlerde yazın dili denilen özel bir dil yaratılır. Bu dil türden türe, dönemden döneme ya da yazardan yazara farklılıklar gösterir. Ancak bu ayırım sadece dilden kaynaklı değildir. Bir metnin yazınsallığını belirleyen, iletişim konumu ve biçimidir. Yazınsal metinlerin bize sunduğu evreni, bu evrenle ilgili durumları, koşulları gerçek dünyaya oturtamayız, daha doğrusu bunların tıpa tıp benzeri olan eşlemleri bulamayız (Özdemir, 1983).

Okuma stratejileri veya metin çözümlemeleri açısından düşünüldüğünde metinleri olay ve düşünce yazıları olarak sınıflandırmak daha doğru olacaktır. Şiiri de duygu ağırlıklı diğer bir yazınsal tür olarak kabul edebiliriz.

Metin türleri farklı olduğuna göre yapılması gereken okumalar da farklı olmalıdır. Yazınsal metinlerde okuyucu kendince bir anlam evreni yaratabilir ancak bilgilendirici metinlerde böyle bir durum söz konusu değildir. Metin türlerine göre okuma yaparsak okuma amacımızı belirleyebilir, metinlerden ne elde edebileceğimizi ve nasıl elde edebileceğimizi zorlanmadan tespit edebiliriz.

Smith ve Eliot' a göre (1986: 18, akt. Coşkun, 2002: 5) bütün okuma türleri için bazı genel okuma becerileri vardır. Herhangi bir metni okuyan kişiden metindeki önemli bilgileri hatırlayabilmesi, metinden sonuç çıkarabilmesi, metindeki tema ve ana fikirleri çıkarabilmesi ve karar alabilmesi beklenir. Problem, öğrencilerin bu becerilerde eksik olması değil, birçok öğrencinin belli metinlere uygulamak için bu becerilere sahip olduğunun farkına varmamasıdır. Öğretmenler öğrencilerine bu genel okuma becerilerini özel metinleri okurken nasıl transfer edeceklerini açıklamalıdır.

> "Bilgilendirici metin okura bilgi edindirmek amacıyla yazıldığından bu türlerin okunması edebi bir metin türüyle aynı türden okumayı gerektirmez. Bilgilendirici metin türünde okurun yapması gereken ilk iş metnin konusunu saptamak; bu saptamadan sonra yazarın konuyu hangi bakış açısıyla oluşturduğunu, metnin iletisinin ne olduğunu temel anlamda bulmak ve değerlendirmektir. Bilgilendirici bir metni okurken yazının başlığı, metnin ana konusu hakkında bize ipucu verebilir. Okur bunu değerlendirmelidir (İşeri, 1998: 12)."

2005 ve 2006 Programları dışındaki Türkçe öğretim programlarında ders kitaplarına alınacak metinlerin türleri hakkında doğrudan bir bilgiye yer verilmemiştir. Ancak bazı programlarda (1936, 1948, 1968 İlkokul ve 1981 İlköğretim Programı) öğrencilere ders kitapları dışında farklı türlerde (gazete yazısı, hikâye, masal, efsane, roman, piyes, gezi yazısı, biyografi vb.) kitaplar okumalarının tavsiye edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 2005 ve 2006 Programlarında ise ilk defa ders kitaplarına alınacak metinlerin türleri belirlenmiştir. Fakat bu iki program arasında da "metin türü" kavramlarının farklılaştığı görülmektedir. 2005 Programı'nda (1-5. sınıflar) metin türü "anlatım biçimi" olarak değerlendirilmiş ve ders kitaplarına alınacak metinlerin öyküleyici metin, bilgilendirici metin veya şiir olması gerektiği belirtilmiştir. 2006 Programı'nda (6–8. sınıflar) ise metin türü "edebî tür" olarak değerlendirilmiş ve her sınıfta hangi edebî türlere (şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, masal, fabl, sohbet, makale, roman… vb) zorunlu olarak yer verileceği belirlenmiştir (Coşkun ve Taş, 2008: 70).

Metin türlerine göre okuma öğretimi kapsamında türlerin ayırt edici özellikleri üzerinde durulmalıdır. Bunun öğrencilere fark ettirilir duruma getirilmesi okuduğunu anlama eğitiminde başarıyı destekleyecektir.

1.9. 7. SINIF TÜRKÇE DERSİ OKUMA KAZANIMLARI

Türkçe dersi programına göre temel dil becerilerinden okuma %30 oranıyla en büyük oranı kapsar. Programda yer alan okuma kazanımları şunlardır:

1. Okuma kurallarını uygulama
    1. Sesini ve beden dilini etkili kullanır.
    2. Akıcı biçimde okur.
    3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.
    4. Sözün ezgisine dikkat ederek okur.
    5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.

2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme
    1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
    2. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.
    3. Metnin konusunu belirler.
    4. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.
    5. Metindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler.
    7. Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
    8. Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder.
    9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder.
    10. Kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve kullanım özelliklerini kavrar.
    11. Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.
    12. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.

13. Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.

14. Metne ilişkin sorulara cevap verir.

15. Metne ilişkin sorular oluşur.

16. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.

17. Metnin planını kavrar.

18. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.

19. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.

20. Metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklar.

21. Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.

22. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.

23. Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.

24. Metindeki ip uçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.

25. Metnin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.

26. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.

27. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.

28. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.

29. Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.

30. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.

31. Okuduğu metne farklı başlıklar bulur.

32. Metnin yazarı veya şairi hakkında bilgi edinir.

3. Okuduğu metni değerlendirme

1. Metni dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

2. Metni içerik yönünden değerlendirir.

4. Söz varlığını zenginleştirme

1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.

3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini günlük hayattaki bağlantılarını dikkate alarak kullanır.

4. Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

5. Okuma alışkanlığı kazanma

1. Okuma planı yapar.
2. Farklı türlerde metinler okur.
3. Süreli yayınları takip eder.
4. Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.
5. Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitapevlerinden faydalanır.
6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.
7. Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okur.
8. Ailesi ile okuma saatleri düzenler.
9. beğendiği kısa yazıları ezberler. (İlköğretim 7 Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2008: 34-35)

1.10. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma ile: 2008-2009 eğitim öğretim yılı, Gebze Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencilerinde yeni Türkçe dersi programına göre planlanan okuma çalışmaları yaptırılan grup ile düz okuma (sessiz okuma) yaptırılan

grubun okuduğu metni anlama düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna cevap aranacaktır.

2008-2009 eğitim öğretim yılında Türkçe Dersi için 6 yayın evinin hazırladığı kaynak vardır. Burada kaynaklar arası farklılıklar olabileceği düşünülerek farklı yayın evlerinden örnek planlar seçilmiştir. Dört farklı yayın evinden dört farklı metin belirlenmiştir. Bu metinlerden ikisi bilgilendirici, ikisi de öyküleyici metinlerdir. Buradaki amacımız yeni programa göre planlanan okuduğunu anlama becerisinin sorgulanmasıdır. Bu şekilde planların işlevselliği sorgulanacak, farklı yayın evlerinin planları arasında anlamlı farklar olup olmadığına bakılacak ve metin türlerinin anlama bakımından öğrencilerde genel farklılıklar yaratıp yaratmadığına bakılacaktır. Bu araştırma ile programcılara ve planlamacılara yarar sağlamak amaçlanmaktadır.

1.11. PROBLEM CÜMLESİ

Yeni programa göre planlanmış okuma anlama çalışmaları yaptırılan grup ile düz okuma (sessiz okuma) yaptırılan grubun okuduğu metni anlama düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

1.11.1. Alt Problemler

1. Deney grubu ile kontrol grubunun Koza yayınından seçilen metni (1. metin) anlama düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Deney grubu ile kontrol grubunun MEB yayınından seçilen metni (2. metin) anlama düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Deney grubu ile kontrol grubunun Pasifik yayınından seçilen metni (3.metin) anlama düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Deney grubu ile kontrol grubunun, Harf yayınından seçilen metni (4. metin) anlama düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Deney grubu ile kontrol grubunun, öyküleyici metinler ile (2. ve 4. metin) bilgilendirici metinleri (1. ve 3.) anlama düzeyi ortalamalarının farkı nedir?

6. 3. metnin (Pasifik Yayınları, "Nazar Boncuğu") okuduğunu anlama testi sonuçlarına göre bilgi düzeyi soruları, bilgi üstü düzeyi soruları ve kelime bilgisi soruları açısından deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bilgi düzeyi soruları: 3,4,7,11,12,13,16,18,20
Bilgi üstü düzeyi soruları: 1,2,5,6,9,10,14,15,17,19,22,23
Kelime bilgisi soruları: 8,21,24,25

1.12. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Problem durumunda da ortaya konduğu üzere ana dili öğretimi gerek bireysel gerek toplumsal gelişim açısından son derece önemlidir. Türkçe eğitimi örgün eğitim kurumlarında planlı bir şekilde yapılmaktadır. Bireyin bir dili gerçekten bilmesi o dille verilen bütün iletileri doğru algılayabilmesine bağlıdır. Anlama dinleneni ve okunanı anlamak olmak üzere iki yönlüdür. Bu araştırmada okunanı anlama üzerinde durulmuştur. Okuma eğitimi okullarımızda verilmektedir. İlköğretim 2. kademede metinler üzerinden yola çıkılarak çok yönlü Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Bu süreçte tartışmasız anlama son derece önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde bireyler sadece diğer insanlar, canlılar ve nesneler tarafından değil son derece karmaşık yapılar tarafından uyarılmaktadır. Bu uyarıların çoğu dille alakalıdır. Nitekim birey dil kullanılarak verilmeyen iletiyi dili bilebildiği ölçüde anlamlandırabilmektedir. Yani görsel bir unsuru anlamlandırabilmek bile bizi dili bildiğimiz ölçüyle sınırlandırır. Düşüncelerimiz, tüm ürettiklerimiz ve hayal dünyamız dille sınırlandırılmıştır. Hatta küreselleşen dünyada yeni bir dili öğrenmek bile anadilimizi öğrenmekten geçmektedir.

Bu nedenle anlamak son derece önemlidir. Hızla gelişen dünyada anlayabildiğimiz ölçüde ilerleyebilmekteyiz. Bu sebeple insanlar iyi bir eğitimden geçirilmeli ve her karşılaştığı iletiyi hızlı bir şekilde anlamalıdır. Okunanı anlamak da çok karmaşık bir kavrama sürecidir. Bu nedenle bireyler okuma stratejilerini bilmeli çeşitli yöntem ve teknikler kullanarak okumalar gerçekleştirmelidir. Yapılan çalışmalar bunu gerekli kılmaktadır. Biz burada yeni Türkçe Eğitimi programını okuduğunu anlama bazında ele alarak ne derece faydalı olduğunu sorgulamak istiyoruz. Bizi buna yönelten sebepler ülkemizde ciddi boyutlarda okuduğunu anlama probleminin yaşanması ve yeni programda yer alan okuma anlama çalışmalarının faydasını sorgulamaktır. Yapılan çalışmalar okuma stratejilerinin kullanımının anlamaya katkı sağladığını göstermektedir. Okullarımızdaki okuma eğitimi de öğrencilere bilişsel farkındalık kazandırmalıdır. Bu da doğru planlanmış, programlanmış okuma çalışmalarıyla olabilmektedir.

Bu araştırmanın önemini Türkçe Dersi Programının okuma çalışmalarının anlamaya faydalarını deneyerek öğrenmek oluşturmaktadır. Ayrıca bu sorgulama sonucunda yapılan diğer araştırmalara dikkat çekilerek bu alan üzerinde gerekli olduğu oranda yenilemeler, iyileştirmeler yapılamasını sağlamaktır.

1.13. VARSAYIMLAR

Bu araştırmada şu sayıtlılardan hareket edilecektir:

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, çalışmanın deseni açısından uygun niteliklere sahiptir.

2. Öğrencilere sunulan okuma materyallerine verilen cevaplar onların okuma anlama becerilerini yansıtır.

3. Kontrol edilemeyen değişkenler deney ve kontrol gruplarını aynı derecede etkilemiştir.

4. Ön test, son test olarak uygulanan başarı testinin geçerliliği konusunda yararlanılan uzman görüşleri yeterlidir.

1.14. SINIRLILIKLAR

Araştırma 2008-2009 eğitim öğretimin 2. yarı yılı, Gebze Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencilerinden (40 kontrol 40 deney grubu) elde edilen veriler; başarı düzeyleri de uygulanan ölçmeyle; Türkçe eğitiminin okuma-anlama becerisi, seçilen yayın evlerinin okuma planları ve metinleriyle ulaşılan okuduğunu anlama düzeyleri ile sınırlıdır.

1.15. TANIMLAR

Okuduğunu anlama: Basılı iletileri algılayıp bunların ilettiği duygu, düşünce ve bilgileri tam olarak anlamlandırma, kavrama.

Metin: Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü (TDK, 2005:1382).

Türkçe Dersi yeni programı: 2006-2007 yılında tüm ilköğretim okullarında, 6,7,8. sınıflarda uygulamaya konulan, yapılandırmacı eğitim anlayışına dayanarak hazırlanan etkinlik temelli Türkçe dersi Programı.

Düz (sessiz okuma) : Öğrencinin metinle baş başa kalarak göz hareketleri ile oluşan ve beyinde meydana gelen sürece dayalı okuma türü.

Metni anlama düzeyi: Öğrencilerin son testlerden aldıkları puan.

Deney grubu: 7. sınıf Türkçe Dersi yeni programa göre planlanmış okuma-anlama çalışması yaptırılan grup.

Kontrol grubu: Düz okuma (sessiz okuma) okuma-anlama (kendi kendine) çalışması yaptırılan grup.

1.16. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Tekin (1980) Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi isimli çalışmasında Türkçe öğretiminin okuduğunu anlama gücü ile yazılı anlatım becerisi hedeflerini gerçekleştirmedeki etkisini belirlemeye çalışmıştır. Tekin, araştırmanın sonucunda lise ve dengi okulları bitirdikten sonra yüksek öğretime girebilen öğrencilerin okuduğunu anlama gücü ile yazılı anlatım becerisini yeterli düzeyde kazanamamış olduklarını belirlemiştir.

Palincsar ve Brown (1983) çalışmalarında karşılıklı öğretim yönteminin strateji öğretimi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışma yedinci sınıflar üzerinde yapılmıştır. Araştırmada anlama seviyesini arttırmak amacıyla özetleme, soru sorma, netleştirme ve tahmin etme stratejileri kullanılmıştır. Araştırma sonunda karşılıklı öğretim yönteminin strateji öğretimi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler uygulama sonrasında özetleme, soru sorma, netleştirme ve tahmin etme stratejilerini amaca uygun bir şekilde kullanmaya başlamışlardır (Akt. Temizkan, 2007:8).

Hosenfeld (1984) araştırmasında başarılı ve zayıf okuyucuların bir metni okurken ne düşündüklerini, hangi işlemleri yaptıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu amaçla öğrencilerle birlikte sesli düşünme teknikleri kullanılmış ve daha sonra başarılı ve zayıf öğrencilerle yüz yüze görüşmelerde bulunmuştur (Akt. Temizkan, 2007:9).

Herman (1991), Okuma hızı konusunda yaptığı araştırmasında, pratik yapmanın okuma hızını ve okuduğunu anlama puanını arttırdığını belirlemiştir. Yazar araştırmanın bulgularına dayalı olarak öğretmenlere okuma öğretimi sırasında, öğrencileri ödüllendirmeye önem gösterilmesini, cümleyi okurken duraksayarak değil konuşur gibi okutmalarına, öğrencilere sessiz okuma yaptırırken onların

bedensel hareketlerini kontrol altına almalarını sağlamalarını, mümkün olduğunca örgencilerin kolay okuyabilecekleri sözcüklerden oluşan tümcelerin seçimini önermektedir

Sever (1993), deneysel nitelik taşıyan Türkçe öğretiminde uygulanan tam öğrenme kuramı ilkelerinin öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki erişiye etkisi konulu araştırmasında, Türkçe dersi ile öğrencilere kazandırılması amaçlanan okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerisinin çeşitli düzeylerdeki davranışları kazandırmada, tam öğrenmenin geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Bauman ve diğerleri (1993) öğrencilerin okuduğunu anlama yeteneklerini geliştirmek ve anlama sırasında ortaya çıkabilecek sorunları çözmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiş olan yüksek sesle düşünme yönteminin strateji öğretimi üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Yüksek sesle düşünme yaklaşımında kendi kendine soru sorma, bilgiyi araştırma, tahmin etme, yüksek sesle düşünerek gözden geçirme, okuma ve açıklama; öyküyü tekrar anlama, yeniden okuma ve okumaya devam etme, gibi uygulamalar yapılmıştır.Bu araştırmanın sonucunda yüksek sesle düşünme yaklaşımını uygulayan öğrencilerin diğer öğrencilere göre okuduklarını daha iyi kontrol ettikleri ve bu yaklaşımın okuduğunu anlamada doğrudan okuma yöntemine göre daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Persson (1994) araştırmasında başarılı ve zayıf okuyucular arasındaki strateji kullanımı farkına değinmektedir. Stratejileri esneklikle kullanabilen ve kendi stratejilerinin bilincinde olan okuyucular iyi okuyucular olarak tanımlanmaktadır. Ön bilgisini kullanabilme, anlayıp anlamadığını değerlendirme, metnin türüne ve okuma amaçlarına göre strateji seçme iyi okuyuculara özgü niteliklerdir. Buna göre iyi okuyucular okuma amaçlarını önceden belirleyebilir, bir metindeki önemli bir bilgiyi ayrıntılardan ayırabilir, metnin sonraki bölümlerinde ne anlatıldığına ilişkin fikir yürütebilirler.

Tazebay (1995), tarafından yapılan araştırmada ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin, sesli ve sessiz okuma hızlarına, sesli ve sessiz okumaları sırasında yaptıkları okuma hatalarına, olumsuz okuma davranışlarına ve bu değişkenlerin okuma hızı ile okuduğunu anlama becerilerine olan etkilerine bakılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin en çok parmakla sürme, okuduğu yeri kaybetme, okurken telaşlı olma ve dik oturmama gibi olumsuz davranışları gözlenmiştir, öğrencilerin sesli ve sessiz okuma hızları artıkça okuduğunu anlama puanlarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır, öğrencilerin yaptığı okuma hatalarının okuma hızını düşürdüğü sonucuna varılmıştır.

Çakır (1995), araştırmasında "büyük ölçekli" olarak adlandırdığı stratejilerin okuduğunu anlama üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda "büyük ölçekli" stratejilerin okuma sırasında kullanılan bilişsel stratejilerin farkında olma derecesi, verilen bir metni özetleyebilme becerisi ve çoktan seçmeli soruları yanıtlayabilme yeteneği üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Araştırma sonucunda uygulamanın yapıldığı deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir.

Demirel (1996), araştırmasında bilgilendirici metin türlerini anlama düzeyi ile altıncı sınıf öğrencilerinin öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sırasında öğrenciler düz, şemalı, resimli, resimli ve şemalı olarak dört şekilde düzenlenen bilgilendirici metinleri okumuşlardır. Araştırmanın sonucunda metin türleriyle öğrencilerin öğrenme düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrenciler en az öğrenmeyi düz metinler; en fazla öğrenmeyi ise resimli ve şemalı metinler ile sağlamışlardır.

Acat (1998), "Okuma Güçlükleri İle Okuduğunu Anlama Becerisi Arasındaki İlişki Düzeyi" adlı çalışmasında, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuma esnasında karşılaştıkları güçlükler ile okuduklarını anlama becerisi kazanma düzeyleri belirlenerek bu iki değişken arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu araştırma sonucunda, okuma güçlüklerinin toplamı arttıkça okuduğunu anlamanın zorlaştığı

belirlenmiştir. Okuduğunu anlama düzeyi ile, iyi bir okuma stratejisine sahip olma arasında yüksek düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Görgen (1997), araştırmasında kurallı özetleme ve bilgi haritası oluşturma tekniklerinin öğretildiği gruptaki öğrenciler ile kendi stratejilerini kullanarak metni özetleyen öğrenciler arasında bilgilendirici bir metni öğrenme erişisi bakımından anlamlı bir farkın olmadığını, fakat özet çıkarma ve bilgi haritası oluşturma becerisine sahip öğrencilerin bilgilendirici metinleri daha iyi öğrendiklerini ve hatırladıklarını saptamıştır.

Erginer (1998), ilköğretim 3., 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin değerlendirilmesi konulu araştırmasında, öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri arasındaki ön koşulluluk ilişkilerinin gerçeğe uygunluğunu araştırmış ve hedef becerilerin gerçekleşme düzeyinin düşük olduğunu bulmuştur. Değerlendirmelerde, öğrencilerin ön koşulluluk ilişkisi bulunan becerilerde, özellikle yanıldıkları bulunmuştur. Başarısı düşük öğrencilerin becerileri incelendiğinde, ön koşulluluk bulunan öğrenmelerde bir sonraki öğrenme düzeylerine geçilemediğini saptamıştır.

Clain (1999), yaptığı çalışmasında, bilgi ve strateji kullanımının, okuduğunu anlamayla ne kadar ilişkili olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada, okuduğunu anlamayla okuma becerisi, okuma stratejileri ve okuma amaçlarının farkında olma arasında sıkı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmada okuma amacı belli olan grupla, amaçları belirli olmayan grup arasında fark bulunmuştur. Ayrıca araştırmada, okuma amaçlarının bilinmesi için metnin karakteristik özelliklerinin bilinmesi gerekli olduğu belirtilmektedir (Akt. Acat,2000:45).

Cain (1999), yaptığı çalışmada bilgi ve strateji kullanımının okuduğunu anlamayla ne kadar ilişkili olduğunu belirlenmeye çalışmıştır. Araştırmada okuduğunu anlamayla okuma becerisi, okuma stratejileri ve okuma amaçlarının farkında olma arasında sıkı ilişkiler bulmuştur (Aktaran: Acat, 2000).

Güleryüz (2000), ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri ile sözcük bilgisi düzeyleri arasındaki ilişkiler konulu araştırmasında; okuduğunu anlama başarısı yükseldiğinde diğer derslerdeki başarının da yükseleceği, öğrencilerin okuduğunu anlamada en başarısız oldukları öğelerin metnin ana düşüncesini bulma ve anahtar sözcükleri bulma, öğrencilerin okuduğunu anlamalarıyla sözcük bilgisi düzeyleri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu sonuçlarına varmıştır. Okumanın zihinsel süreçleri kullanarak yapılması gerektiğini; eleştirel, yaratıcı ve inceleyici okuma türlerinin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Kıroğlu (2002), araştırmasında anlamlı gruplandırma stratejisinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisini incelemiştir. Yapılan deney sonucunda anlamlı gruplandırma stratejisinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin anlama seviyesi ile geleneksel eğitime devam eden kontrol grubu öğrencilerinin anlama seviyesi arasında okuduğunu anlama acısından anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anlamlı gruplandırma stratejisinin öğrenmede kalıcılığı arttırdığını belirlemiştir.

Gelen (2003), ilköğretim 7. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, okuduğunu kavrama konusunda, okunan metne karşı bilişsel farkındalık stratejilerini kullanmayı öğrenen öğrencilerin hem okuduğunu anlama başarısının hem de metinden kavradıkları bilgilerin kalıcılığının bu konuda herhangi bir eğitim almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Kuzu (2003), araştırmasında etkileşimsel modelin temel alındığı okuma öğretiminin öğrencilerin Türkçe bilgilendirici metinleri anlama düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda etkileşimsel okuma modelinin okuduğunu anlama düzeyini olumlu etkilediğini tespit etmiştir. Ayrıca etkileşimsel modelin öğrencilere okuduğunu anlama becerisinin "kavrama" ve "uygulama" düzeyindeki davranışları kazandırma acısından geleneksel yönteme göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Çetinkaya (2004), Ana Dilinde ve Yabancı Dilde Okuma Sürecine Yönelik Gözlemler: Okuma-Anlama Stratejileri Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma isimli araştırmasında öğrencilerin gerek ana dilde gerekse yabancı dilde okuma sürecinde metinden anlam oluşturmak için kullandıkları içerik tabanlı ve metin tabanlı strateji türlerini tanımlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin metinleri okuma sırasında geliştirdikleri bilişsel stratejiler, bir strateji listesi kullanılarak belirlenmiştir. Öğrencilerin her iki dildeki metinleri okurken içerik tabanlı stratejileri daha çok kullandığı belirlenmiştir.

Sidekli ve Buluç (2006), ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerini karşılaştıran bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada okuduğunu anlama becerisi ile öğretici ve öyküleyici metinler arasında, okul türlerine ve uygulanan ilköğretim programlarına ve cinsiyete göre farklılığın olup olmadığına. Araştırmanın sonucunda öyküleyici metinlerin öğretici metinlerden daha iyi anlaşıldığı, yeni ilköğretim programıyla eğitim veren okullardaki çocukların okuduklarını anlama düzeyinin daha düşük olduğu, özel okuldaki öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu ve kızların erkeklere göre okuduğunu anlama düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çam (2006), İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki isimli çalışmasında, ilköğretim okulu beşinci sınıf öğrencilerinin görsel okuma düzeylerinin okuduğunu anlama becerisi, eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersi akademik başarıları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda anne- babanın eğitim durumu yükseldikçe, ailedeki kişi sayısı azaldıkça, ailenin ortalama geliri arttıkça, evde kitle iletişim araçlarının bulunma sıklığı ve çeşidi arttıkça, evde bulunan teknolojik araç çeşitliliği arttıkça, yaşanılan yerleşim yeri büyüdükçe, günlük televizyon izleme saati düştükçe öğrencilerin görsel okuma beceri düzeyleri yükseldiği; kız öğrencilerin görsel okumada erkeklere göre daha iyi olduğu, özel okul öğrencilerinin görsel okumada daha başarılı olduğu, belirlenmiştir.

Ünal (2006), İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki isimli çalışmasında ilköğretim 5. sınıfta okuyan öğrencilerin eleştirel okuma beceri düzeyleri ile okumaya ilişkin tutumları ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Karatay (2007), İlköğretim Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Alan Araştırması adlı çalışmasında Türkçe Öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısı ve okuma stratejilerini kullanma düzeyini incelemiştir. Üç farklı üniversitenin 4. sınıfında öğrenim gören 350 öğrenci üzerinden toplanan veriler değerlendirilerek amaçlanan sonuçlara ulaşılmıştır: Türkçe öğretmeni adaylarının okuduğunu anlama başarısı, metin türleri arasında (bilgilendirici, öyküleyici, şiir) anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Kızların okuduğunu anlama başarısı, bilgilendirici metin türü hariç, öyküleyici metin ve şiirde erkeklere göre yüksek ve anlamlıdır. Okuduğunu anlama başarısının en yüksek olduğu metin türü şiir, en düşük olduğu metin türü ise öyküleyici metindir. Metin yapılarına ilişkin okuduğunu anlama başarısının en yüksek olduğu yapı, kelime-kelime grubu ve paragraflardır. Metinlerin tamamıyla ilgili okuma sonrası süreçte metnin tamamına ilişkin büyük yapıda anlama başarısı, kelime-kelime grubu ve paragraflara göre düşüktür. Öğretmen adaylarının, metin okuma sonrası süreçlerde okuduğunu değerlendirmede yeterli bir donanıma sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının okuma stratejilerini kullanma düzeyi genel olarak orta seviyededir. Okuma stratejilerini kullanma düzeyi, okuma süreçleri arasında farklılaşmakta, okuma öncesi süreçten okuma sonrası sürece doğru bir düşüş göstermektedir. Erkek öğrencilerin okuma stratejilerine ilişkin bilişsel farkındalığı, kızlara göre daha yüksek ve anlamlıdır. Okuma stratejilerinin en az kullanıldığı süreç, okuma sonrası süreçtir. Bu sonuçlara bakıldığında bir yıl sonra öğrencilere metin anlama, kavrama, okuma stratejilerini kullanma gibi konularda eğitim verecek olan öğretmen adaylarının bu denli mühim bir alan konusundaki eksikliklerine dikkat

çekilerek eğitim fakültelerindeki bu açığın giderilmesi ve programın yeniden gözden geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Güneyli (2007), anadil eğitiminde etkin öğrenme yaklaşımının etkiliğini incelemiştir. Araştırma 2005 – 2006 öğretim yılının ikinci yarısında KKTC' de bulunan bir ilkokulda yapılmıştır. Araştırmada "öntest-sontest kontrol gruplu deney deseni" kullanılmıştır. Öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öğrenme düzeyleri ve tutumları değerlendirilmiştir. Deney grubunda etkin öğrenme yaklaşımı uygulanırken, kontrol grubunda geleneksel yaklaşıma devam edilmiştir. Bulgulara göre, etkin öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubunun akademik başarı düzeyinin arttığı ve öğrencilerin olumlu tutumlar sergilediği gözlemlenmiştir. Buna karşın geleneksel yaklaşımın uygulandığı kontrol grubunda son-test puanlarında anlamlı bir artış gözlenmemiştir.

Temizkan (2007), İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Okuma Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Üzerine Etkisi adlı çalışmasında okuma stratejilerinin öğrencilerin bilgilendirici metinleri okuduğunu anlama seviyeleri üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Ankara ili merkez ilçelerinden iki okuldan seçilen, biri kontrol biri deney grubu olmak üzere iki grup üzerinde deneysel çalışma yapılmıştır. Deney grubu öğrencileriyle birlikte yedi hafta boyunca okuma stratejilerine göre düzenlenmiş olan dersler işlenmiş, kontrol grubunda geleneksel öğretime devam edilmiştir. Araştırmanın sonucunda okuma stratejilerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin bilgilendirici metinleri okuduğunu anlama düzeyi testine ait başarı puanları deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık göstermektedir, bu sebeple geleneksel öğretimden daha etkilidir. Bulgularının sonucunda okuma stratejilerinin önemini vurgulayarak eğitime yansıtılması gerektiğini belirtmiştir.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde: araştırmanın yöntemi, deney deseni, evren ve örneklem, deneklerin seçimi, verilerin toplanması ve verilerin analizi konularına yer verilecektir.

2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Deneme modelleri, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile, doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir (Karasar,2006:87). Değişkenler arası ilişkilerin kesinlikle saptanabilmesi sonucu kuramların geliştirebildiği, kontrollü ve ulaştığı sonuçların kesin olması nedeniyle de en güvenilir araştırma olarak kabul edilen araştırmalar deneysel araştırmalardır (Ural, Kılıç, 2005:19). Deneysel araştırma ancak gerçek neden-sonuç ilişkisi için uygun araştırma desenidir (Balcı, 1997,191).

2.1.1. Deney Deseni

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak deneysel yöntemin ön test-son test kontrol gruplu modeli kullanılmıştır. Bu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılır. Büyüköztürk (2001: 27) ön test-son test gruplu deneme modelinin deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki

etkisinin test edilmesi ile ilgili olarak araştırmaya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların neden-sonuç bağlamında yorumlanmasına olanak veren ve davranış bilimlerinde sıkça kullanılan güçlü bir desen olduğunu belirtmektedir.

Tablo 2.1. Deney Deseni

Grup	**Gözlem**	**Deneysel İşlem**	**Gözlem**
Kontrol	Ön-test	----------	Son-test
Deney	Ön-test	İşlem	Son-test

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim- öğretim yılı 2. yarıyılında Gebze Fevzi Çakmak İlköğretim Okulunda öğrenim gören 7.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Sözü geçen okulda 4 adet 7. sınıf ve toplam 134 öğrenci vardır. Bu sınıflardan ikisi (A ve C şubeleri) yansız atama yolu ile deneysel çalışmanın yapılacağı grup, diğer ikisi de (B ve D şubeleri) kontrol grubu olarak seçilmiştir.

1. grupta toplam 67 öğrenci, 2. grupta da toplam 67 öğrenci bulunmaktadır. Bu evreni temsil edebilecek 1. gruptan 40; ikinci gruptan 40 öğrenci ön test sonuçlarına bakılarak giriş davranışları açısından benzer olanlar örneklem olarak belirlenmiştir. Aralarında okuduğunu anlama düzeyi açısından bir ilişki bulunmayan bu iki gruptan birinci grup deney grubu ikinci grup kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Birbirinden bağımsız olan bu iki grubun okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla ön-test puanlarının aritmetik ortalamaları açısından “bağımsız örneklem t testi” uygulanmıştır. Yapılan

test sonucunda Tablo 2.2'de görüldüğü gibi p değeri .503 olarak bulunmuştur. Bu değer .05 değerinden büyük olduğu için deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön-testlere ait puanlar açısından birimler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 2.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	$\overline{X}$	Ss	t	Sd	p
Deney	40	.682	.163	.672	78	.503
Kontrol	40	.657	.168			

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

7. sınıf öğrencilerinin okuduklarını anlama eğitimleri üzerine yapılan bu çalışmaya veri toplamak amacıyla dokuz adet veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Bunlardan ilki grupların deney öncesi okuduğunu anlama başarılarını ölçen ön-testtir. Diğerleri dört farklı yayınevinden seçilen ikisi bilgilendirici ikisi öyküleyici metin olmak üzere planlanan okuma anlama çalışmaları ile bu metinlere ait okuduğunu anlama başarılarını ölçen dört adet son-testtir.

2.3.1. Okuduğunu Anlama Testi (Ön-Test)

Her iki grubun deneysel çalışma öncesindeki düzeylerini belirlemek ve grupları oluşturmak için ön-test uygulanmıştır. Bu testte araştırmacı tarafından geliştirilen; 7. sınıf seviyesinde; kelime, cümle ve paragraf sorularından oluşan 18 soruluk okuduğunu anlama testi hazırlanmıştır. Testin kapsam geçerliliği beş alan

öğretmeni tarafından kontrol edilmiştir Ek-10'daki form doldurtularak geçerlik puanı ortalamaları bulunmuştur. Test, Derince Mevlana İlköğretim Okulunda, 30 öğrenci üzerinde uygulanmış güvenirliliği test edilmiştir. KR-20 güvenirlik katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur. Madde analizi sonuçlarına göre 1 soru çıkarılmıştır, ön-test Ek-5'teki şekline getirilmiştir.

2.3.2. Okuduğunu Anlama Metinlerinin ve Okuma Planlarının Belirlenmesi

2008-2009 eğitim-öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan, 07/03/2008 tarih 2606 sayılı T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde yayınlanan, altı yayın evinin hazırlamış olduğu 7. sınıf Türkçe Ders kitabı vardır. Bu kaynaklar arasında planlamalarda farklılıklar olabileceği göz önünde bulundurularak her metin farklı yayın evinden seçilmiştir. Altı yayınevini temsil edebilecek dört yayın evi deneysel işlem için seçilmiştir. Bu dört kitaptan tesadüfî örnekleme ile ikisinden bilgilendirici metin, ikisinden de öyküleyici metin seçilmiştir.

Bu altı yayınevi şunlardır:

1. MEB Yayınları
2. Harf Eğitim Yayınları
3. Erdem Yayınları
4. Pasifik Yayınları
5. Koza Yayınları
6. Evrensel Yayınları

Bu altı yayınevinden tesadüfi örnekleme ile seçilen dört yayın evi şunlardır:

1. Koza Yayınları
2. MEB Yayınları
3. Pasifik Yayınları
4. Harf Eğitim Yayınları

Bu dört farklı yayından MEB ve Harf Eğitim Yayınlarından öyküleyici metin, Koza ve Pasifik Yayınlarından bilgilendirici metin seçilmiştir. Bu yayınlardan seçilen metinler şunlardır:

1. **Metin:** Koza Yayınları, Okuma Teması " Kitap Saygısı"
2. **Metin:** MEB Yayınları, Atatürkçülük Teması " Atatürk ve Türk Tiyatrosu"
3. **Metin:** Pasifik Yayınları, Millî Kültür Teması" Nazar Boncuğu"
4. **Metin:** Harf Eğitim Yayınları, Doğa ve Evren Teması " Mor Salkımlı Ev"

Bu metinlerin Öğretmen Kılavuz Kitaplarında geçen okuma planları deney grubuna bire bir araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise kendi kendilerine sessiz okuma çalışması yaptırılmıştır.

2.3.3. Okuduğunu Anlama Testleri (Son-Testler)

Okunan metni anlamak amacıyla ölçmeye konu olan beceriler, yani ders planlarında yer alan okuma kazanımları kelime, cümle ve paragrafa dayandırılarak soru haline getirilmiştir. Deney grubunda plan dahilinde metin işlendikten sonra kontrol grubuna yeterli sayıda okuma çalışması yaptırıldıktan sonra metnin anlaşılma düzeyini belirlemek amacıyla bu son- testler uygulanmıştır. Bu testlerde metinde geçen kelime/ kelime grubu, konu, ana fikir, yardımcı fikirler, tür, içerik, anlatım yöntemleri gibi metnin anlaşılmasına yönelik sorular yer almaktadır.

1. metne (Kitap Saygısı) ait 12, 2. metne (Atatürk ve Türk Tiyatrosu) ait 10, 3. metne (Nazar Boncuğu) ait 25, 4. metne (Mor Salkımlı Ev) ait 12 çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır. Testlerin kapsam geçerliliğini kontrol etmek için uzman görüşlerine başvurulmuş ve Ek-1'deki form beş alan öğretmenine doldurtulmuştur.

Bu görüşlere göre sorular gözden geçirilmiş ve düzenlenmiştir. Ardından 1. metne ilişkin test Gebze Ülkem İlköğretim Okulunda rastlantısal olarak seçilen 30 öğrenciye; 2. metne ilişkin test Gebze Mehmet Alp İlköğretim Okulunda rastlantısal olarak seçilen 30 öğrenciye; 3. metne ilişkin test Derince Mevlana İlköğretim Okulunda rastlantısal olarak seçilen 30 öğrenciye; 4. metne ilişkin test Gebze Ülkem ilköğretim Okulunda rastlantısal olarak seçilen 30 öğrenciye uygulanmıştır. Bu öğrencilere metin en az iki en çok üç kez sessiz okutularak uygulanmıştır. Bu uygulamadan alınan sonuçlara göre madde analizleri yapılmış, ardından güvenirlikleri hesaplanmıştır. Bir defa uygulanan testlerde güvenirlik hesaplamanın bir yolu iç tutarlılık anlamında güvenirlik hesaplamaktır (Demirel,2004: 196). Bu sebeple 1. metne ait okuduğunu anlama testinin KR-20 güvenirlik kat sayısı .64; 2. metne ait okuduğunu anlama testinin KR-20 güvenirlik kat sayısı .62; 3. metne ait okuduğunu anlama testinin KR-20 güvenirlik kat sayısı .79; 4. metne ait okuduğunu anlama testinin KR-20 güvenirlik kat sayısı .71 olarak bulunmuştur. Bu değerler maddelerin tutarlı olduğunu, aynı özelliği ölçtüğünü, iç tutarlılık anlamındaki güvenirliğin yeterli olduğunu göstermektedir.

2.4. Deneysel İşlem Basamakları

Deneysel çalışma sırasında amaçların gerçekleştirilmesi için deney ve kontrol gruplarında birtakım işlemler uygulanmıştır. Ön- test ve son-testlerin uygulanması da dahil olmak üzere deneysel işlem kontrol grubunda 5; deney grubunda ise 18 ders saati sürmüştür.

Her iki grupta da tüm işlemler araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Çalışma ön-testlerin uygulanmasıyla başlamıştır. Ardından deney grubunda sırasıyla metinler Ek-1, Ek-2, Ek-3 ve Ek-4'te yer verilen kılavuz kitaplardaki okuma-anlama planları dahilinde işlenmiş, etkinlik çalışmaları yaptırılmıştır. İlk metin deney grubunda ölçme işlemi de dahil olmak üzere 4 ders saati, 2. metin 4 ders saati, 3. metin 6 ders saati, 4. metin 3 ders saatinde işlenmiştir. Kontrol grubunda ise grubun okuma hızlarına göre en az iki en çok üç kez sessiz okuma yaptırılmış, öğrencilere anlamı

bilinmeyen kelimeler verilmiş, bunun dışında hiçbir müdahale yapılmamış ve ardından son-testler uygulanmıştır. Ardından toplanan bu veriler analiz edilerek gerekli karşılaştırmalar yapılarak deneysel işlem sonuçlandırılmıştır.

2.5 VERİLERİN ANALİZİ

Bu uygulamadan elde edilen veriler bilgisayar ortamına taşınmış ve SPSS 11.5 İstatistik Paket Programı yardımıyla analiz edilmiştir. Grupların denkliğini göstermede ve araştırmanın problemlerinin yanıtlanmasında "t" istatistiğinden yararlanılmıştır. Grupların kendi içlerindeki ön test son test karşılaştırmalarında "ilişkili gruplar için t testi (paired-samples t test)", gruplar arasındaki ortalama puanların anlamlılığının sınanmasında ise "bağımsız örneklemler için t testi (independent-samples t test)" kullanılmıştır.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacına uygun olarak araştırma örnekleminden toplanan verilerin istatistiksel çözümleri sonucundan ortaya çıkan bulgular, beş başlık altında ele alınıp değerlendirilmiştir. Bulgular ve yorum kısmını oluşturan başlıklar şu şekildedir:

1. Deney ve kontrol grubunun ön test sonuçlarına ilişkin bulgular ve yorum
2. Kontrol grubunun ön test ve son test sonuçlarının karşılaştırmalarına ilişkin bulgular ve yorum
3. Deney grubunun ön test ve son test sonuçlarının karşılaştırmalarına ilişkin bulgular ve yorum
4. Deney ve kontrol grubunun son test sonuçlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ve yorum
5. Deney ve kontrol grubunun 3 metnin (Pasifik yayınları, Nazar Boncuğu) son testine ait bilgi düzeyi, bilgi üstü ve kelime bilgisi soruları sonuçlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ve yorum

3.1. DENEY VE KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST SONUÇLARINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Deneysel işleme başlamadan önce örneklemlerin, deney ve kontrol gruplarının seçilmesi ve öğrencilerin okuduklarını anlama seviyeleri arasındaki farklılıkların görülmesi açısından ön test uygulanmıştır.

Birbirinden bağımsız olan bu iki grubun okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla ön-test puanlarının aritmetik ortalamaları açısından "bağımsız örneklem t testi (independent-samples t test)" uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda Tablo 3.1'de görüldüğü gibi p değeri .503 olarak bulunmuştur. Bu değer .05 değerinden büyük olduğu için deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön-testlere ait puanlar açısından birimler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 3.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**t**	**Sd**	**p**
Deney	40	.682	.163	.672	78	.503
Kontrol	40	.657	.168			

Bu durum bize aritmetik ortalamalardan da anlaşılacağı üzere okuduklarını anlama açısından ve grupların birçok giriş özelliği açısından birbirlerine denk olduğunu gösterir.

3.2. KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST VE SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Kontrol grubuna ait bir ön test ile dört son test vardır. Bu bölümde bu ön test sonuçları ile dört ayrı metni okuduğunu anlama test sonuçları karşılaştırılacaktır. Buradaki amaç ön test ile son test puanları arasında fark olup olmadığına bakmak ve bu bulguları deney grubundan elde edilen bulgularla karşılaştırabilmektir.

Bu bölümdeki bulguları elde etmek için "ilişkili ölçümler t testi (paired-samples t test) kullanılmıştır. Bu test ile aynı gruba ait iki ayrı teste ilişkin ortalamalar arasındaki farkın önemli olup olmadığı belirlenmiştir (Ural ve Kılıç, 2005: 178).

3.2.1. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Kontrol grubunun ön test ve 1. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Kontrol Grubunun Ön Test ve 1. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.657	.168	39	1.426	.162
1. Son Test	40	.691	.143			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .162 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız çıkmıştır. Bir başka ifadeyele kontrol grubunun ön test ve 1. son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deneysel işleme tabi tutulmayan bu kontrol grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle paralel doğrultudadır.

3.2.2. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 2. Son Test (2. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Kontrol grubunun ön test ve 2. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Kontrol Grubunun Ön Test ve 2. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.657	.168	39	1.426	.001
2. Son Test	40	.760	.108			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .001 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı olarak çıkmıştır. Kontrol grubunun ön test ve 2. son test puanları arasında 2. son test lehine anlamlı bir fark vardır. Deneysel işleme tabi tutulmayan bu kontrol grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle aynı doğrultuda değildir, aritmetik ortalamalardaki farklılıktan da anlaşılacağı üzere 2. son testte grup daha başarılıdır.

3.2.3. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 3. Son Test (3. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Kontrol grubunun ön test ve 3. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.4'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Kontrol Grubunun Ön Test ve 3. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.657	.168	39	.015	.988
3. Son Test	40	.657	.151			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .988 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız olarak çıkmıştır. Kontrol grubunun ön test ve 3. son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deneysel işleme tabi tutulmayan bu kontrol grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle paralel doğrultudadır.

3.2.4. Kontrol Grubu İçin Ön Test ve 4. Son Test (4. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Kontrol grubunun ön test ve 4. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Kontrol Grubunun Ön Test ve 4. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.657	.168	39	6.590	.000
4. Son Test	40	.795	.139			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .000 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı olarak çıkmıştır. Kontrol

grubunun ön test ve 4. son test puanları karşılaştırıldığında 4. son test puanı anlamlı olarak daha yüksektir. Deneysel işleme tabi tutulmayan bu kontrol grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle aynı doğrultuda değildir.

3.3. DENEY GRUBUNUN ÖN TEST VE SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Deney grubuna ait bir ön test ile dört son test vardır. Bu bölümde bu ön test sonuçları ile dört ayrı metni okuduğunu anlama test sonuçları karşılaştırılacaktır. Buradaki amaç ön test ile son test puanları arasında fark olup olmadığına bakmak ve bu bulguları kontrol grubundan elde edilen bulgularla karşılaştırabilmektir.

Bu bölümdeki bulguları elde etmek için "ilişkili ölçümler t testi (paired-samples t test) kullanılmıştır. Bu test ile aynı gruba ait iki ayrı teste ilişkin ortalamalar arasındaki farkın önemli olup olmadığı belirlenmiştir.

3.3.1. Deney Grubu İçin Ön Test ve 1. Son Test (1. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Deney grubunun ön test ve 1. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.6'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Deney Grubunun Ön Test ve 1. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.682	.163	39	2.190	.035
1. Son Test	40	.735	.180			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .035 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı olarak çıkmıştır. Deney grubunun ön test ve 1. son test puanları karşılaştırıldığında 1. son test puanı anlamlı olarak daha yüksektir. Deneysel işleme tabi tutulan bu deney grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle aynı doğrultuda değildir, aritmetik ortalamalardaki farklılıktan da anlaşılacağı üzere 1. son testte grup daha başarılıdır.

3.3.2. Deney Grubu İçin Ön Test ve 2. Son Test (2. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Deney grubunun ön test ve 2. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. Deney Grubunun Ön Test ve 2. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.682	.163	39	5.234	.000
2. Son Test	40	.805	.160			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .000 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı olarak çıkmıştır. Bir başka ifadeyle deney grubunun ön test ve 2. son test puanları karşılaştırıldığında 2. son test puanı anlamlı olarak daha büyüktür. Deneysel işleme tabi tutulan bu deney grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle aynı doğrultuda değildir, aritmetik ortalamalardaki farklılıktan da anlaşılacağı üzere 2. son testte grup daha başarılıdır.

3.3.3. Deney Grubu İçin Ön Test ve 3. Son Test (3. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Deney grubunun ön test ve 3. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.8'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8. Deney Grubunun Ön Test ve 3. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.682	.163	39	1.776	.084
3. Son Test	40	.648	.120			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .084 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız olarak çıkmıştır. Deney grubunun Ön test ve 3. son test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Deneysel işleme tabi tutulan bu deney grubunun iki farklı test sonuçları birbirine yakın değerdedir.

3.3.4. Deney Grubu İçin Ön Test ve 4. Son Test (4. Metin Okuduğunu Anlama Testi) Sonuçlarının Karşılaştırılması

Deney grubunun ön test ve 4. metne ait son testinin karşılaştırılması için uygulanan ilişkili ölçümler t testi sonuçları tablo 3.9'da gösterilmiştir.

Tablo 3.9. Deney Grubunun Ön Test ve 4. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Testler	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Ön Test	40	.682	.165	39	3.730	.001
4. Son Test	40	.764	.133			

Sig. (2-tailed) iki yönlü t testi için p değeri .001 olarak çıkmıştır. Bu anlamlılık değeri .05'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı olarak çıkmıştır. Deney grubunun ön test ve 4. son test puanları karşılaştırıldığında 4. son test puanı anlamlı olarak daha yüksektir. Deneysel işleme tabi tutulan bu deney grubunun iki farklı test sonuçları birbiriyle aynı doğrultuda değildir, aritmetik ortalamalardaki farklılıktan da anlaşılacağı üzere 4. son testte grup daha başarılıdır.

3.4. DENEY VE KONTROL GRUBUNUN SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Birbirinden bağımsız olan bu iki grubun okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla, gruplar birbirinden farklı oldukları için, son test puanlarının aritmetik ortalamaları açısından "bağımsız örneklem t testi (independent-samples t test)" uygulanmıştır. Buradaki amaç okunan metinlerin anlaşılma seviyelerini karşılaştırabilmektir.

3.4.1. Deney ve Kontrol Grubunun 1. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol grupları deneysel işlemin uygulandığı ve uygulanmadığı birbirinden bağımsız iki gruptur. Deneyin sonucunun tespit edilmesi için bu iki grup 1. metnin okuduğunu anlama test sonuçlarının aritmetik ortalamaları açısından değerlendirilmiştir. Bu işlemle iki farklı grup arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 3.10. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 1. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.735	.180	78	1.255	.213
Kontrol	40	.689	.143			

Yapılan test sonuçlarının karşılaştırılmasıyla elde edilen bulgulara Tablo 3.10.'da yer verilmiştir. Bu bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .213 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız olarak çıkmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının 1. son test puanlarına göre okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur.

3.4.2. Deney ve Kontrol Grubunun 2. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Deneyin 2. metne ait sonucunun tespit edilmesi için bu iki grup 2. metnin okuduğunu anlama test sonuçlarının aritmetik ortalamaları açısından değerlendirilmiştir. Bu işlemle iki farklı grup arasında aynı testten elde edilen sonuçlara göre anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 3.11. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 2. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.805	.160	78	1.473	.145
Kontrol	40	.760	.108			

Yapılan test sonuçlarının karşılaştırılmasıyla elde edilen bulgulara Tablo 3.11'de yer verilmiştir. Bu bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .145 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız olarak çıkmıştır. Deney ve kontrol gruplarının 2. son test puanlarına göre okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur.

3.4.3. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Deneyin 3. metne ait sonucunun tespit edilmesi için bu iki grup 3. metnin okuduğunu anlama test sonuçlarının aritmetik ortalamaları açısından değerlendirilmiştir. Bu işlemle iki farklı grup arasında aynı testten elde edilen sonuçlara göre anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 3.12. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.648	.120	78	.294	.770
Kontrol	40	.657	.151			

Yapılan test sonuçlarının karşılaştırılmasıyla elde edilen bulgulara Tablo 3.12'de yer verilmiştir. Bu bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .770 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız olarak çıkmıştır. Deney ve kontrol gruplarının 3. son test puanlarına göre okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur.

3.4.4. Deney ve Kontrol Grubunun 4. Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Deneyin 4. metne ait sonucunun tespit edilmesi için bu iki grup 4. metnin okuduğunu anlama test sonuçlarının aritmetik ortalamaları açısından değerlendirilmiştir. Bu işlemle iki farklı grup arasında aynı testten elde edilen sonuçlara göre anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 3.13. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 4. Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.764	.133	78	1.023	.310
Kontrol	40	.795	.139			

Yapılan test sonuçlarının karşılaştırılmasıyla elde edilen bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .310 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsız olarak çıkmıştır. Deney ve kontrol gruplarının 4. son test puanlarına göre okuduklarını anlama açısından aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

3.5. DENEY VE KONTROL GRUBUNUN 3. METNİN SON TESTİNE AİT BİL DÜZEYİ, BİLGİ ÜSTÜ DÜZEYİ VE KELİME BİLGİSİ SORULARI SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Deney ve kontrol gruplarının aralarında, soru çeşitlerine göre anlamlı bir fark olu olmadığına bakılmak istenmiştir.

3.5.1. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Teste Ait Bilgi Soruları Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bilgi düzeyindeki soruların sonuçları açısından deney ve kontrol grupları arasındaki farkı belirlemeye ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3.14'teki gibidir.

Tablo 3.14. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Bilgi Düzeyi Soruları Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.630	.167	78	.509	.612
Kontrol	40	.652	.219			

Elde edilen bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .612 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsızdır. 3. son testin bilgi düzeyindeki sorularının sonuçları açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark yoktur.

3.5.2. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Teste Ait Bilgi Üstü Soruları Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bilgi üstü düzeyindeki soruların sonuçları açısından deney ve kontrol grupları arasındaki farkı belirlemeye ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3.15'teki gibidir.

Tablo 3.15. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Bilgi Üstü Soruları Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.648	.166	78	.409	.684
Kontrol	40	.632	.170			

Elde edilen bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .684 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsızdır. Başka bir ifadeyle 3. son

testin bilgi üstü düzeyindeki sorularının sonuçları açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark yoktur diyebiliriz.

3.5.3. Deney ve Kontrol Grubunun 3. Son Teste Ait Kelime Bilgisi Soruları Sonuçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bilgi üstü düzeyindeki soruların sonuçları açısından deney ve kontrol grupları arasındaki farkı belirlemeye ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3.16'daki gibidir.

Tablo 3.16. Deney Grubu ve Kontrol Grubunun 3. Son Test Kelime Bilgisi Soruları Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**Sd**	**t**	**p**
Deney	40	.205	.080	78	1.610	.111
Kontrol	40	.232	.068			

Bu bulgulara göre anlamlılık değeri olan p .111 olarak bulunmuştur. Bu değer .05'ten büyük olduğu için sonuç anlamsızdır. 3. son testin kelime bilgisi sorularının sonuçları açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.

IV. BÖLÜM

SONUÇ, YORUM VE ÖNERİLER

Bu bölümde, elde edilen bulgular ışığında araştırmanın problem ve alt problemlerine ilişkin sonuç ve yorumlarına, bu sonuçlar ışığında da önerilere yer verilmiştir.

4.1. SONUÇ VE YORUMLAR

Bu araştırmada yeni Türkçe dersi programına göre hazırlanmış yayın evlerinden seçilen planlara göre okuma anlama çalışması yaptırılan deney grubu ile kendi kendilerine sessiz okuma çalışması yaptırılan kontrol grubunun okuduklarını anlama düzeyleri karşılaştırılmış, aralarındaki farklara bakılmıştır. Bu ana amaç ışığında altı ayrı alt problem sorgulanmıştır ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Birinci alt problem, Koza yayınından seçilmiş 1. metin olan "Kitap Saygısı" isimli metnin anlaşılma düzeyleri arasında deney ve kontrol grubu arasındaki farkı belirleyebilmektir. Bu amaçla kontrol grubunun ön test ve son test puan farklarına, deney grubunun ön test ve son test puan farklarına ardından da deney grubu ile kontrol grubunun son test puan farklarına bakılmıştır. Kontrol grubunun ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deney grubunun okuduğunu anlama açısından ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından fark bulunmuştur, deney grubu 1. son testte daha başarılıdır. Deney ve kontrol grubunun bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre anlamlılık değeri. 213 olarak bulunmuştur, bu değer iki grup arasında 1. metnin son testi puanlarına göre anlamlı bir fark olmadığını

göstermektedir. Test bulgularının aritmetik ortalamalarına bakıldığında kontrol grubu .689, deney grubu .735 değerindedir. Bu veriler deney grubunun daha başarılı olduğunu gösterir ancak bu fark anlam arz edecek büyüklükte değildir.

Koza yayınından seçilen bu metnin yeni programa göre planlanmış olması Anlamlı farklılıklar ortaya koymamıştır. Oysa ki yeni program öğrenci katılımcıdır ve etkinlik temellidir, gerekli okuma çalışmalarını uygulamaya dayalı etkinlikler izlemiştir. Bu etkinlikler metnin anlaşılması için anlamlı fark yaratmamıştır.

2. İkinci alt problem, MEB yayınından seçilmiş 2. metin olan "Atatürk ve Türk Tiyatrosu" isimli metnin anlaşılma düzeyleri arasında deney ve kontrol grubu arasındaki farkı belirleyebilmektir. Bu amaçla kontrol grubunun ön test ve son test puan farklarına, deney grubunun ön test son test puan farklarına ardından da deney grubu ile kontrol grubunun son test puan farklarına bakılmıştır. Kontrol grubunun ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Deney grubunun okuduğunu anlama açısından ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından fark bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubu 2. son testte daha başarılıdır. Deney ve kontrol grubunun bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre anlamlılık değeri .145 olarak bulunmuştur, bu değer iki grup arasında 2. metnin son testi puanlarına göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Test bulgularının aritmetik ortalamalarına bakıldığında kontrol grubu .760, deney grubu .805 değerindedir. Bu veriler deney grubunun daha başarılı olduğunu gösterir ancak bu fark anlam arz edecek büyüklükte değildir.

MEB yayınından seçilen bu metnin yeni programa göre planlanmış olması olumlu sonuçlar doğurmamıştır.

3. Üçüncü alt problem, Pasifik yayınından seçilen, 3. metin olan "Nazar Boncuğu" isimli metnin anlaşılma düzeyleri arasında deney ve kontrol grubu arasındaki farkı belirleyebilmektir. Bu amaçla kontrol grubunun ön test ve son test puan farklarına, deney grubunun ön test son test puan farklarına ardından da deney grubu ile kontrol grubunun son test puan farklarına bakılmıştır. Kontrol grubunun ön

test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Deney grubunun okuduğunu anlama açısından ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deney ve kontrol grubunun bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre anlamlılık değeri. 770 olarak bulunmuştur, bu değer iki grup arasında 3. metnin son testi puanlarına göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Test bulgularının aritmetik ortalamalarına bakıldığında kontrol grubu .657, deney grubu .648 değerindedir. Bu bulgulara göre gruplar arasında ortalama açısından da bir fark yoktur.

Pasifik yayınından seçilen bu metnin yeni programa göre planlanmış olması anlamlı farklılıklar yaratmamıştır. Oysaki metnin okuma anlama planı çok yoğundur. Kelime çalışması, tür çalışması ve metni çözümleme çalışmalarına teferruatlı bir şekilde yer verilmiştir. Bu sonuç şaşırtıcıdır. Ancak göze çarpan bazı özellikler açısından şu şekilde yorum yapabiliriz. Bu metin uzun bir metindir. Metni çözümleme esnasında daha önceki unsurlarla ilgili olarak yapılan çalışmalar ve etkinlikler unutulmuş olabilir. Ancak kontrol grubu okumanın hemen arkasından teste tabi tutulduğu için unutma unsuru daha az olabilir. Yine sınıf mevcudu da bu sonuçları etkilemiş olabilir. Verilen süre zarfında etkinlikler yapılırken, derse öğrenci katılımı sağlanırken her öğrenciye yeteri kadar ulaşılamamış olabilir.

4. Dördüncü alt problem, Harf yayınından seçilmiş 4. metin olan "Mor Salkımlı Ev" isimli metnin anlaşılma düzeyleri arasında deney ve kontrol grubu arasındaki farkı belirleyebilmektir. Bu amaçla kontrol grubunun ön test ve son test puan farklarına, deney grubunun ön test son test puan farklarına ardından da deney grubu ile kontrol grubunun son test puan farklarına bakılmıştır. Kontrol grubunun ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Deney grubunun okuduğunu anlama açısından ön test son test puanları arasında okuduğunu anlama açısından da anlamlı fark bulunmuştur. Deney grubu ve kontrol grubu 4. son testte ön teste göre daha başarılıdır. Deney ve kontrol grubunun bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre anlamlılık değeri ise .310 olarak

bulunmuştur, bu değer iki grup arasında 4. metnin son testi puanlarına göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Test bulgularının aritmetik ortalamalarına bakıldığında kontrol grubu .795, deney grubu .764 değerindedir. Bu bulgular da ortalamalar açısından grupların metni anlama düzeylerinin birbirine yakın olduğunu gösterir.

Harf yayınından seçilen bu metnin yeni programa göre planlanmış olmasının önemli bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu dört sonuçtan yola çıkarak yapılan deneysel işlem sonucunda deney grubu lehine anlamlı olabilecek sonuçlara ulaşılamadığı tespit edilmiştir. Oysaki yeni program katılımcı öğrenmeyi, etkin öğrenmeyi, eleştirel düşünebilmeyi temele alan yapılandırmacı anlayışa göre düzenlenmiştir. O halde bu yayın evlerinden seçilen metinlerin okuma-anlama planlamasının yeterli olabilecek şekilde yapılmadığı yargısına varabiliriz. Yine olumsuz sonucu etkileyen bir diğer unsur da sınıf mevcutları olabilir. Deneysel çalışmaların yapıldığı sınıfların öğrenci sayıları 34 ve 33'tür. Ders işlenişinde plan dahilinde, etkinlik ve öğrenci katılımı temeldir. Ancak yapılan plan doğrultusunda verilen süre zarfında her açıdan birbirinden farklı olan bu öğrencilerin her birine yeterli seviyede ulaşılamamış olabilir. Öğrencilerin tüm etkinlikleri yapması sağlanmıştır, ancak bunların aktarımı ve düzeltimi konusunda tam anlamıyla takip sağlanamamış olabilir. Yeni programda yaparak yaşayarak öğrenme esas ise sınıf mevcudu da bu özelliğe göre ayarlanmalıdır. Öğretmen öğrencileri, tüm etkinlikleri; öğrenciler birbirlerini, öğretmenlerini takip edebilmeli ve kontrol altında tutabilmelidirler.

Yapılan bazı çalışmalar bulduğumuz sonuçlarla tutarlı değildir. Ancak farklı bir araştırma boyutu da yeni programa göre hazırlanan kılavuz kitapların programa uygunluğunun araştırılması olmalıdır. Özışık (1997), "İlköğretim 6. sınıflarda Türkçe Öğretiminde Yeni Teknikler Kullanarak Metin Anlamayı Geliştirme" adlı araştırmasında yeni öğretme tekniklerini uyguladığı deney grubunun okuduğunu anlama becerisi ile geleneksel anlayışla eğitim gören grubun başarısı arasında anlamlı bir fark olduğunu saptamıştır. Özışık, öğrenci katılımını artıran ve yaparak

yaşayarak öğrenme olanağı sağlayan yaklaşımların dil eğitiminde çok etkili sonuçlar yaratacağı görüşünü kanıtlamaya çalışmıştır. O halde deneysel çalışmada kullandığımız dört farklı yayın evinin okuma-anlama planlarının etkin öğrenme çerçevesinde hazırlanmadığını söyleyebiliriz.

Ulaştığımız sonuçlarla aynı doğrultuda olan bir çalışma da Sever (2005)'nin, "2004 Öğretim Programında Türkçe Öğretimi Anlayışı" adlı çalışmasıdır. Sever, bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığının yapılandırmacılık yaklaşımını ders programlarının temeline almaya çalıştığını belirtmiştir. Sever, yaptığı belirlemeler sonucunda, programda öğretimin yalnızca bilgi boyutuna göndermeler yaptığını saptamıştır. Türkçe öğretimi, bilginin araştırıldığı, bulunduğu, yorumlandığı ve çözümlendiği bir disiplin olarak algılanmalıdır. Türkçe eğitiminin duyarlık kazandıran bir sanat eğitimi süreci olduğu gerçeği göz ardı edilmiş ve okur yetiştirme, okuma alışkanlığı kazandırma sorumluluğu ihmal edildiği yargısına varılmıştır.

Yaptığımız yorumlarla aynı doğrultudaki bir yoruma ulaşan da Güneyli'dir. Etkin öğrenme yaklaşımında sınıfta bulunan öğrenci sayısı çok önemlidir. Öğretmen her öğrenciyle yeteri kadar ilgilenebilmelidir. Öğrencilerin derse etkin bir şekilde katılmaları çok önemlidir. O nedenle çok kalabalık sınıflarda istenilen etki yaratılamaz. Bunun için de sınıflardaki öğrenci sayısı azaltılmalıdır (Güneyli,2007:142). Etkin öğrenmenin okuduğunu anlama üzerindeki etkisi konusunda deney grubu ile kontrol grubunun erişi düzeyleri arasında anlamlı fark bulmuştur. O halde yeni programın uyguladığımız planları etkin öğrenme doğrultusunda hazırlanmamıştır diyebiliriz.

5. Beşinci alt problem deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama son testlerinin aritmetik ortalamalarının bilgilendirici ve öyküleyici metinler bakımından karşılaştırılmasıdır. Bu doğrultudaki bulgular, Tablo 4.1'deki gibidir.

Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubunun Dört Son Teste Ait Aritmetik Ortalamaları

Gruplar	**1.son testin** $\overline{X}$	**2. son testin** $\overline{X}$	**3. son testin** $\overline{X}$	**4. son testin** $\overline{X}$
Deney	.735	.805	.648	.764
Kontrol	.689	.760	.657	.795

1. ve 3. son testler bilgilendirici metinlere, 2. ve 4. son testler ise öyküleyici metinlere aittir. Aralarında anlamlı bir fark olmasa da ortalamalar açısından her iki grup da öyküleyici metinleri anlama konusunda bilgilendirici metinleri anlamaktan çok az farklarla daha başarılıdır. Bu bulgu yapılan araştırmaların bulgularıyla örtüşmemektedir. Metin türleriyle ilgili Güneyli (2003), yükseköğretim öğrencilerinin yazınsal metinleri anlama düzeylerinin öğretici metinleri okuduğunu anlama düzeylerinden daha düşük olduğunu belirlemiştir. Karatay (2007) da Türkçe Öğretmeni adaylarının bilgilendirici metni kavrama ve değerlendirme becerilerinin öyküleyici metne göre daha iyi olduğu sonucunu belirlemiştir. Bu farklılıklar metinlerin anlaşılma açısından aynı zorluk düzeyinde olmamalarına bağlanabilir. Bu araştırma için seçilecek metinler tesadüfî yöntemle seçilmiştir. Seçilirken aranan şart sadece gerekli yayın evine ait olması ve öyküleyici ya da bilgilendirici olmasıdır. Yani sadece eldeki bulguya dayanarak 7. sınıf öğrencileri öyküleyici metinleri bilgilendirici metinlere göre daha iyi anlamaktadır demek yanlış olur.

Temizkan (2007), "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Okuma Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi" adlı çalışmasında, okuma stratejilerinin ve geleneksel eğitimin uygulandığı deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bilgi vermeye dayalı metinleri okuduğunu anlama düzeyi testine ait basarı puanlarının deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık gösterdiği; buna göre okuma stratejileri, öğrencilerin bilgi vermeye dayalı metinleri okuduğunu anlama düzeyi başarılarını arttırmada geleneksel eğitimden daha etkili olduğu, sonucuna

varmıştır. Bu bulguya dayanarak bilgi vermeye dayalı okuma stratejileri, yeni programın 7. sınıf okuma anlama planlarında yeterli seviyede yer almamaktadır.

6. Altıncı alt problem 3. metin (Pasifik yayınları, "Nazar Boncuğu") son test bilgi düzeyi, bilgi üstü düzeyi ve kelime bilgisi soruları puanlarının deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark yaratmış olup olmamasıdır. Bilgi soruları, bilgi üstü düzeyi soruları ve kelime bilgisi soruları açısından deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak seçilen yayın evleri planlarına göre yapılan kelime çalışması, metin çözümleme çalışması ve doğrudan bilgiyi aktarma çalışmaları yeterli bulunmamıştır. Bilgi düzeyi sorularının sonuçlarında anlamlı bir fark olmaması beklenen bir sonuçtur. Ancak diğer iki alanda etkinlik ve çalışmalar yapılmıştır.

Bu sonuç ve yorumlardan yola çıkarak uygulanan okuduğunu anlama planlarının tam olarak, yeni programın gereklerini karşılayamadığını söyleyebiliriz. Strateji kullanımının okuduğunu anlamaya olumlu etkisi olduğu göz önünde bulundurulursa bu okuma-anlama planları gereken stratejiler doğrultusunda hazırlanmamıştır.

4.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bulgu, sonuç ve yorumlarına dayanılarak okuduğunu anlama eğitimi açısından daha iyi sonuçlar elde edilmesi için şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Ülkemizde eğitim sorunları ciddi boyuttadır. Bunun en büyük nedenlerinden birinin ana dili eğitimi ve okuduğunu anlama eğitimi olduğu ilgili tüm birimlerce (Politikacılar, Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumları, Program Geliştirmeciler vb.) kabul edilmelidir.

2. Okuma-anlama öğretiminin bir süreç olduğu kabul edilerek, yapılacak çalışmalar tüm eğitim öğrenim basamaklarını içererek ardışık şekilde planlanmalıdır. İlk okuma yazma öğretildikten sonra, öğrencilere okumanın ana amacının okunan metni anlamak olduğu öğretilmeli arkasından okuma stratejileri öğrencilere planlı bir şekilde kazandırılmalıdır.

3. Okuma eyleminin okulda uygulanışı dikte edici olmaktan çok tüm öğrencilerin hoşlanacağı ortamlar oluşturacak, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olmalıdır. Öğrenciye zorla bir metni okumak yerine önce ona okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmalı, arkasında tüm öğrenci çevresi sabırlı ve planlı bir şekilde uygulamalar gerçekleştirmelidir.

4. Başta sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenler okuma eğitimi konusunda bilinçlendirilmeli ve bilgilendirilmeli, gerekli donanıma sahip duruma getirilmelidir. Üniversitelerin çeşitli birimlerinde konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar, geliştirilen yöntemler öğretmenlere ulaştırılmalı gerekli durumlarda üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

5. Türkçe öğretiminde okutulmak için hazırlanan ders, öğrenci ve öğretmen kılavuz kitapları uzmanlarca kontrol edilmelidir ve onların görüşleri doğrultusunda hazırlanmalıdır.

6. Her ortamda karşılaştığımız metinlerin bir yazılma amacı olduğu öğrencilere, eğitimin ilk yıllarında öğretilmeli, okunan her metnin üzerinde düşünme çalışması yapılması gerektiği öğretilmelidir.

7. Türkçe dersi programı ve okuma programı, yeni bulgular ışığında uzmanlarca sürekli kontrol edilerek yenilenmeli, çağdaş yaklaşımlar çerçevesinde düzenlenmelidir.

8. Konu il ilgili daha kapsamlı, geniş gruplarla ve uzun süreli çalışmalar yapılmalıdır. Bu program elbette yapılan çalışmalar doğrultusunda hazırlanmıştır. Ancak uygulamadaki eksiklikler, yanlışlıklar takip edilerek düzeltilmelidir.

9. Okuma becerisi kazanımında sadece ders kitabına bağlı kalınmamalı, öğretmenler ve aile bu konuda öğrencinin, ilgi, istek ve günlük yaşantısı ile ilişkili durumlar yaratarak, okuma çalışmalarına destek sağlanmalıdır.

10. Metin türleri ve türe özgü okuma stratejileri öğrencilere gerekli çalışmalar yaptırılarak öğretilmelidir.

11. Yeni program öğrenci katılımlı, etkinlik temelli ve uygulamaya dayalıdır. Sınıf mevcutları da bu özelliklere göre ayarlanmalıdır.

12. Kullanılan kitapların okuma-anlama planlarını inceleyen araştırmalar yapılmalı, gerekli görüldüğü takdirde okuma-anlama planlamaları uzmanlar tarafından yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Acat, Bahaddin. "Okuma Güçlükleri İle Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişkinin Düzeyi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: **Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1996.

Adıgüzel, M. Sani. **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Yeryüzü Yayınevi, 2004.

Aksan, Doğan. **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

Aktaş, Şerif ve Osman GÜNDÜZ. **Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.

Aköz, Şenay ve Özlem FINDIK . **İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı**. İstanbul: Harf Eğitim Yayıncılığı, 2007.

Akyol, Hayati. **Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Kök Yayıncılık, 2006.

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2006.

Baraz, Turhan ve Emin ÖZDEMİR . **Türk Dili ve Edebiyatı Yazın Türleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Ders Kitapları, 1991.

Baumann, J. F. ve diğerleri. "Monitoring Reaading Comprehension by Thinking Aloud. International Resource". **National Research Center, Athens, G.A. College Park**, 1993.

Büyüköztürk, Savaş. **Deneysel Desenler: Öntest-Sontest, Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2001.

Çetinkaya, Gökhan. "Ana Dilinde ve Yabancı Dilde Okuma Sürecine Yönelik Gözlemler: Okuma Anlama Stratejileri Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Öğretimi Anabilim Dalı**, 2004.

Çakır, Ömer. "Büyük Ölçekli Kuralların Öğretiminin Okuduğunu Anlamaya Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1995.

Çam, Bilge. (2006). "İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: **Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı**, 2006.

Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. "İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi.", **Milli Eğitim**. S.: 173, s. 39-49, 2007.

Coşkun, Eyyup. "İlköğretim Öğrencilerinin Öyküleyici Anlatımlarında Bağdaşıklık, Tutarlılık ve Metin Elementleri". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı**, 2002.

_____ ve Seda Taş. "Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** C.: 5 S.: 10,s.59-74, 2008.

Demirel, Özcan. "İlkokullarda Türkçe Öğretimi ve Sorunları", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**,S.8,1992,31-38.

_____. **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**. İstanbul: M.E.B. Yayınları, 1999.

_____. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2003.

_____. **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme** . Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.

Demir, Meryem. "Türkçe Derslerinde Metin Çözümlemesine Üslûpbilim Açısından Yaklaşım (Üslûp Çözümlemesinin Okuma-Anlamaya Katkısı)". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: **Marmara Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı**, 2007.

Demirel, Melek. "Bilgilendirici Metin Türünün ve Okuduğunu Kavrama Becerisinin Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Düzeyine Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1996.

Develioğlu, Ferit. **Osmanlıca- Türkçe Sözlük Ansiklopedik Lûgat**. (19. Baskı) Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2002.

Dökmen, Üstün. **Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine**. İstanbul: Psiko-sosyal Birim Araştırma Milli Eğitim Basımevi, 1994.

Doğan, Birsen. "Strateji Öğretiminin İşbirlikci ve Geleneksel Sınıflarda Okuduğunu Anlama Becerileri, Güdü ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri". Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: **Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı**, 2002.

Göğüş, Beşir. **Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitimi**. Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1978.

Görgen, İzzet. "Özetleme ve Bilgi Haritası Oluşturma Öğretiminin Bilgilendirici Bir Metni Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1997.

Güleryüz, Hasan. "Okuduğunu Anlama ile Sözcük Bilgisi Arasındaki İlişkiler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi". Ankara: **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.

Güneyli, Ahmet. "Metin Türlerine Göre okuduğunu Anlama Becerisinin Sınanması". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana Bilim Dalı**, 2003.

_____. "Etkin Öğrenme Yaklaşımının Ana Dili Eğitiminde Okuma ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi". Yayımlanmamış Doktora tezi. Ankara: **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana Bilim Dalı**, 2007.

Gürcan, Halil İbrahim. "Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayımcılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi". Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Eskişehir: **Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1998.

Gürses, Reşide. " Okuma Anlama". **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bülteni**, Sayı: 28, 1996, Cilt: IX, ss. 98-103.

Hengirmen, Mehmet. **Türkçe Temel Dilbilgisi**. Ankara: Engin Yayınları, 1998.

İşeri, Kamil. "Okuma Ediniminin Eğitsel İşlevi". **TÖMER Dil Dergisi**. S.70, 5-18, 1998.

Kalaycı, Nurdan. ”1968 Sonrası Gelişmeler”, A. TAZEBAY(Ed.), **İlköğretim Programı ve Gelişmeler**. Ankara: Nobel Yayınları, 2000.

Kapulu, Ahmet ve Aliyar Karaca. **İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara: Koza Yayın Dağıtım**, 2007.

Karasar, Niyazi**. Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

Karatay, Halit. “İlköğretim Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Alan Araştırması”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, **Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı**, 2007.

Kavcar, Cahit. “Anadili Eğitimi”. **Tömer Ana Dili**. S.1,s.1-4, 1996.

_____ ve Ferhan OĞUZKAN. **Örnek Edebî Metinlerle Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1999.

Kıroğlu, Kasım. “Anlamlı Gruplandırma Stratejisinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Kuzu, Tülay. “Etkileşimsel Model’e Uygun Okuma Öğretiminin Türkçe Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana Bilim Dalı**, 2003.

MEB. **Türkçe Dersi (6-7-8. Sınıflar) Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2006.

_____ . **İlköğretim 7 Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2007.

_____. "2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Ortaöğretim Ders Kitapları", Tebliğler Dergisi. C.71, S.2606.Mart 2008. http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/pdf/2606.pdf

Oğuzkan, A. Ferhan . **İlköğretim Güzel Konuşma ve Yazma**. İstanbul:Ok-yay, 1999.

Özbay, Murat. **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II**. Ankara: Öncü Kitap, 2007.

_____. **Türkçe Öğretimi Bibliyografyası**. Ankara:Pegema Yayıncılık,2008.

_____. **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I**. Ankara: Öncü Kitap, 2008.

Özdemir, Emin . **Yazı ve Yazınsal Türler**. Ankara: Karacan Yayınları, 1981.

_____. **Okuma Sanatı**. İstanbul: İnkılâp Kitapevi, 1990.

Özışık, A. "İlköğretim 6. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde Yeni Teknikler Kullanarak Metin Anlamayı Geliştirme" Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı**, İstanbul, 1997.

Öztokat Tanyolaç, Nedret. **Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal Yaklaşımlar**. İstanbul: Multılıngual, 2005.

Persson, U. B. "Redaing for Understanding: An Emprical Contribution to The Metacognition Of Reading Comprehension". **Sweden Linkoping University, Department of Education and Psychology**, 1994.

Sever, Sedat. "Türkçe Öğretiminde Uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkelerinin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerindeki Erişiye Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler. Enstitüsü**, 1993.

_____. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2004.

_____. "2004 Öğretim Programında Türkçe Öğretimi Anlayışı", Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, **Erciyes Üniversitesi**, Kayseri, 14-16 Kasım, 2005.

Sidekli, Sabri ve Buluç, B. "İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Karşılaştırılması", **Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Bildiri Kitabı**, 2006, C.I: 156-167. Ankara: Kök Yayıncılık

Tazebay, Atilla. "İlkokul Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Hacettepe Üniversitesi**, 1995.

Tekin, Halil. **Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi**. Ankara: Mars Matbaası, 1980.

Temizkan, Mehmet. "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Okuma Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: **Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı**, 2007.

TDK. **Türkçe Sözlük**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005.

Ünal, Evrim. Eleştirel Okuma Becerileri ile Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: **Osman Gazi Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı**, 2006.

Ural, Ayhan ve Kılıç, İbrahim. **Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Detay Yayıncılık**, 2005.

Yıldız, Cemal. **Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2003.

Ek-1: 1. Metin Okuma-Anlama Ders Planı

1. Tema

OKUMA KÜLTÜRÜ

KAZANIMLARIN TEMEL DİL BECERİLERİ İLE DİL BİLGİSİNE DAĞILIMI

OKUMA

1. Okuma kurallarını uygulama

1.1. Sesini ve beden dilini etkili kullanır.

1.3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.

1.4. Sözün ezgisine dikkat ederek okur.

1.5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.

2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme

2.1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

2.7. Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.

2.8. Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder.

2.9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder.

2.11. Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.

2.14. Metne ilişkin sorulara cevap verir.

2.15. Metne ilişkin sorular oluşturur.

2.19. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.

2.24. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.

2.27. Şiirin kendinde uyandırdığı duyguları ifade eder.

2.28. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.

2.29. Metinle ilgili görsel ögeleri yorumlar.

2.32. Metnin yazarı veya şairi hakkında bilgi edinir.

4. Söz varlığını zenginleştirme

4.1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

4.2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.

4.3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

4.4. Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

5. Okuma alışkanlığını kazanma

5.1. Okuma planı yapar.

5.2. Farklı türlerde metinler okur.

5.3. Süreli yayınları takip eder.

5.4.Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.

5.5.Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır.

5.6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.

5.8. Ailesi ile okuma saatleri düzenler.

DİNLEME / İZLEME

1. Dinleme / izleme kurallarını uygulama

1.1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.

1.2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.

1.3. Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.

1.4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.

2. Dinleneni / izleneni anlama ve çözümleme

2.1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

2.2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.

2.3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.

2.12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.

2.17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine / izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.

4. Söz varlığını zenginleştirme

4.1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

4.4. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.

4.6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma

5.1.Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.

5.2. Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır.

5.3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanlarını takip eder.

5.4.Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.

KONUŞMA

1. Konuşma kurallarını uygulama

1.1. Konuşmaya uygun ifadelerle başlar.

1.2. Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır.

1.3. Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir.

1.4. Standart Türkçe ile konuşur.

1.5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.

1.7. Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşur.

Tema: Okuma Kültürü
Metin: KİTAP SAYGISI
Metnin türü: Deneme
Metnin yazarı: Rauf MUTLUAY
Süre: 7 ders saati

KAZANIMLAR

OKUMA

2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme
2.1. 2.8. 2.14. 2.15. 2.28.

4. Söz varlığını zenginleştirme
4.3.

5. Okuma alışkanlığı kazanma
5.6. 5.8.

KONUŞMA

1. Konuşma kurallarını uygulama
1.8.

3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
3.3. 3.4. 3.5.

5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
5.1.

YAZMA

1. Yazma kurallarını uygulama
1.1. 1.4. 1.5. 1.10. 1.11.

5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
5.6. 5.7.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama
6.2.

7. Konuşma becerisini geliştirme
7.3.

DİL BİLGİSİ

1. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
1.4.

KAZANIMLARLA İLGİLİ DÜZENLEMELER

Çıkarılan kazanımlar: .....

Eklenen kazanımlar: .....

Gerçekleşen kazanımlar: .....

Yeniden ele alınması gereken kazanımlar: .....

Not: Metin kazanımlarında yapmayı düşündüğünüz değişiklikleri bu bölümlere işleyiniz.

ÖN BİLGİLER

YAZAR HAKKINDA

Metnin yazarı olan Rauf Mutluay, 1925 yılında Eskişehir'de doğdu. İstanbul Erkek Lisesini ve Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi. Uzun yıllar Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra gazete ve dergilerde yazılar yazdı. 14 Mayıs 1995 tarihinde öldü. 20. Yüzyıl Türk edebiyatının en önemli eleştirmenleri arasında sayılan Mutluay, eski ve yeni edebiyatımızın sorunlarını ele alan yazıları ve araştırmalarıyla tanınmıştır.

Eserleri: *100 Soruda Türk Edebiyatı, 100 Soruda 19. Yüzyıl Edebiyatı, 100 Soruda Edebiyat Bilgileri, 50 Yılın Türk Edebiyatı (araştırma ve incelemeleri); Pas Demiri Yiyor, Bende Yaşayanlar (denemeleri).*

METİN HAKKINDA

Bu metinde, çocukluğundan beri kitaplarla iç içe olan yazar, günümüz insanlarının kitaba layık olduğu değeri vermeyişlerine ilişkin duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Yazar, küçükken buldukları en ufak bir kâğıt parçasını bile kutsal sayarak sakladıklarını hatırlayarak öğrencilerin kitaplara karşı hoyratça bir tutum sergilediklerinden yakınmaktadır. Oysa yazara göre kitap, hem belli bir emeğin ürünü olması hem de küçük bir para karşılığında alınmasına rağmen insana büyük bir zenginliğin kapılarını aralaması bakımından sevgi ve saygıyı hak etmektedir.

KİTAP SAYGISI

Bir yerde anlatmıştım, burada tekrarlayacağım: Bütün çocukluğum, yerde bulunmuş kâğıt parçalarının hiç olmazsa duvar kovuklarına sokulduğu bir şehirde, kitaba masraf ayıramamanın darlığını yaşayan bir evde geçti. Hep eski günlerin gazetelerini ödünç alarak, kat yerlerini bile bozmamaya çalışarak okumak; okul ve şehir kitaplıklarının kapı diplerinde açılışlarını beklemek; arkadaşlardan bir gecede bitirip hemen geri vermek sözü ile alınmış dergi koleksiyonları ile kitapları sabahlara kadar izlemek... Ne güzel güçlüklerdi onlar!

Sadece emek verilmiş bir madde olarak bir kitaba saygım, işte o çocukluk özlemlerinden geliyor. Şimdi de sayısız insan emeği ile doğan o basılı nesneye karşı çeşit çeşit duygu doğar içimde. Kitaba bakarım, kitabı seyrederim, usul usul karıştırırım. Dikkatle okuduğum zaman kurşun kalemle çizdiğim, kenarına özel işaretler koyduğum, notlar yazdığım kitapların rahatsız olduklarına, örselendiklerine inanmam, temiz temiz, özenle olduktan sonra... Onlar benim asıl arkadaşlarımdır.

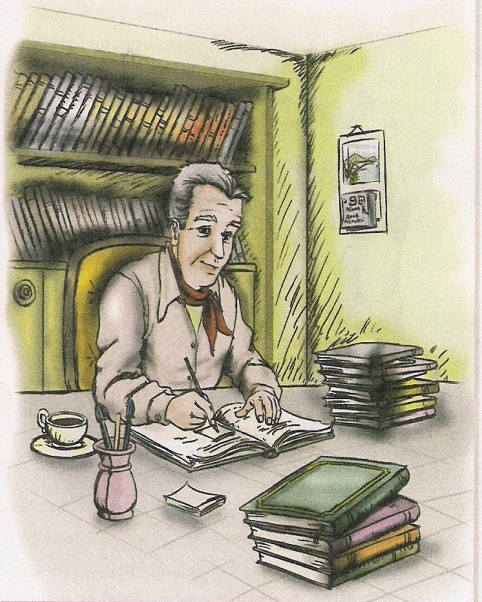

I. HAZIRLIK

Öğrencilerinizden Öğrenci Çalışma Kitabı'nda verilen sorulardan hareketle kitap kullanma alışkanlıklarını gözden geçirmelerini sağlayınız **(1. etkinlik)**. Etkinlik sonrasında öğrencilerin kendilerini sözlü olarak da değerlendirmelerini isteyiniz.

Öğrencilerinizden bir kitabın yazarın tasarlamasından elimize ulaşıncaya kadar hangi aşamalardan geçtiği hakkında bir araştırma yaparak bilgi edinmelerini isteyiniz.

II. OKUYALIM, ANLAYALIM

a. Metni Okuma

Öğrencilerinizden metnin başlığı ve görsel unsurlarını inclemelerini, metnin bütününe göz gezdirmelerini; **soru sorarak okuma** yöntemine uygun olarak bu sırada zihinlerinde oluşan soruları yazmalarını isteyiniz (O.2.15). Metni bir öğrencinize yüksek sesle okutunuz. Okuma sırasında cevabı bulunan soruları bir işaretle belirlemeleri için öğrencileri yönlendiriniz.

KİTAP SAYGISI — Rauf MUTLUAY

1. etkinlik

Aşağıda kitapları nasıl kullandığınıza yönelik sorular yer almaktadır. Bunları cevaplayarak alışkanlıklarınızı gözden geçiriniz.

	Evet	Kısmen	Hayır
1. Kitaplarımı alır almaz kaplarım.			
2. Kitaplarımı düzenli bir şekilde rafa yerleştirirm.			
3. Kitaplarımın kenarlarını kıvırmam.			
4. Okurken kitabı katlamam.			
5. Kitaplarım yıprandığında onları tamir ederim.			
6. Kütüphaneden aldığım kitapları korurum.			
7. Kitabımın temiz kalmasına özen gösteririm.			
8. Kitap sayfalarını yırtmam.			

Yukarıdaki sorulara verdiğim cevaplar benim okuyucu olduğumu gösteriyor.

2. etkinlik

Aşağıdaki kelimeleri ve kelime grubunu metindeki anlamlarıyla birer cümlede kullanınız.

kovuk

masraf

koleksiyon

hınç

abur cubur

Biliyorum o duvar kovuklarına kâğıt parçalarını sıkıştırmak görgüsü çok eskiden, yazılı her şeye karşı saygı duyulan kitapsız günlerden, her kitabı kutsal eser sanan bir yokluklar dünyasından kalmadır. Şimdi ise öğrencilerimiz okul bahçelerini, komşu sokakları, odaları, sınıfı yırtılıp atılmış ders kitaplarının kalıntılarıyla doldururken keyifli bir hınzın tadını paylaşıyorlar. Defter kullandırmak güç, her şey kitaba yazılıyor. Çirkin, pis, karmakarışık, kıvrık, lekeli, eskimiş, abur cubur dolu sayfaları. Kitabı rastgele yerlerde unutup yitirmek, hiçbir koruyucu araca başvurmadan üçünü beşini koltuğa sıkıştırıp taşımak, top gibi havada atıp tutmak... Hepsinde bir davranış ortaklığı. Fiyatı ödenerek alınır, keyfince kullanılır, işi bitince atılır tutumu.

KİTAP SAYGISI — Rauf MUTLUAY

3. etkinlik

Aşağıdaki söz öbeklerinin geçtiği cümleleri metinde bulunuz. Bu söz öbeklerinde altı çizili kelimelerin anlamlarını karşılarına yazınız. Cümlelerdeki hangi ipuçları bu anlamları bulmanızı sağladı? Belirtiniz.

... kitaba masraf ayırmamanın *darlığını* yaşayan bir ev ... :

... kitapların rahatsız olduklarına, *üzüldüklerine* inanam. :

4. etkinlik

Yazar kitap okuma konusunda, çocukluğunda hangi güçlüklerle karşılaştırıştır?

Yazarın bu sıkıntıları "Ne güzel güçlüklerdi onlar!" şeklinde değerlendirmesini nasıl yorumluyorsunuz?

Sizin de çok istediğiniz bir şeyi güçlükle elde ettiğiniz oldu mu? Güçlüklerle karşılaşmak sizi nasıl etkiledi?

24

b. Metni Anlama ve Çözümleme

Kelime ve Cümle Çalışmaları

✎ Öğrencilerinizden "kovuk, masraf, koleksiyon, hınç, abur cubur" kelime ve kelime gruplarını metindeki anlamlarıyla birer cümlede kullanmalarını isteyiniz (O.4.3). Öğrencilerinize, anlamını çıkaramadıkları kelimeler için sözlükten yararlanmalarını öneriniz **(2. etkinlik)**.

✎ Öğrencilerinize metnin bağlamından hareketle kelimelerin anlamlarını çıkarmaya yönelik etkinliği yaptırınız **(3. etkinlik)** (O.2.1).

▶ Öğrencilerinize "Herhâlde iki tür saygı olmalıdır kitaba." cümlesindeki "herhâlde" kelimesinin ne anlamda kullanıldığını sorarak kelimenin yaygın anlamı olan "büyük bir ihtimalle"nin dışında, "kesinlikle" anlamında kullanıldığını kavratınız.

Metni Kavrama ve Yeniden Yapılandırma Çalışmaları

✎ Metnin ilk paragrafında yer alan "Ne güzel güçlüklerdi onlar!" ifadesini hatırlatarak öğrencilerinizden yazarın sözünü ettiği güçlükleri sıralamalarını, buradan hareketle kendi hayatlarından örnek vermelerini isteyiniz **(4. etkinlik)** (O.2.28).

✎ Yazarın kitaplara yaklaşımı ve kitap okuma tutumuyla ilgili etkinliği yaptırınız **(5. etkinlik)**. Etkinlik sonrasında öğrencilerinizden yazarın kitap kenarlarına not alması, işaretlemeler yapması hakkında ne düşündüklerini, özellikle öğrencilerin davranışları konusunda anlattıklarından hareketle, bu konuda yazarın kendisiyle çelişip çelişmediğini yorumlamalarını isteyiniz.

▶ Öğrencilerinize metne ilişkin olarak aşağıdaki soruları yöneltiniz (O.2.14).

1. "Kitaba bakarım, kitabı seyrederim, usul usul karıştırırım." cümlelerinden yazarla ilgili nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?

2. Yazar, duvar kovuklarına kâğıt parçası sıkıştırılmasını nasıl açıklıyor?

3. Yazar, kendi çocukluğunda kitaba gösterilen saygı ile günümüz çocuklarının kitap konusundaki tutumlarını nasıl değerlendiriyor? Siz bu konuda yazara katılıyor musunuz? Neden?

4. "Küçük bir para karşılığında edinilen büyük zenginlik" ifadesiyle anlatılmak istenen nedir?

5. Yazar, kitaba hangi nedenlerle saygı duyulması gerektiğini belirtmektedir (O.2.8)?

✎ Hazırlık sürecinde öğrencilerinizden bir kitabın elimize ulaşıncaya kadar hangi aşamalardan geçtiğini araştırmalarını istemiştiniz. Araştırma sonuçlarının paylaşılmasına yönelik etkinliği yaptırınız **(6. etkinlik)**.

▶ Öğrencilerinize okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla onlardan aileleriyle okuma saatleri düzenlemelerini isteyiniz (O.5.8). Bu okuma saatleri için metin ya da kitap önerisinde bulununuz. Ders saatleri uygun olduğunda sınıfta da okuma saatleri düzenleyerek öğrencilerinizin bu zaman dilimlerinde okudukları kitaplarla ilgili duygu ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlayınız (O.5.6).

Herhâlde iki türlü saygı olmalıdır kitaba: Biri, onun hazırlanışına gösterilen özenler toplamı. Kâğıdından harflerine, dizgisinden düzeltisine, kapağından cildine kadar uzanan ve yazarın emeğine değerde eş olan bir dikkatler dizisi. Öteki, kitabı edinen kişinin, küçük bir para karşılığında edindiği büyük zenginliğe göstermesi gereken doğal sevgi. Onu benimsemek, ona gereğince sahip olmak, ondan yararlanmak ve onu yaşatmak saygısı.

Rauf MUTLUAY

24

KITAP SAYGISI — Rauf MUTLUAY

5. etkinlik

Yazarın kitaplara yaklaşımı ve kitap okuma tutumuyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez? İlgili cümlenin başındaki yay ayracın içine X koyarak belirtiniz.

(...) Kitaplara bir emek ürünü olduğunu düşünerek değer vermektedir.

(...) Kitap üstünde önemli bulduğu yerlere ilişkin notlar almaktadır.

(X) İnsanların kitapları özgürce kullanabilmeleri gerektiğini düşünmektedir.

(...) Kitapları bir arkadaş gibi görmektedir.

6. etkinlik

Bir kitabın hangi aşamalardan geçtiğini araştırmıştınız. Bu araştırmadan yararlanarak aşağıdaki akış şemasını tamamlayınız.

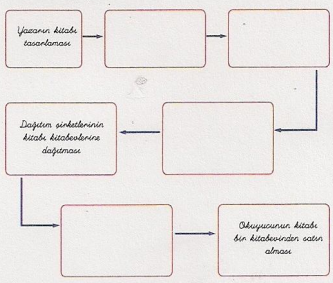

TÜRKÇE 7 25

III. KONUŞALIM, ANLATALIM

▶ Aşağıdaki yönerge doğrultusunda, öğrencilerinize "**Kitapların Suçu Ne?**" etkinliğini yaptırınız.

Yöntem: *Tartışma*

Süre: *1 ders saati*

Etkinliğin uygulanışı

1. "Okumak deyince aklınıza ilk gelen nedir?" sorusunu yönelterek öğrencilerinizin çağrışımlarını ifade etmelerini sağlayınız. Bu soruyla ilişkilendirerek çoğu kez okumak deyince kitap okumanın akla geldiğini belirterek öğrencilerinize bunun nedenini sorunuz.

2. Metinde geçen "yazılı her şey" ifadesini hatırlatarak öğrencilerinizden bunun kapsamına kitap dışında hangi materyallerin girdiğini belirtmelerini isteyiniz.

3. Öğrencilerinize gazete, ansiklopedi, dergi, sözlük, duyuru vb. okumanın kişiye neler kazandıracağını; bunlar arasında karşılaştırma yaparak adı geçen materyallerden herhangi birinin diğer materyallere üstünlüğü olup olmadığını tartışmalarını isteyiniz (K.7.3).

4. Öğrencilere kitap okurken nelere dikkat etmek gerektiğini sorarak bazı insanların kitapları hor kullandığına dikkat çekiniz. "Kitapların suçu ne?" sorusunu sorarak onları konuşturunuz.

5. Öğrencilerinize konuşmalarını bir ana fikir etrafında planlamaları ve bunu yardımcı fikirlerle desteklemeleri gerektiğini söyleyerek ana fikrin "bir yazının ya da konuşmanın temeli olan ana düşünce" ; yardımcı fikrin de ana fikri destekleyen ve kanıtlayan fikirler olduğunu hatırlatınız (K.3.3, 3.4).

*6. "**Kitap Saygısı** metninde yazar, eskiden kitaplara duyulan saygı ile günümüzdeki öğrencilerin kitaplara karşı tutumunu anlatırken nasıl bir karşılaştırma yapıyor? Kitaba saygı göstermemiz gerektiğini belirtmek için hangi kanıt ve düşünceleri öne sürüyor? Karşılaştırma ve kanıt gösterme gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanırken nasıl bir anlatım tarzı izliyor?" sorularını sorarak metnin ilgili bölümlerini öğrencilere okutunuz. Düşünceyi geliştirmek için çeşitli yollar olduğunu belirterek onlara konuşmaları sırasında "tanımlama, örnekleme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma" vb. gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmalarını öneriniz (K.3.5).*

7. Öğrencilerinize tartışma sırasında nelere dikkat etmeleri gerektiğini sorunuz. Nezaket kurallarına uymanın önemini vurgulayınız (K.1.8).

8. Verilen konuda öğrencilerin tartışmasını sağlayınız. Öğrencilerinizin tartışma konularıyla ilgili duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini serbestçe ve birbirlerine saygı göstererek ifade etmeleri için ihtiyaç duydukça gerekli yönlendirmeleri yapınız (K.5.1).

Ek-2: 2. Metin Okuma-Anlama Ders Planı

2. TEMA: ATATÜRKÇÜLÜK
Atatürk ve Türk Tiyatrosu

SINIF: 7
SÜRE: 7 Ders Saati

Okuma	Konuşma	Yazma	Dil Bilgisi	Atatürkçülük
1. Okuma kurallarını uygulama 5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır. **2.Okuduğu metni anlama ve çözümleme** 1.Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. 3.Metnin konusunu belirler. 4.Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. 13.Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler. 24. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur. 29. Metinle ilgili görsel ögeleri yorumlar.	**1. Konuşma kurallarını uygulama** 5.Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar. **3. Hazırlıklı konuşmalar yapma** 1.Konuşma konusu hakkında araştırma yapar. 7.Konuşmasını sunarken görsel, işitsel materyalleri ve farklı iletişim araçlarını kullanır. 12.Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.	**1.Yazma kurallarını uygulama** 3.Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar. 11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar. **2. Planlı yazma** 12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.	**4. Ek fiille ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama** 4.Ek fiili işlevine uygun olarak kullanır.	**7. Atatürk'ün Türk tiyatrosuna verdiği önem** **AÇIKLAMA:** Atatürk'ün Türk tiyatrosuna verdiği önemi konu alan bir metin okunarak/dinlenerek/izle nerek metnin ana fikri açıklanacak; Atatürk'ün çağdaş Türk tiyatrosunu geliştirmek için yaptığı çalışmalar ve sanatçılara verdiği önem açıklanacaktır.

117

Metin İşleme Tarihi	
Ay: Nisan	Hafta: 2 ve 3

Bu metin "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" ile ilişkilendirilmiştir.

Metnin Türü : Anı
Ana Tema : Atatürkçülük
Alt Tema : Atatürk'ün Türk Tiyatrosuna Verdiği Önem
Süre : 7 Ders Saati

ATATÜRK VE TÜRK TİYATROSU

I. HAZIRLIK

A. Derse Hazırlık

Metne hazırlık kısmında kullanmak üzere tiyatro ile ilgili çeşitli resimler getiririz.

• Öğrencilerinizden seyrettikleri, bildikleri veya oynadıkları bir tiyatro ile ilgili resim veya anı şeklinde yazılmış yazı getirmelerini isteyiniz.

• Öğrencilerinize, "Konuşma" bölümünde sunmaları için Atatürk'ün çağdaş Türk tiyatrosunu geliştirmek için yaptığı çalışmalarla ilgili döküman toplamalarını söyleyiniz..

B. Metne Hazırlık

Öğrencilerinizi metne hazırlamak için aşağıdaki anıyı okuyunuz.

Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği değeri o dönemde İstanbul Tiyatrosunda görev alan Neyyire Neyir bir anısında şöyle anlatmıştır.

Cumhuriyetin ilk yılları... Kadınların sanatçı kimliğinin yeni yeni önemsendiği dönemler. Benim tiyatroda çömezlik dönemim. Muhsin Ertuğrul başyönetmen olarak atanmış, çok titiz bir insandı. Zamanında gelmeyen oyuncu oyundan uzaklaştırılıyor, provadan oyuna, her şey saat titizliğiyle işliyordu. Perde bir dakika bile geç açılmıyordu.

Bir gece İstanbul'da Atatürk'ün Şehir Tiyatrosu'na geleceği, Dolmabahçe'den haber verildi. Ben de karşılamak için hazırdım, fakat Paşa gecikti. Muhsin

ATATÜRK VE TÜRK TİYATROSU

Yıl 1931... Düzgün, örgütlü bir şehir tiyatrosu hâlinde yeniden yaşantıya kavuşan "Darülbedayi" o zamanlar sayısı on beşi geçmeyen kadrosuyla yeni bir Anadolu turnesine çıkmıştır. İlk uğrağı yine Ankara'dır. En büyük seyircisi de yine Atatürk.

Atatürk, bir yıl önce tarihî sözleriyle şeref verdiği bu sanatın gönülleri tok çocuklarını bir akşam sofrasında konukluyor, onlarla uzun saatler oturup meslekleri, sanatları üzerinde konuşuyor. Bu konuşma bir an öyle bir biçim alıyor ki, Atatürk kurula başkanlık eden Muhsin Ertuğrul'dan(1) .....

.....Muhsin sahne dışında kalabalık bir topluluk içinde bile uzun boylu konuşmaktan kaçınacak kadar sıkılgan bir insandır. Mesleğiyle ters gibi görünen, fakat kendisini yakından tanıyanlarca bilinen bu huyu yüzünden Atatürk'ün buyruğunu yerine getiremiyor. Önce bunu bir sanatçı kaprisi sanan Atatürk, gücenir gibi oluyor, hatta öfkeleniyor, Uzun ısrar ve tartışmalardan sonra Muhsin, arkadaşlarının da yardımıyla kendisini kandırmayı başarıyor. Fakat Atatürk isteğinden vazgeçmiyor.(2)

.....

Muhsin bu bahsi kabul ediyor ve Atatürk'ün buyruğunu bu biçimde memnunlukla yerine getireceğini söylüyor.

Yıl 1932... Aradan uzunca bir zaman geçmiş, ama Atatürk bu bahsi unutmamıştır... Bir gün Muhsin, oynanmak üzere göndердiği bir piyesi okuyor. Bu piyes Faruk Nafiz Çamlıbel'in Akın'dır. Türkler'in Orta Asya'dan Anadolu'ya, Batı'ya yayılıp genişlemelerini anlatan bir destan.

Muhsin ve arkadaşları 1932 yılının ilk aylarında Akın'ı oynamak üzere hazırlığa başlıyorlar. Dekorlar, kostümler yapılıyor. Roller dağıtılıp ezberleniyor... Yapıtta Türk hakanı İstemi Han'ı bizzat Muhsin oynayacaktır. Öteki roller Galip, Emin Beliğ, Hüseyin Kemal, Talât, Neyyire Neyyir, Şaziye ve Zehra arasında bölünüyor. Provalar ilerlerken Atatürk birkaç defa yapıtın hazır olup olmadığını soruyor. Nihayet yapıt oynanacak duruma geldikten sonra, temsillere başlanabileceği Atatürk'e bildiriliyor ve şubat ayının ilk haftalarında Akın oynanıyor.

Başta Muhsin olmak üzere yapıtta rol alan bütün sanatçıların ne büyük bir heyecan içinde olduklarını kolayca düşünebilirsiniz. Atatürk, ilk defa olarak Taşebaşı Tiyatrosu'na gelecek ve temsili seyredecektir.

Atatürk'ün, her işte olduğu gibi sanat işlerinde de ne kadar güç beğendiğini, ufak tefek başarılarla kendisini memnun etmeye olanak bulunmadığını çok iyi bilen; hele bir yıl kadar önce konuyu hiç unutmayan Muhsin, en ufak bir falsoya yer vermemek gerektiğini çok iyi bilmektedir. Onun için maddî, manevî elden gelen bütün çabayı harcayarak Akın'ı eksiksiz oynamaya çalışıyor.

30

31

Ertuğrul kendisini beklemeden yine tam zamanında perdeyi açıp oyunu başlattı. Bunu fırsat bilen dalkavuklar, Atatürk geldiğinde ellerini ovuştura ovuştura anlattılar. Atatürk:

Ya öyle mi? Muhsin Ertuğrul'la görüşürüz, dedi. Piyesin bitiminde, Atatürk Muhsin Ertuğrul'u ayakta alkışladı.

Daha sonra ayağına giderek:

"Sizi tebrik ederim. İşinizle ilgili ciddiyetiniz ülkenin gelişimini ciddiye aldığınızı gösterir. Eğer sadece bir tek benim için işinizi ihmal etseydiniz, bu dalkavukluktan ileri gitmez ve beni çok üzerdi. Ben herkesin işini, her sahada bu kadar ciddiye almasını istiyorum. Ülke ancak böyle ilerler, efendiler." dedi.

O zaman bu insanın bir tek sözüyle yüzlerce insanın nasıl arkasından geldiğini ve inkılaplarını nasıl kolayca yapabildiğinin sırrını anlamıştım.

İlknur KALIPÇI

Öğrencilerinizin metinde anlatılarlarla ilgili konuşmalarını sağlayınız.

Öğrencilerinizi metne hazırlamak için şu soruları sorunuz.

- Atatürk ile ilgili bildiğiniz bir anı var mı? Anlatınız.
- "Tiyatro" hakkında neler biliyorsunuz?
- Sanat, dünya barışına ne gibi katkılar sağlayabilir?

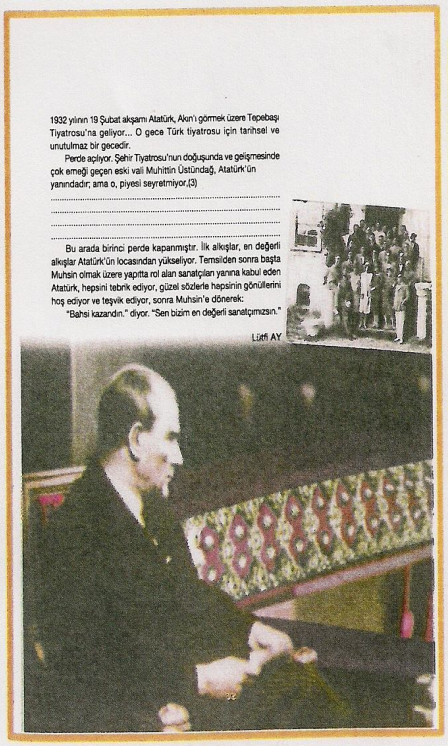

1932 yılının 19 Şubat akşamı Atatürk, Akın'ı görmek üzere Tepebaşı Tiyatrosu'na geliyor... O gece Türk tiyatrosu için tarihsel ve unutulmaz bir gecedir.

Perde açılıyor. Şehir Tiyatrosu'nun doğuşunda ve gelişmesinde çok emeği geçen eski vali Muhittin Üstündağ, Atatürk'ün yanındadır; ama o, piyesi seyretmiyor.(3)

.....

.....

.....

.....

Bu arada birinci perde kapanmıştır. İlk alkışlar, en değerli alkışlar Atatürk'ün locasından yükseliyor. Temsilden sonra başta Muhsin olmak üzere yapıtta rol alan sanatçıları yanına kabul eden Atatürk, hepsini tebrik ediyor, güzel sözlerle hepsinin gönüllerini hoş ediyor ve teşvik ediyor, sonra Muhsin'e dönerek:

"Bahsi kazandın." diyor. "Sen bizim en değerli sanatçımızsın."

Lütfi AY

II. OKUMA - ANLAMA

Öğrencilerinizde metne yönelik merak uyandırmak amacıyla **tahmin ederek okuma yöntemi**ni kullanınız (1.5). Öğrencilerinizden metni okumadan önce kitaplarını açmalarını, metnin başlığına ve görsellerine göz atmalarını isteyiniz. Ardından "Bu metnin içeriği ne olabilir?" sorusunu sorarak metnin içeriği hakkındaki tahminlerini sözlü olarak ifade etmelerini sağlayınız.

Öğrencilerinize metni okurken bazı yerlerde duracağınızı ve metnin devamına yönelik sorular soracağınızı söyleyiniz.

Öğrencilerinize metinle ilgili tahminde bulunma etkinliğini yaptırınız **(1. Etkinlik)** (2.24).

Metni öğrencilerinize okurken (1) numaralı yerde durup "Atatürk kurula başkanlık eden Muhsin Ertuğrul'dan ne istemiş olabilir?" sorusunu sorup tahminlerini Öğrenci Çalışma Kitabı'na yazmalarını isteyiniz. Öğrencilerinize tahminlerini yazmaları için zaman tanıdıktan sonra (2) numaralı yerde durup "Atatürk isteğinden vazgeçmeyip Muhsin Ertuğrul'a ne demiş olabilir? sorusunu yöneltiniz. İkinci tahminlerini de Öğrenci Çalışma Kitabı'na yazdırdıktan sonra okumaya kaldığınız yerden devam ediniz. (3) numaralı yerde durarak "Muhittin Üstündağ, Atatürk'ün yanında, ama piyesi seyretmiyor. Sizce ne yapıyor olabilir?" sorusunu da sorarak tahminlerini yazmalarını isteyiniz. Böylece öğrencilerinizin dikkatlerini metne yoğunlaştırmalarını sağlayınız. Ardından metni kesintisiz bir şekilde okuyarak kendi tahminleriyle karşılaştırmalarını sağlayınız.

Metindeki boş bırakılan bölümler:

(1) oynadığı yapıtlardan birinin bir sahnesini, bir parçasını huzurunda tekrar etmesini, oynamasını veya yüksek sesle okumasını rica ediyor.

(2) -"Peki, diyor. Seninle bir bahse girelim: Sana bir piyes göndereceğim, bunu oynayacaksın, ben de gelip seyredeceğim. Ama dikkat et, rölünü iyi oynamazsan seni bizzat ben eleştireceğim, kötü bir aktör olduğuna inanacağım; iyi oynarsan o zaman da gerçek bir sanatçı olduğuna inanacağım."

(3) bütün dikkati ile Atatürk'ün yüzünde her an bir memnunluk veya öfke çizgisinin belirmesini bekliyor. Temsil ilerledikçe Atatürk'ün ilgisi artıyor, bakışları yumuşuyor ve ilk perde kapanmak üzere iken, Muhittin Üstündağ, yanaklarından iki damla yaşın süzüldüğünü görüyor.

Öğrencilerinize metne yönelik kelime çalışmasını yaptırınız **(2. Etkinlik)** (2.1).

Öğrencilerinize metni anlama, yorumlama ve yeniden yapılandırma ile ilgili aşağıdaki soruları sorunuz:

1. Atatürk'ün sanatçılara verdiği önemi metnin hangi cümlelerinden ya da Atatürk'ün hangi davranışından anlıyorsunuz? **(Atatürkçülük)**

2. Muhsin Ertuğrul nasıl bir kişiliğe sahiptir?

3. Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Akın" adlı piyesinin özelliği nedir?

+ 4. Sizce şehir tiyatrolarının gelişmesi neden önemlidir?

5. Okuduğunuz anıda Atatürk'ün hangi özelliği ön plandadır?

Öğrencilerinizden metnin konusunu, ana fikrini ve metne farklı başlıklar bulmalarını isteyiniz **(3. Etkinlik)** (2.3) (Atatürkçülük).

Öğrencilerinizden metindeki olayları kronolojik olarak sıralamalarını isteyiniz **(4. Etkinlik)** (2.13).

Öğrencilerinizden okudukları metinle ilgili görseli belirlemelerini isteyiniz **(5. Etkinlik)** (2.29). Etkinlik bittikten sonra öğrencilerinizi belirledikleri görsel üzerinde konuşturunuz.

Öğrencilerinize metnin türünü kavratmak amacıyla;
- Yazarın anlattıkları başından geçen olaylar mıdır?
- Okuduğunuz metinde yazar kendi hayatını mı yoksa kendi yaşadığı dönemi mi anlatmış?
- Yazar niçin bu olayı anlatmış olabilir?

sorularını sorunuz. Sorular cevaplandıktan sonra "Bir kimsenin kendi hayatını, yaşadığı dönemde gördüğü ve duyduğu olayları anlatan yazılara **"anı"** dendiğini hatırlatınız.

III. KONUŞMA

Bu bölümde öğrencilerinizin konuşma yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek amacı ile **yaratıcı konuşma yöntemi**ni kullanmalarını sağlayınız (3.12). Öğrencilerinize Atatürk'ün çağdaş Türk tiyatrosunu geliştirmek için yaptığı çalışmalarını da dikkate alarak (3.1) **(Atatürkçülük)** aşağıdaki soruları yöneltiniz:

- Atatürk'ün çağdaş Türk tiyatrosu için amaçladığı hedeflere ulaşıldı mı? Niçin?
- Atatürk'ün çağdaş Türk tiyatrosu için amaçladığı hedeflere ulaşmak için daha neler yapmalıyız?

Bunlar üzerinde öğrencilerinizi konuşturunuz. Her öğrencinin bir önceki konuşmacı arkadaşının konuyla ilgili söylediğinden hareketle konuşarak konuya farklı bir bakış açısı getirmesini sağlayınız.

Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmalarını (1.5), konuşmalarında eksiltme (konuşma yapılırken önemli noktalar atlanmaz), çarpıtma (konuşma, bağlamından uzaklaştırılarak başka bir yöne doğru çekilmez), kusur sayılan genellemelerden (konuşma genel yargılar üzerine kurulmaz) uzak durmalarını hatırlatınız. Öğrencileriniz konuşurken getirmiş oldukları Atatürk ile ilgili fotoğrafları da kullanmalarını hatırlatınız (3.7). Konuşma sonunda öğrencilerinize konuşmalarını değerlendirmek amacıyla "kendilerini tam olarak ifade edip etmediklerini" sorunuz.

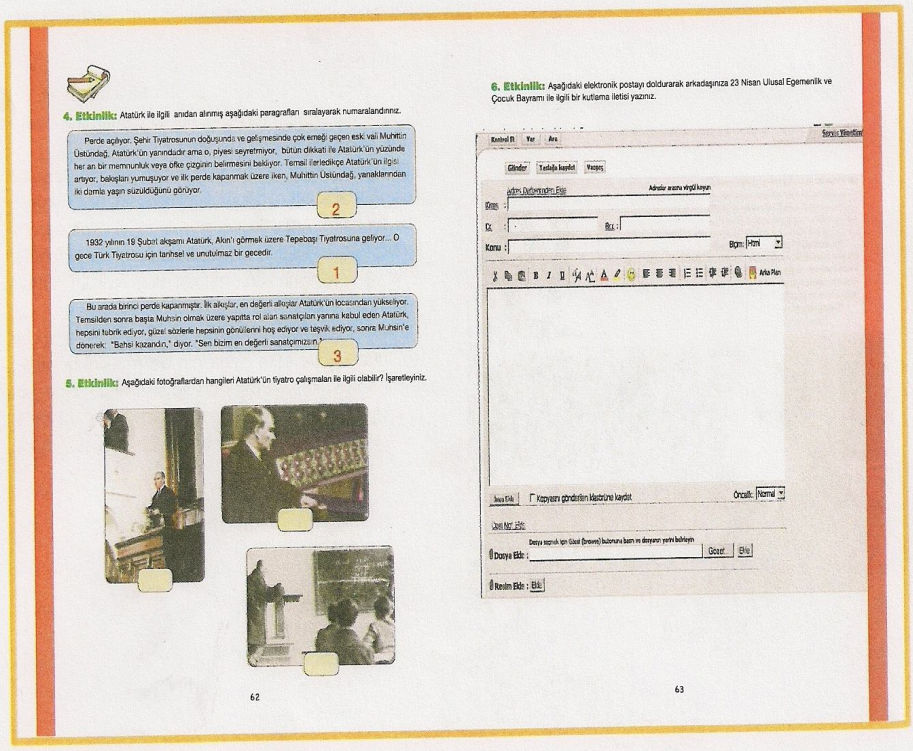

IV. YAZMA

Bu bölümde öğrencilerinizin kendilerine özgü ifade şekillerini ve üsluplarını geliştirme amacı ile **bir metni kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma yöntemi**ni kullanınız (2.12). Öğrencilerinize aşağıdaki metni okuyunuz ve bu metinden hareketle "Siz olsaydınız bu metni nasıl yazardınız?" sorusunu yönelterek öğrencilerinizden metni kendi ifadeleriyle defterlerine yeniden kurgulamalarını isteyiniz.

Öğrencilerinize yazmaya başlamadan önce yazma sürelerini belirlemelerini; yazım kurallarına dikkat ederek yazmalarını, noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanmalarını (1.11) söyleyiniz.

Bir toplumun kültür ölçüsü, tiyatrosudur. İnsanlığı onunla ölçülür. Adama insanlık duygusu orada aşılanır. Oturmayı, kalkmayı, dinlemeyi, anlamayı, inceliği, birbirimizi sevmeyi orada öğreniriz.

Tiyatro bir şehrin ocak başıdır. Orada en güzel masallar söylenir, en gerçek sözler duyulur. Tiyatrosuz yerlerde bacalar tütmez, ateş ısıtmaz olur. Çocuklar evlerinde ısınacak sıcak bir köşe bulamayınca nasıl yuvadan kaçar, kendilerini kahvehaneye ve daha başka yerlere atarlarsa tiyatroda birleşmeyen büyükler de kendilerini can sıkıntısına kaptırırlar; karamsar ve kötümser olurlar. Bu güzel yeryüzünde karamsarlık ve kötümserlik kanserden de korkunç bir derttir.

Tiyatrosuz bir toplum, yeni doğmuş bir çocuk sayılır. Daha dile gelmemiş, henüz ilk kelimesini öğrenmemiş bir çocuk. Ne istediğini çarpuk çurpuk el sallamalarıyla anlatmaya çalışan bir bebek! Bir toplumun ilk piyesi, bir çocuğun ilk kelimesi demektir. Biz yirminci yüzyılda, hâlâ ilk çağların kültürünü, onların elimizde kalan eserleriyle ölçüyor, ne demek istediklerini onlardan anlamaya çalışıyoruz. Ömrü boyunca tiyatrosuz kalan bir toplum, önce dilini yitirir, geleneğini unutur, sonra bütün bağları çözülür, sokağa düşer. En büyük kötülük birbirimizden ayrıldığımız gün başlar.

Muhsin ERTUĞRUL

Öğrencilerinize yazmaları için belli bir süre veriniz.

! 6. Etkinliği yapmadan önce öğrencilerinizi bilgisayar odasına götürerek örnek olması için bir elektronik posta yazınız.

Öğrencilerinize elektronik postanın kullanımı ile ilgili etkinliği yaptırınız **(6. Etkinlik)** (1.3).

Daha sonra bu etkinliğe benzer uygulamayı bilgisayar ortamında tekrar yaptırarak öğrencilerinizin yaptıklarını kontrol ediniz.

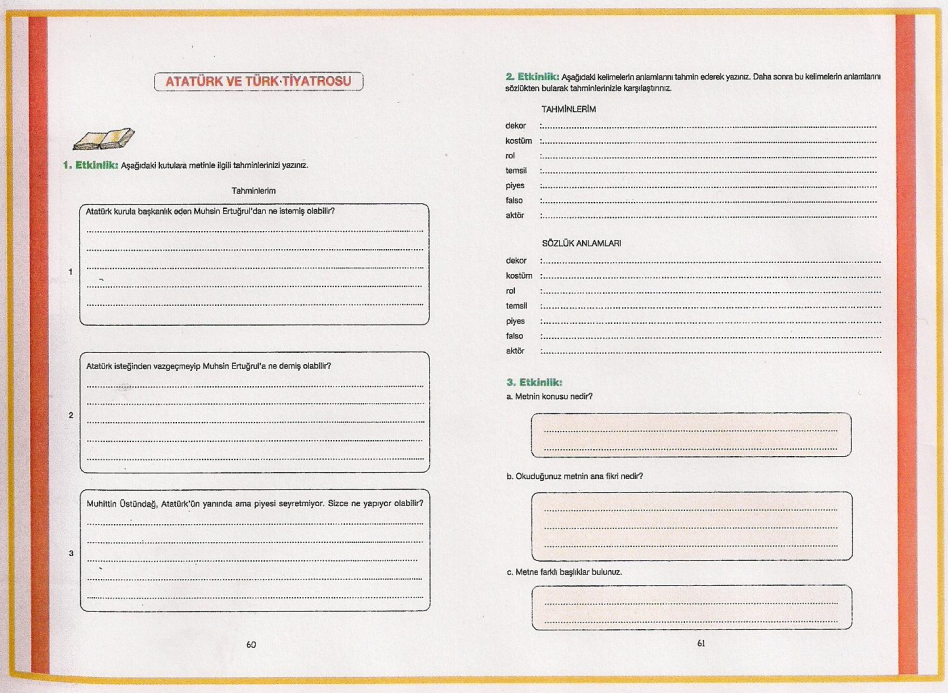

ATATÜRK VE TÜRK TİYATROSU

1. Etkinlik: Aşağıdaki kutulara metinle ilgili tahminlerinizi yazınız.

Tahminlerim

1 Atatürk kurula başkanlık eden Muhsin Ertuğrul'dan ne istemiş olabilir?

2 Atatürk isteğinden vazgeçmeyip Muhsin Ertuğrul'a ne demiş olabilir?

3 Muhittin Üstündağ, Atatürk'ün yanında ama piyesi seyretmiyor. Sizce ne yapıyor olabilir?

60

2. Etkinlik: Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ederek yazınız. Daha sonra bu kelimelerin anlamlarını sözlükten bularak tahminlerinizle karşılaştırınız.

TAHMİNLERİM

dekor :
kostüm :
rol :
temsil :
piyes :
falso :
aktör :

SÖZLÜK ANLAMLARI

dekor :
kostüm :
rol :
temsil :
piyes :
falso :
aktör :

3. Etkinlik:

a. Metnin konusu nedir?

b. Okuduğunuz metnin ana fikri nedir?

c. Metne farklı başlıklar bulunuz.

61

Ek-3: 3.Metin Okuma-Anlama Ders Planı

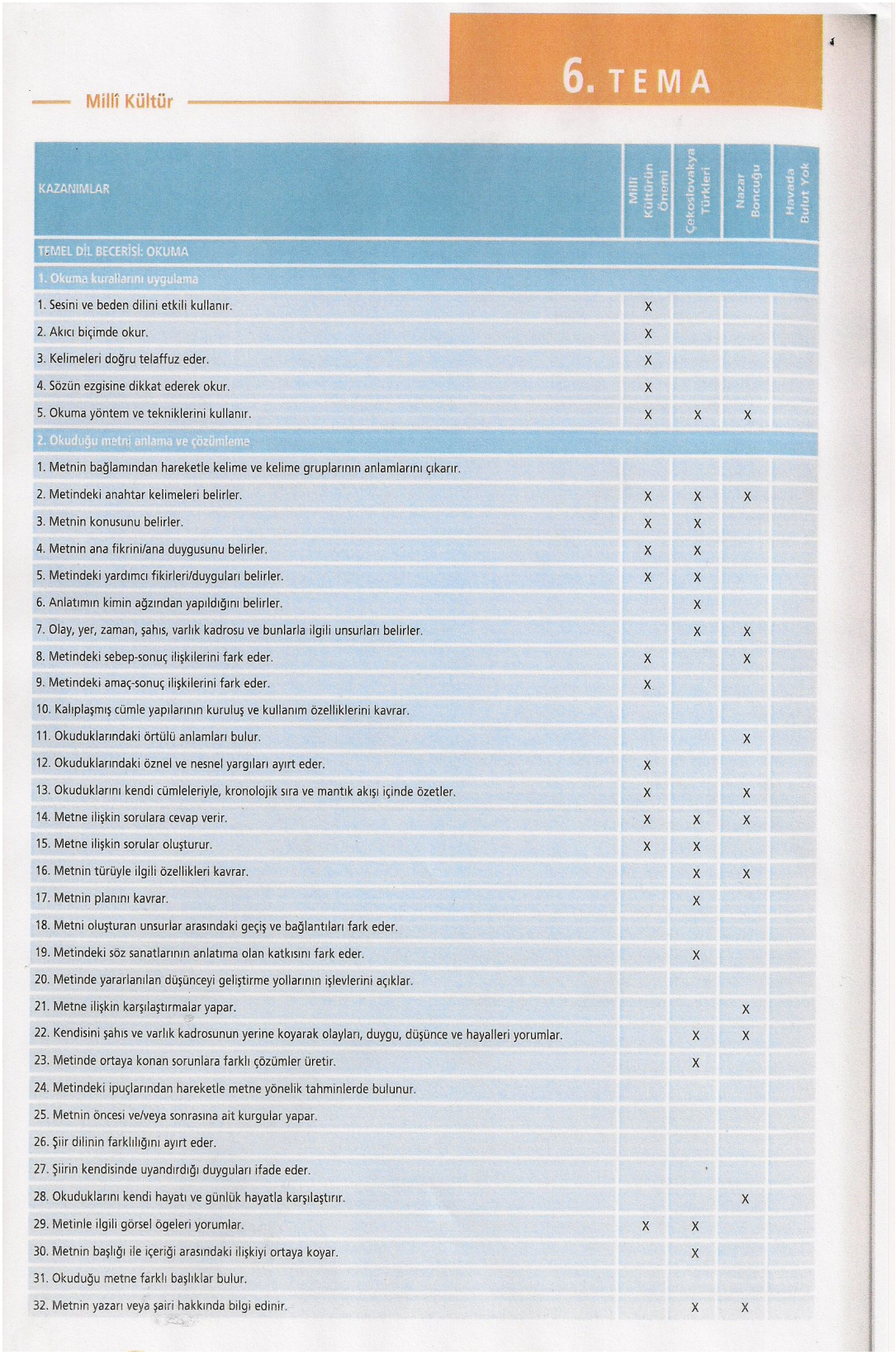

Millî Kültür

6. TEMA

KAZANIMLAR	Millî Kültürün Önemi	Çekoslovakya Türkleri	Nazar Boncuğu	Havada Bulut Yok
TEMEL DİL BECERİSİ: OKUMA				
1. Okuma kurallarını uygulama				
1. Sesini ve beden dilini etkili kullanır.	X			
2. Akıcı biçimde okur.	X			
3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.	X			
4. Sözün ezgisine dikkat ederek okur.	X			
5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.	X	X	X	
2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme				
1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.				
2. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.	X	X	X	
3. Metnin konusunu belirler.	X	X		
4. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.	X	X		
5. Metindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler.	X	X		
6. Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.		X		
7. Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.		X	X	
8. Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder.	X		X	
9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder.	X			
10. Kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve kullanım özelliklerini kavrar.				
11. Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.			X	
12. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.	X			
13. Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.	X		X	
14. Metne ilişkin sorulara cevap verir.	X	X	X	
15. Metne ilişkin sorular oluşturur.	X	X		
16. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.		X	X	
17. Metnin planını kavrar.		X		
18. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.				
19. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.		X		
20. Metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklar.				
21. Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.			X	
22. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.		X	X	
23. Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.		X		
24. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.				
25. Metnin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.				
26. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.				
27. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.				
28. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.			X	
29. Metinle ilgili görsel ögeleri yorumlar.	X	X		
30. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.		X		
31. Okuduğu metne farklı başlıklar bulur.				
32. Metnin yazarı veya şairi hakkında bilgi edinir.		X	X	

6. TEMA

KAZANIMLAR	Millî Kültürün Önemi	Çekoslovakya Türkleri	Nazar Boncuğu	Havada Bulut Yok
TEMEL DİL BECERİSİ: OKUMA				
3. Okuduğu metni değerlendirme				
1. Metni dil ve anlatım yönünden değerlendirir.		X	X	
2. Metni içerik yönünden değerlendirir.		X	X	
4. Söz varlığını zenginleştirme				
1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.	X	X		
2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.			X	
3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini günlük hayattaki bağlantılarını dikkate alarak cümle içinde kullanır.	X	X	X	
4. Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.	X	X	X	
5. Okuma alışkanlığı kazanma				
1. Okuma planı yapar.		X		
2. Farklı türlerde metinler okur.		X	X	X
3. Süreli yayınları takip eder.		X		
4. Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.			X	
5. Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitabevlerinden faydalanır.	X	X		
6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.	X	X		
7. Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okur.				X
8. Ailesi ile okuma saatleri düzenler.				
9. Beğendiği kısa yazıları ezberler.				X

Öğretmen Notu

6. TEMA

NAZAR BONCUĞU

A. GENEL HAZIRLIK

❒ *Hazırlık* bölümündeki etkinlik için çeşitli nazar boncukları getiriniz.

❒ *Okuma ve Anlama* bölümündeki etkinlik için öğrencilerinizden boya kalemleri getirmelerini isteyiniz.

❒ *Konuşma* bölümündeki etkinlik için sınıftaki tüm öğrencilerinizin adlarını küçük birer kâğıda yazıp bir torbaya / kutuya koyunuz.

❒ *Yazma* bölümündeki etkinlik için Barış Manço'nun "Aynalı Kemer" isimli şarkısının kaydını sağlayınız.

B. OKUMA

a. Hazırlık

Öğrencilerinizin dikkatlerini metinde verilmek istenen duygu ve düşüncelere çekmek ve bunlarla ilgili birikimlerini hatırlamalarına yardımcı olmak amacıyla şu yolu izleyebilirsiniz:

Getirdiğiniz nazar boncuklarını öğrencilerinize gösteriniz. Onlara aşağıdaki ya da uygun olacağını düşündüğünüz başka soruları sorunuz (K: Konuşma, Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, 1):

Bunların ne olduğunu, ne amaçla ve nerelerde kullanıldığını biliyor musunuz?

Nazar boncuğunun nasıl yapıldığını biliyor musunuz?

Nazar boncuğu gibi başka cam eşyalar biliyor musunuz? Bunların nasıl yapıldığını biliyor musunuz?

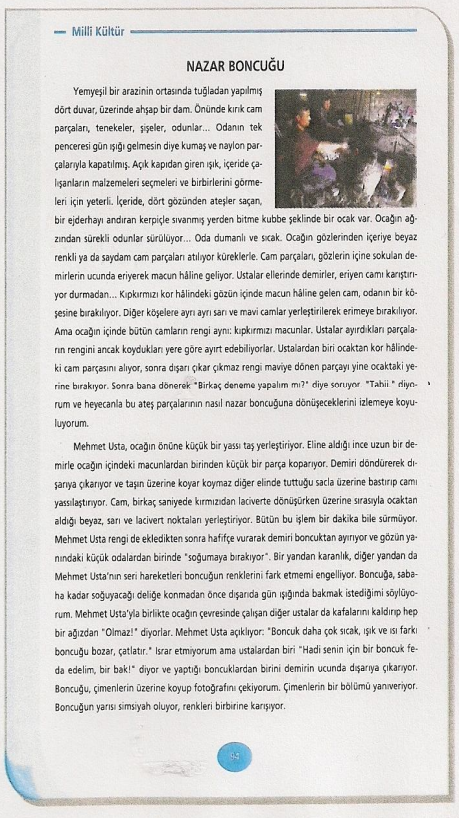

Millî Kültür

NAZAR BONCUĞU

Yemyeşil bir arazinin ortasında tuğladan yapılmış dört duvar, üzerinde ahşap bir dam. Önünde kırık cam parçaları, tenekeler, şişeler, odunlar... Odanın tek penceresi gün ışığı gelmesin diye kumaş ve naylon parçalarıyla kapatılmış. Açık kapıdan giren ışık, içeride çalışanların malzemeleri seçmeleri ve birbirlerini görmeleri için yeterli. İçeride, dört gözünden ateşler saçan, bir ejderhayı andıran kerpiçle sıvanmış yerden bitme kubbe şeklinde bir ocak var. Ocağın ağzından sürekli odunlar sürülüyor... Oda dumanlı ve sıcak. Ocağın gözlerinden içeriye beyaz renkli ya da saydam cam parçaları atılıyor küreklerle. Cam parçaları, gözlerin içine sokulan demirlerin ucunda eriyerek macun hâline geliyor. Ustalar ellerinde demirler, eriyen camı karıştırıyor durmadan... Kıpkırmızı kor hâlindeki gözün içinde macun hâline gelen cam, odanın bir köşesine bırakılıyor. Diğer köşelere ayrı ayrı sarı ve mavi camlar yerleştirilerek erimeye bırakılıyor. Ama ocağın içinde bütün camların rengi aynı: kıpkırmızı macunlar. Ustalar ayırdıkları parçaların rengini ancak koydukları yere göre ayırt edebiliyorlar. Ustalardan biri ocaktan kor hâlindeki cam parçasını alıyor, sonra dışarı çıkar çıkmaz rengi maviye dönen parçayı yine ocaktaki yerine bırakıyor. Sonra bana dönerek "Birkaç deneme yapalım mı?" diye soruyor. "Tabii." diyorum ve heyecanla bu ateş parçalarının nasıl nazar boncuğuna dönüşeceklerini izlemeye koyuluyorum.

Mehmet Usta, ocağın önüne küçük bir yassı taş yerleştiriyor. Eline aldığı ince uzun bir demirle ocağın içindeki macunlardan birinden küçük bir parça koparıyor. Demiri döndürerek dışarıya çıkarıyor ve taşın üzerine koyar koymaz diğer elinde tuttuğu sacla üzerine bastırıp camı yassılaştırıyor. Cam, birkaç saniyede kırmızıdan laciverte dönüşürken üzerine sırasıyla ocaktan aldığı beyaz, sarı ve lacivert noktaları yerleştiriyor. Bütün bu işlem bir dakika bile sürmüyor. Mehmet Usta rengi de ekledikten sonra hafifçe vurarak demiri boncuktan ayırıyor ve gözün yanındaki küçük odalardan birinde "soğumaya bırakıyor". Bir yandan karanlık, diğer yandan da Mehmet Usta'nın seri hareketleri boncuğun renklerini fark etmemi engelliyor. Boncuğa, sabaha kadar soğuyacağı deliğe konmadan önce dışarıda gün ışığında bakmak istediğimi söylüyorum. Mehmet Usta'yla birlikte ocağın çevresinde çalışan diğer ustalar da kafalarını kaldırıp hep bir ağızdan "Olmaz!" diyorlar. Mehmet Usta açıklıyor: "Boncuk daha çok sıcak, ışık ve ısı farkı boncuğu bozar, çatlatır." Israr etmiyorum ama ustalardan biri "Hadi senin için bir boncuk feda edelim, bir bak!" diyor ve yaptığı boncuklardan birini demirin ucunda dışarıya çıkarıyor. Boncuğu, çimenlerin üzerine koyup fotoğrafını çekiyorum. Çimenlerin bir bölümü yanıveriyor. Boncuğun yarısı simsiyah oluyor, renkleri birbirine karışıyor.

Yeniden karanlık ve sıcak odaya dönüyoruz. "Nazar boncuğuna nazar değdi." diyorum. Mehmet Usta, "Biz yapıyoruz ama nazar garantisini vermiyoruz." deyince kahkahalar yükseliyor ocağın etrafından... Ustalar bu ocağın başında günde 7-8 saat çalışıyorlar. Aralarındaki konuşmalar, âşıkların atışmalarını aratmıyor. Bütün gün birbirlerine takılıp duruyorlar. Sohbet eğlenceli olmazsa ocağın önünde saatler zor geçer. Bazen biri, boncuklara dalıp gidiyor ve diğerinin esprisiyle uyanıveriyor bu renkli dünyadan. Belli ki renkli sohbetleri, zengin gönülleri olmasa bu renksiz ve karanlık odadan, kırık cam parçalarından rengârenk boncuklar çıkması imkânsız.

Bazen günde 500, bazen de 1000 boncuk yapıyorlar. Mehmet Usta 35 yıldır boncuk yapıyor. Eskiden boncukçuluk babadan oğula geçermiş. Ama artık yeni nesil pek ilgilenmiyor boncukla, boncukçulukla. Türkiye'de yaklaşık yüz yıldır boncuk yapılan iki köyde, Kemalpaşa ve Cumaovası-Görece köyünde yaklaşık elli usta var, boncuk yapan. Onların yaptığı boncuklar sadece Türkiye'ye değil, bütün dünyaya dağılıyor.

Mustafa Kemal Karademir, bu işin en eskilerinden. 78 yaşındaki Mustafa Usta, 60 yıl o loş ve sıcak odadaki fırının önünde yüz binlerce boncuk üretmiş. İzmir'in kenar mahallelerinden birinde buluyoruz onu. Beş yıl önce felç geçirdiği için artık boncuk yapamadığını söylüyorlar. Ancak o, gözleri iyi görmediği için boncuk yapamadığını söylüyor. Yoksa "Bak, ellerim çalışıyor!" diyor avucunu açıp kapatarak...

Ağır işittiğinden kulağına doğru bağırarak soruyorum sorularımı. O da yakınımda olmasına rağmen, sözünü işitebilmek için bağırarak anlatıyor öyküsünü. 13 yaşında başlamış boncuk yapmaya. Daha öncesinde bulabildiği tek iş olan iplik fabrikasında çıraklıkla atılmış hayata. 7-8 ay çalıştıktan sonra parası az gelmiş. Pek de ısınamamış bu işe zaten. O zamanlar Kadifeka-

le'de otururlarmış. Arabistan'dan gelen Hüsnü, Halil ve Selim Ustalar 1930'lu yıllarda Kadıfekale'de ocak açınca ona da iş çıkmış.

"Arap ustalar, beni çırak olarak yanlarına aldılar. O zamanlar deve boncuğu yaparlardı. Kalın demirlerle yapılan kalın boncuklardı bunlar. 'Katır parmağı' dediğimiz bu boncuklar develerin boynuna asılırdı. Günde 25 kuruş veriyorlardı. Ekmeğin okkası 6 kuruştu. Etin kilosu 16 kuruştu. Babam da 45 kuruş alıyordu. İyi paraydı senin anlayacağın. Mükemmel geçiniyorduk..."

Bir yıl çalışmış kalfanın yanında Mustafa Karademir. Sonra da "boncuğa oturmuş". 100 boncuk yapınca 50 para (40 para 1 kuruş) alıyormuş. Önceleri günde 2000 boncuk, eli alıştıktan sonra günde 2500 boncuk yaparmış.

"Çok hızlı boncuk yapardım. Benim üstüme adam yoktu. Evimizin kirası 50 kuruştu. Ben boncuk yaparak öderdim o kirayı."

Onun gibi çıraklar arasında ilk göz boncuğunu arkadaşı İbrahim Koçtaş'ın yaptığını anlatıyor. İlk çakır göz boncuğunuysa kendisi yapmış; küçük bir kız çocuğunun çakır renkli gözlerine bakarak...

Sonra da çeşit çeşit, renk renk göz boncukları yaratmaya devam etmişler.

Mustafa Usta, "Araplar nazar boncuğunu yapıyorlardı. Ama bizde sadece patron yapardı. Ben yapmaya uğraşırdım. Hastalanınca yerine ben oturdum ve baş kalfası oldum." diye anlatıyor. Sonradan kendi ocağını açmış. İki oğluna öğretmiş işi. Yaz kış çalışarak ekmeklerini boncuktan çıkarmışlar: "Yazları 30-40 derecede çalışırdık. Alışıyor insan sıcağa. Bir keresinde göğsüme derece koydum. Derece yükseldi, yükseldi, bozuldu. Sırtımız üşür, alnımız terlerdi."

Şimdi o, torunu, torunlarının çocuklarıyla birlikte otururken iki oğlu boncuk işini sürdürüyorlar.

Bugün dükkânlarda gördüğümüz, evimizin bir köşesini ya da takılarımızı süsleyen boncuk modellerinin birçoğu onun ve mesai arkadaşlarının icadı: "Bir sürü arkadaşım, tek beyaz üzerine nokta yapardı. Bunlara temiz göz boncuğu denir. Çocukların omzuna bağlarlar. Biz çok modeller geliştirdik. Zevk işidir bu. Balıklar, peçetelikler, karagözler, damlalar..."

Peki ya nazar boncuğu? Bu boncuğun özelliği nedir ki kem gözlerden korusun çocukları... Mustafa Usta asıl nazar boncuğunun mavi üzerine sarı renkli olduğunu anlatıyor. Çünkü sarı rengin içinde kurşun var ve asıl nazardan koruyan da kurşun... "Hani insanlar nazar var mı, diye kurşun döktürürler ya. Nazar boncuğundaki kurşun da nazarı kovuyor." diyor.

Mustafa Usta, pek de aldırış etmiyor bu konuya. Onu boncuğun anlamından çok öyküsü ilgilendiriyor. Nazarı, nazarlıkları fazla konuşmadan boncuk ocağının yapılışını anlatıyor, hiçbir

ayrıntıyı kaçırmamaya özen göstererek "Önce bir çukur kazarsın odanın ortasına. Sonra 12 sıra ateş tuğlasıyla nal şeklinde örersin ocağın duvarlarını. Üstüne de beş tuğla koyup kaç kişi çalışacaksa macun tablasındaki gibi bölersin odalara... Sonra da nal şeklindeki fırının ağzını odun sürecek şekilde açık bırakıp odaların üstünü kerpiçle sıvarsın. Odaların içinde bir defaya mahsus cam fabrikalarının artıklarından bir madde eritirsin. Bu madde bir kere erir ve olduğu yere yapışır. Böylece bu odanın içinde boncuk yapmak için eritilen camlar toprağa karışmaz."

Mustafa Usta, boncuk fırınında yakılacak odunun da önemli olduğunu söylüyor. "Çam odunundan başkası olmaz. Çünkü en iyi alevi o verir." diyor.

Ayrıntılardan sonra boncuk fırınındaki günlük işleyişi anlatıyor Mustafa Usta: "Cam ve boya akşamdan atılır, karıştırılır. Sabah herkes sırayla 05.00'te ocağı yakar. Camın erimesi için ocağın içindeki ısının 1000-1200 dereceye kadar çıkması gerekiyor. Macun hâline gelmesi içinse 800 derecelik bir ısı yeter. Cam ocağa atıldıktan 1,5-2 saat sonra erir. Herkes gelir oturur ve başlar işini yapmaya..."

Bunları anlatırken 60 yılın anıları geçiyor gözlerinin önünden belli ki. Özlüyor boncuk yapmayı. Tesellisi oğullarının da onun izinde gitmesi. Kim bilir belki torunları da...

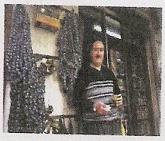

Görece ve Kemalpaşa'da yapılan boncukların büyük bir kısmı İzmir'de Kemeraltı'ndaki küçük bir dükkâna getiriliyor çuvallarla, oradan da Türkiye ve dünyaya dağılıyor.

Kemeraltı'ndaki dükkânda yerden tavana her yer mavi, sarı, yeşil, kırmızı boncuklarla kaplı. Dükkânın önünde fırından taze çıkmış boncuklardan, takılar ve hediyelik eşyalar yapan Hüseyin Alp, dededen boncuk tüccarı. 1983 yılında eczacı kalfası olarak çalışırken babası rahatsızlanınca kendi deyimiyle "boncukçu" dükkânında buluyor kendisini. Ama boncuk satmadan önce ocağına gidip işi öğrenmek istiyor: "Elime uzun bir demir verdiler. Cam sıcakken bu demiri sarar ama ocaktan çıktıktan birkaç saniye sonra demir camı bırakır. O zaman ben bunu bilmiyorum. Elimdeki demirle camı ocaktan çıkarttım, boncuğu yapacağım ama bir türlü demirden kurtaramıyorum. Ustalar gülmekten kırıldılar. Bunun için çok ani ve usta hareketler gerekiyor. 3-4 saatlik bir çalışmayla basit bir boncuk yapmayı başardım. İnsan çalışırsa 2-3 ayda işi tam anlamıyla öğrenir. Ancak ustalaşmak zaman ister."

Kemeraltı'ndaki küçük dükkâna gelenlerin sayesinde deyim yerindeyse oldukça geniş bir "nazarlık kültürü"ne sahip Hüseyin Alp. Dükkânında sattıkları da sadece göz boncukları, takılar ve hediyelik eşyalar değil elbet. Nazara karşı koruyan her türlü boncuğu onun dükkânında bulmak mümkün.

Nazara karşı Türkiye'de çeşit çeşit boncuk kullanılıyor. Yörükler "dilgöz" adını verdikleri deve boncuğunu çocuklarına, develerine ve kemerlerine takıyorlar. Aynı boncuğa, Karadeniz'de "yılanbaşı", Antep'te "itboncuğu" diyorlar. Bu boncuklar Filipinler'den gelen deniz kabuklarından yapılıyor. Amerikalılar ise genelde yeşil boncuk istiyorlar.

Görece'nin, Kemalpaşa'nın fırınlarına giren camlar, ustaların ellerinde yeniden doğuyor boncuk olarak... Loş ve sıcak bir odadan çıkıp Kemeraltı'ndaki tarihî dükkâna getiriliyorlar. Bazısı bakırlar, gümüşler, derilerle süsleniyor, bazısı tek başına mağrur bekliyor sahibini... Bazısıysa kötü gözlerden korumak için sabırsızlanıyor, yeni doğmuş bebekleri, yeni evli çiftleri, evleri, eşyaları, cüzdanları, çantaları, arabaları, iyi süt veren inekleri, yarış atlarını, köpekleri, kedileri, koyunları, keçileri, develeri, tarlaları, ağaçları, çiçekleri...

Oya AYMAN

b. Okuma ve Anlama

❒ Öğrencilerinizden, söz varlıklarının gelişimine yardımcı olmak amacıyla şu yolu izleyebilirsiniz:

◗ "arazi, tuğla, ahşap, macun, âşık atışması, mesai arkadaşı, çırak, kalfa, okka, mahsus, çakır, ekmeğini çıkarmak"

Nazar Boncuğu başlıklı metinde geçen yukarıdaki kelime ve kelime gruplarını tahtaya yazınız. Öğrencilerinizden dörder kişilik gruplar oluşturmalarını, tahtadaki kelime ve kelime gruplarından üçer tanesini seçmelerini, seçtikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını gruptaki arkadaşlarıyla tartışmalarını isteyiniz.

! Tüm kelimelerin en az ikişer grup tarafından seçilmiş olmasını sağlamak amacıyla seçimi kontrollü kura yoluyla da yaptırabilirsiniz. Bunun için kelimelerin yazılı olduğu küçük kâğıtları bir torbaya ya da kutuya atınız. Gruplardan sırayla birer kelime seçmelerini isteyiniz. Seçilen kelimeleri torbaya geri koydurmayınız. Torbada kelime bitince işlemi tekrar başlatınız. Tüm gruplar üçer kelime seçene kadar işlemi sürdürünüz.

6. TEMA

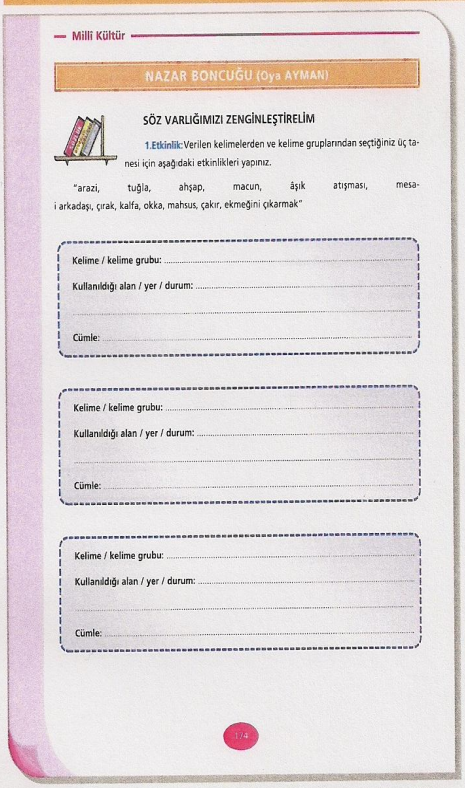

Millî Kültür

NAZAR BONCUĞU (Oya AYMAN)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1.Etkinlik: Verilen kelimelerden ve kelime gruplarından seçtiğiniz üç tanesi için aşağıdaki etkinlikleri yapınız.

"arazi, tuğla, ahşap, macun, âşık atışması, mesai arkadaşı, çırak, kalfa, okka, mahsus, çakır, ekmeğini çıkarmak"

Kelime / kelime grubu: .....
Kullanıldığı alan / yer / durum: .....
Cümle: .....

Kelime / kelime grubu: .....
Kullanıldığı alan / yer / durum: .....
Cümle: .....

Kelime / kelime grubu: .....
Kullanıldığı alan / yer / durum: .....
Cümle: .....

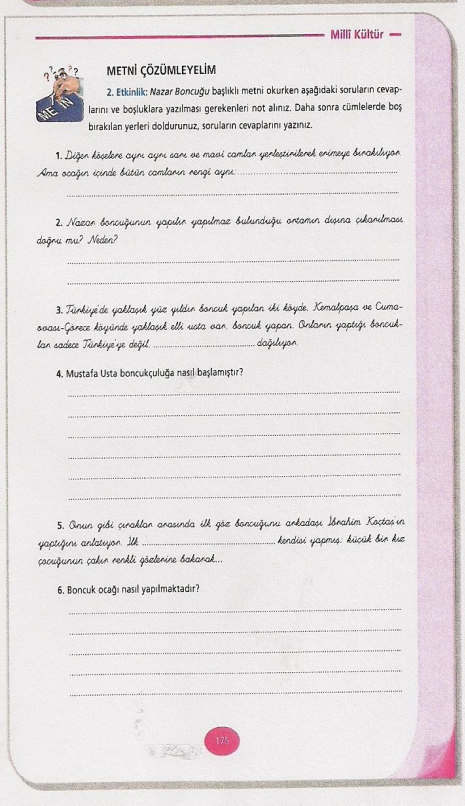

Millî Kültür

METNİ ÇÖZÜMLEYELİM

2. Etkinlik: *Nazar Boncuğu* başlıklı metni okurken aşağıdaki soruların cevaplarını ve boşluklara yazılması gerekenleri not alınız. Daha sonra cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz, soruların cevaplarını yazınız.

1. *Düğün kıyafetlere aynı aynı sarı ve masai camları yerleştirilerek örülmeye başlanıyor. Ama sacayı içinde bütün camların rengi aynı.* .....

2. *Nazar boncuğunun yapılıp yapılmaz bulunduğu ortamın dışına çıkarılması doğru mu? Neden?*

3. *Türkiye'de yaklaşık yüz yıldır boncuk yapılan iki köyde. Kemalpaşa ve Cumaovası-Çerece köyünde yaklaşık elli usta cam boncuk yapıyor. Onların yaptığı boncuklar sadece Türkiye'ye değil* ..... *dağılıyor.*

4. Mustafa Usta boncukçuluğa nasıl başlamıştır?

5. *Onun gibi çırakken arasında ilk göz boncuğunu arkadaşı İbrahim Kocaer'in yaptığını anlatıyor. İlk* ..... *kendisi yapmış. Küçücük bir kız çocuğunun çakır renkli gözlerine bakarak...*

6. Boncuk ocağı nasıl yapılmaktadır?

Seçilen kelime ve kelime gruplarının anlamları konusunda grupça karar verildikten sonra grupları bunları söylemeleri, daha sonra sözlüklerine bakarak söylediklerinin doğruluğunu kontrol etmeleri için yönlendiriniz. Onlardan *Öğrenci Çalışma Kitabı*'ndaki **1. etkinliği** yapmalarını isteyiniz (**K**: Okuma, Söz varlığını zenginleştirme, 3). Öğrencileriniz çalışmalarını tamamladıklarında, yazdıklarını arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

! Bu etkinlik, öğrencilerinizin kelimelerin farklı alan / yer / durumlarda kullanılabileceğini fark etmelerine yardımcı olacaktır.

Örnek: "Arazi" kelimesi ev yapımı ya da alım-satım söz konusu olduğunda kullanılır.

Etkinliğini erken bitiren gruplardan yazdıklarını kontrol etmelerini, "Kelime ve kelime grubunun kullanılabileceği başka alan / yer / durum olabilir mi?" diye düşünmelerini isteyiniz.

◗ **1. etkinliği** tamamladıktan sonra öğrencilerinize, aynı meslekten olan kişilere ne ad verildiğini bilip bilmediklerini sorunuz. Bilmiyorlarsa siz söyleyiniz. Onlardan mesai arkadaşıyla "meslektaş" arasındaki farkın ne olduğunu açıklamalarını isteyiniz (**K**: Okuma, Söz varlığını zenginleştirme, 2).

◗ Öğrencilerinizden **1. etkinlik** yoluyla öğrendikleri yeni kelimeleri kendilerinin oluşturdukları sözlüğe eklemelerini isteyiniz (**K**: Okuma, Söz varlığını zenginleştirme, 4).

❒ Metinde verilmek istenen duygu ve düşünceleri anlamalarına yardımcı olmak amacıyla şu yolu izleyebilirsiniz:

◗ Öğrencilerinize bu metni, daha önce öğrendikleri "not alarak okuma" yöntemini izleyerek inceleyeceğinizi belirtiniz. Onlardan metni okumaya başlamadan önce *Öğrenci Çalışma Kitabı*'ndaki **2. etkinliği**, daha sonra metni **2. etkinliği** yapabilecek biçimde okumalarını isteyiniz (**K**: Okuma, Okuma kurallarını uygulama, 5; Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 7, 8 ve 14).

Öğrencilerinizi cevaplarını birbirleriyle paylaşarak değerlendirmeleri için yönlendiriniz.

Millî Kültür

◗ Öğrencilerinizden *Öğrenci Çalışma Kitabı*'ndaki **3. etkinliği** yapmalarını isteyiniz. Öğrencileriniz yazma işlemini tamamladıklarında, yazdıkları ile ilgili olarak verilen kutu içine resim de yapmalarını isteyiniz (K: Konuşma, Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, 1; Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 13).

◗ Öğrencilerinize aşağıdaki soruları sorunuz:

Siz de nazar boncuğu yapmak ister miydiniz? Neden?

Bir nazar boncuğu ustası olsaydınız nazar boncuğu yaparken neler düşünürdünüz ve hissederdiniz?

En çok hangi renkleri kullanırdınız? Neden?

Boncuklarınızı hangi şekillerde yapardınız? Neden?

Öğrencilerinizden *Öğrenci Çalışma Kitabı*'ndaki **4. etkinliği** yapmalarını isteyiniz (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 22).

◗ "İncelediğiniz metinde söz edilen nazar boncuklarından başka el işi cam süs eşyalarımız var mı? Varsa bunlar nelerdir? Sizce diğer el işi cam süs eşyalarının yapımı nasıldır?" sorularını öğrencilerinize sorunuz (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 21).

◗ Öğrencilerinize *Nazar Boncuğu* başlıklı metinde yer alan aşağıdaki ifadeleri okuyunuz:

"Mehmet Usta 35 yıldır boncuk yapıyor. Eskiden boncukçuluk babadan oğula geçermiş."

"Şimdi o, torunu, torunlarının çocuklarıyla birlikte otururken, iki oğlu boncuk işini sürdürüyorlar."

"Özlüyor boncuk yapmayı. Tesellisi oğullarının da onun izinde gitmesi. Kim bilir belki torunları da..."

Öğrencilerinize okuduğunuz bu ifadelerde vurgulanan ortak özelliğin ne olduğunu sorunuz. Onların, üç ifadedeki ortak özelliğin, boncukçuluğun "babadan oğula geçen bir meslek" olduğunu fark etmelerine yardımcı olunuz. Öğrencilerinize, "Metinde birçok zanaat gibi boncukculuk da babadan oğula geçen, usta-çırak ilişkisi ile öğrenilen bir meslek olarak anlatılıyor. Siz de böyle meslekler biliyor musunuz? Sizin çevrenizde de mesleğini bu şekilde öğrenmiş kişiler var mı?" sorularını sorunuz (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 21 ve 28).

◗ Öğrencilerinizden *Nazar Boncuğu* başlıklı metinde geçtiği bölümü okuyarak "nazarlık kültürü" kavramının anlamını tahmin etmelerini isteyiniz (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 2 ve 11).

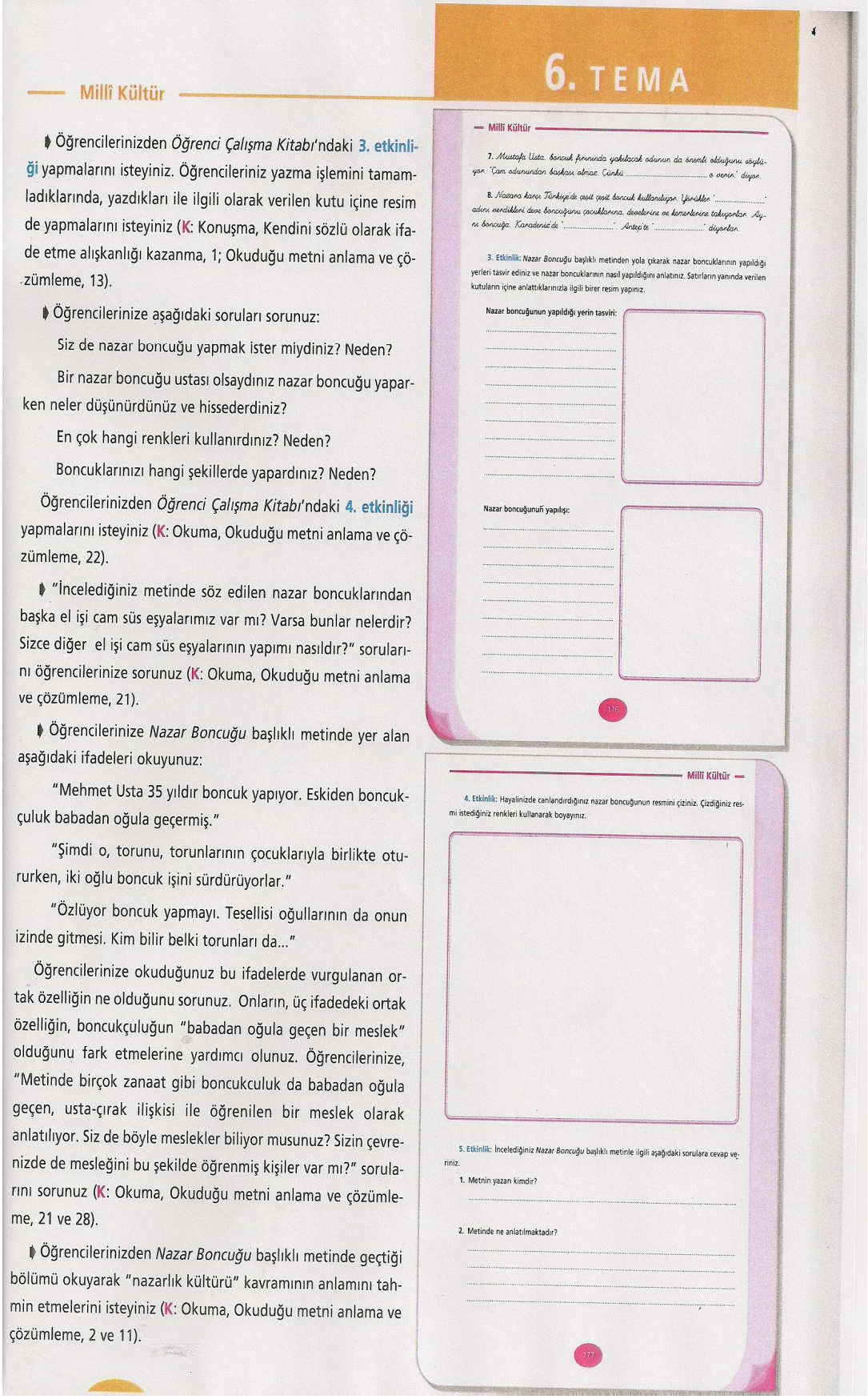

6. TEMA

Milli Kültür

7. Mustafa Usta, boncuk fırınında yakılacak odunun da önemli olduğunu söylüyor. "Cam odununun başkası olmaz. Çünkü ..... o verir." diyor.

8. Nazara karşı Türkiye'de çeşit çeşit boncuk kullanılıyor. Yörükler "..... adını verdikleri deve boncuğunu çocuklarına, develerine ve kemerlerine takıyorlar. Sıyrı boncuğu Karadeniz'de "..... Antep'te "..... diyorlar.

3. Etkinlik: *Nazar Boncuğu* başlıklı metinden yola çıkarak nazar boncuklarının yapıldığı yerleri tasvir ediniz ve nazar boncuklarının nasıl yapıldığını anlatınız. Satırların yanında verilen kutuların içine anlattıklarınızla ilgili birer resim yapınız.

Nazar boncuğunun yapıldığı yerin tasviri:

Nazar boncuğunuñ yapılışı:

176

Milli Kültür

4. Etkinlik: Hayalinizde canlandırdığınız nazar boncuğunun resmini çiziniz. Çizdiğiniz resmi istediğiniz renkleri kullanarak boyayınız.

5. Etkinlik: İncelediğiniz *Nazar Boncuğu* başlıklı metinle ilgili aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1. Metnin yazarı kimdir?

2. Metinde ne anlatılmaktadır?

177

6. TEMA

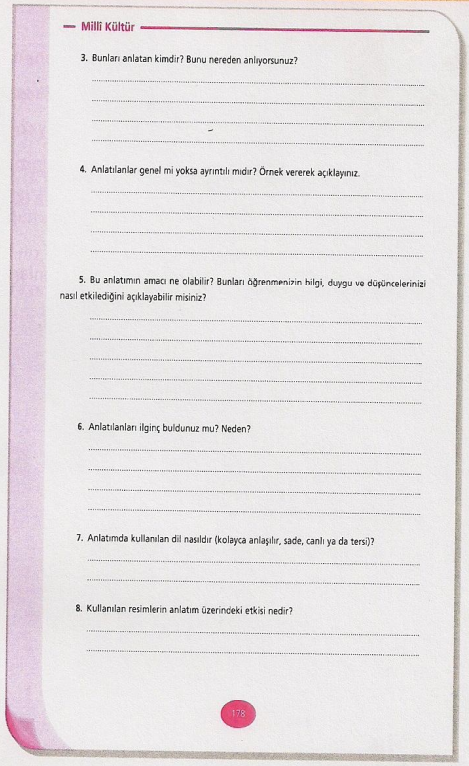

Millî Kültür

3. Bunları anlatan kimdir? Bunu nereden anlıyorsunuz?

4. Anlatılanlar genel mi yoksa ayrıntılı mıdır? Örnek vererek açıklayınız.

5. Bu anlatımın amacı ne olabilir? Bunları öğrenmenizin bilgi, duygu ve düşüncelerinizi nasıl etkilediğini açıklayabilir misiniz?

6. Anlatılanları ilginç buldunuz mu? Neden?

7. Anlatımda kullanılan dil nasıldır (kolayca anlaşılır, sade, canlı ya da tersi)?

8. Kullanılan resimlerin anlatım üzerindeki etkisi nedir?

178

Öğrencilerinizden nazar boncuğunu millî kültürümüzün bir parçası olarak kabul edip edemeyeceğimizi nedenleriyle açıklamalarını isteyiniz. (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 8).

Metnin türüne ait özellikleri kavramalarına yardımcı olmak için öğrencilerinizden *Öğrenci Çalışma Kitabı*'ndaki **5. etkinlikte** yer alan sorulara cevap vermelerini isteyiniz (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 16; Okuduğu metni değerlendirme, 1 ve 2). Onlara *Nazar Boncuğu* başlıklı metnin bildirme türünün bir örneği olan tanıtma yazısı olduğunu belirtiniz. Öğrencilerinizden **5. etkinlikte** yer alan sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkarak tanıtma yazılarının özelliklerini söylemelerini isteyiniz.

Öğrencileriniz **5. etkinlikte** yer alan sorular yoluyla tanıtma yazılarının özelliklerini bulup söyledikten sonra şu açıklamayı yapabilirsiniz: Bu tür yazılar okuyucuların ilgisini çekecek bir spor, sanat, meslek dalı vb. hakkında bilgi vermek amacıyla yazılır. Tanıtılmak istenen, ayrıntılarıyla ele alınır; bu, konu hakkında yeterli araştırma yapmayı gerektirir. Anlatım dili açıktır. Anlatımı desteklemek için resim, fotoğraf vb. görsellerden yararlanılır.

Öğrencilerinize, Oya Ayman hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için (K: Okuma, Okuduğu metni anlama ve çözümleme, 32) aşağıdaki açıklamayı yapabilirsiniz:

1966'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunu bitirdi. İlk gazetecilik tecrübesini Türk Haberler Ajansında edindi. Güneş ve Yeni Yüzyıl gazeteleri ile Aktüel ve Tempo dergilerinde çalıştı. 1994'te Kanada ve ABD'ye gitti. New York (Nüv York)'ta Columbia (Kolombiya) Üniversitesi Teacher's College (Tiçırz Kalıç)'ta yoğun İngilizce programlarına katıldı. 1996'da NTV'de haber merkezinde çalışmaya başladı. 1997'de Latin Amerika gezisine çıktı. Bu geziyi anlatan Güneş Toprakları adlı belgesel filmi NTV'de yayımlandı. Şu anda serbest gazeteci olarak çalışıyor.

! Öğrencilerinize, yazarla ilgili bilgileri verdikten sonra, yazarın hangi özelliklerinin dikkatlerini çektiğini sorunuz. Onları, kendilerinin de yazarın çalıştığı alanlarda uzmanlaşmak isteyip istemeyeceklerini nedenleriyle tartışmaları için yönlendiriniz.

C. KONUŞMA

Genel Hazırlık bölümünde belirtildiği biçimde hazırladığınız, öğrencilerinizin adlarının yazılı olduğu kâğıtların bulunduğu torbayı / kutuyu öğrencilerinize gösteriniz. Onlara, kendilerine bir başlangıç cümlesi söyleyeceğinizi, torbadan / kutudan birinin adını çekeceğinizi, adı çıkan kişinin söyleyeceğiniz cümleyi uygun bir başka cümleyle devam ettireceğini, torbada / kutuda isim kalmayıncaya kadar bu işlemi sürdüreceğinizi açıklayınız. Onlara konuşurlarken uymaları gereken üç temel kuralı (standart Türkçeyle konuşma, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurma ve önceden söylenen bir cümleyi tekrarlamama) söyleyiniz. Öğrencilerinizi *Nazar Boncuğu* başlıklı metnin bağlamında öğrenilen kelime ve kelime gruplarını kullanmaları için uyarınız. "Dün, sokakta dolaşırken bir seyyar satıcının tezgâhında çeşit çeşit nazar boncukları gördüm." cümlesini söyleyerek konuşmayı başlatınız (K: Konuşma, Konuşma kurallarını uygulama, 4, 5 ve 12; Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, 4).

Ek-4: 4. Metin Okuma-Anlama Ders Planı

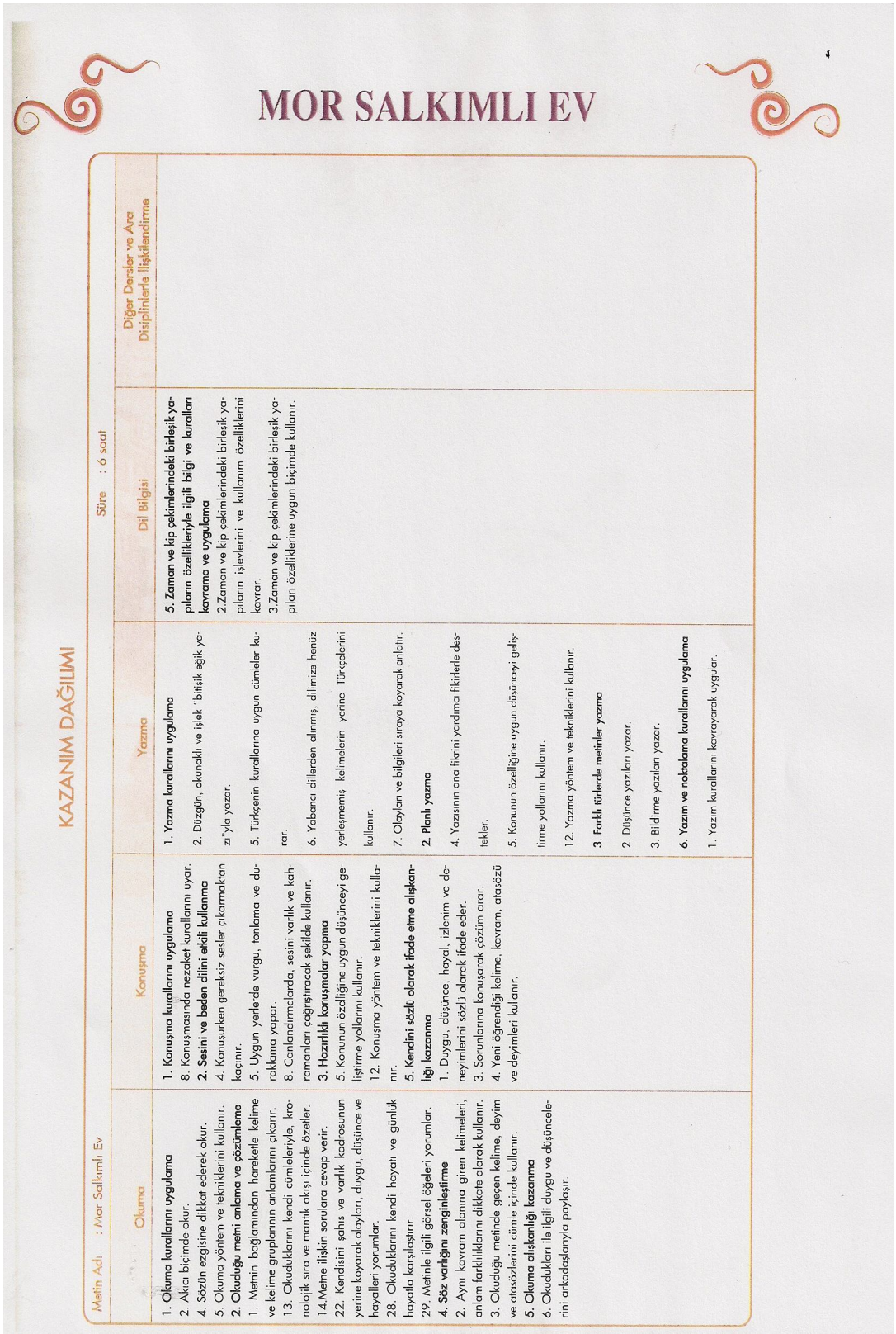

MOR SALKIMLI EV

KAZANIM DAĞILIMI

Metin Adı : Mor Salkımlı Ev

Süre : 6 saat

Okuma	Konuşma	Yazma	Dil Bilgisi	Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme
1. Okuma kurallarını uygulama 2. Akıcı biçimde okur. 4. Sözün ezgisine dikkat ederek okur. 5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır. **2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme** 1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. 13. Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler. 14.Metne ilişkin sorulara cevap verir. 22. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar. 28. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır. 29. Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar. **4. Söz varlığını zenginleştirme** 2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. 3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. **5. Okuma alışkanlığı kazanma** 6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.	**1. Konuşma kurallarını uygulama** 8. Konuşmasında nezaket kurallarını uyar. **2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma** 4. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır. 5. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar. 8. Canlandırmalarda, sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanır. **3. Hazırlıklı konuşmalar yapma** 5. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır. 12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır. **5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma** 1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder. 3. Sorunlarına konuşarak çözüm arar. 4. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.	**1. Yazma kurallarını uygulama** 2. Düzgün, okunaklı ve işlek "bitişik eğik yazı"yla yazar. 4. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır. 5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar. 6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır. 7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır. **2. Planlı yazma** 4. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle desteklер. 5. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır. 12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır. **3. Farklı türlerde metinler yazma** 2. Düşünce yazıları yazar. 3. Bildirme yazıları yazar. **6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama** 1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.	**5. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama** 2.Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavrar. 3.Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıları özelliklerine uygun biçimde kullanır.	

Metnin Türü	: Hikâye
Ana Tema	: Zaman ve Mekân
Alt Tema	: Evler
Süre	: 6 Ders Saati

Hazırlık

• İşlenecek metnin temasına zihinsel olarak hazırlanmaları amacıyla aşağıdaki parçayı öğrencilere okuyunuz. Parçayı okuduktan sonra yaşadıkları evi anlatmalarını isteyiniz.

EVİMİZ

Hafızamdaki hayat, Beşiktaş'ta doğduğum evde başlar. Bu ev, uzun bir caddeye inen, birbirine paralel dik yokuşlardan birinin hemen tepesindedir. Tepenin solu koyu yeşil çamlara, sağ tarafı Marmara Denizi'nin mavi sularına bakar. Bahçesi, dikdörtgen şeklinde iki geniş terastır. Esasen yokuştaki bütün evlerin bahçeleri ta caddeye kadar birbirine bakan birer yeşil terastır. Evin bahçeye açılan kapısı ile bahçenin arkasındaki boş sırta açılan kapı arasında çakıl döşeli ve üstü asma çardaklı dar bir yol vardı. Yeşil, sarı üzüm salkımlarının ve zümrüt gibi yaprakların arasından sızan ışık ve yeşil gölgenin içinde sabah akşam oynar dururdum. Alt terasta da bir havuz, rengârenk yemiş ağaçları, iki tane gülibrişimi ve bir de yine alev çiçekli nar ağacı vardı.

Halide Edip Adıvar
Mor Salkımlı Ev

MOR SALKIMLI EV

Uyandığımda saat dokuzu gösteriyordu. Dışarıda hafif bir rüzgâr esiyor, yaprakları hışırdıyor, dallar birbirine vuruyordu. Bir at arabasının sesi kulağıma geldi. Yataktc doğrulup dışarıya baktım. Ne göreyim, mahallenin mor salkımlı evinin üst katına, yen bir aile taşınıyordu. Konu komşu toplanmış, hep birlikte onların gelişini seyrediyordu. "Bunlar kimdi acaba? Nereden geliyorlardı? Kimler tarafından gönderilmişlerdi?" diye herkes merak ediyordu. Bir süre sonra, gelenlerin Makedonya'dan göçmek zorunda kalan bir aile olduğu anlaşıldı. Bu haber, yıldırım hızıyla öteki mahallelere de yayıldı.

Ertesi gün, mahallenin yaşlı başlı kişileri bir araya gelip bu zavallı aileye ne gibi yardımların yapılabileceğini konuşmaya başladılar. İlkin, evlerden eşya toplandı; dahc sonra maddi durumları iyi olan ailelerden para yardımı istendi. Onlara yardım etmek için herkes birbiriyle yarışıyordu âdeta. Pek doğal ki en büyük yardım, mor salkımlı evir sahibinden gelmişti. Evin üst katının iki odası, gelen aileye tahsis edilmişti. Bu diğer komşuların yardım etme hevesini artırmıştı. Mor salkımlı ev, mahallemizin en güzel, biricik iki katlı eviydi. Her iki katta toplam sekiz oda bulunuyordu. Odaların tavanlarını ve duvarlarını, rengârenk oyma resimler süslüyordu. Hemen her odada, kristal avizeler ve gece lambaları vardı. Oyma dolapların içindeki yemek ve kristal reçel takımları, insanır gözlerini kamaştırıyordu.

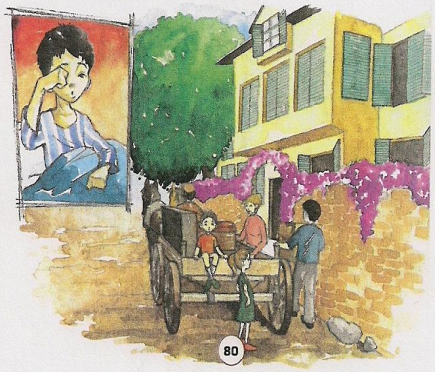

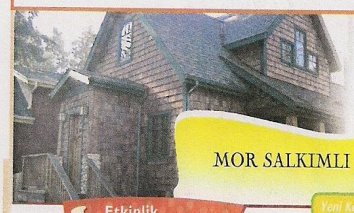

MOR SALKIMLI EV

1. Etkinlik

Yeni Kelimeler Öğreniyorum

Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamını okuduğunuz metinden yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi sözlükten kontrol edebilirsiniz.

tahsis etmek: .....

heves: .....

oyma: .....

kristal: .....

zemin: .....

kerpiç: .....

öteberi: .....

kışla: .....

havli: .....

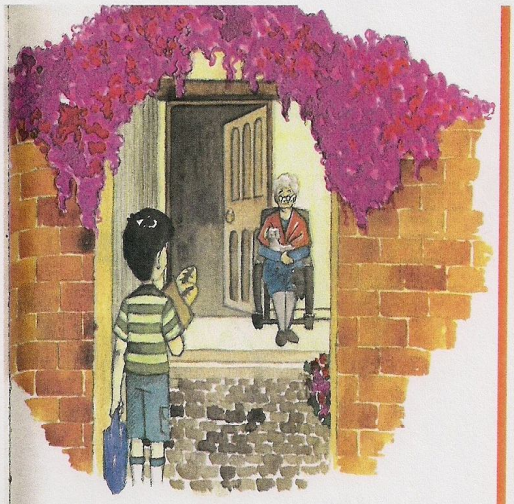

Ev, iki girişliydi. Zemin kata mermer merdivenlerden giriliyordu. Burada evin sahibi olan komşu ninemiz yaşıyordu. Evin pencereleri, alabildiğine geniş bahçeye bakıyordu. Bahçe iki bölümden oluşuyordu. Birinci bölümde sardunya, begonya, çarkıfelek, sultan küpesi, hanımeli, katmerli güller ve adlarını bilmediğim çiçekler vardı; ikinci bölümünde de meyve ağaçları bulunuyordu. Geniş kerpiç duvarlar, iki insan boyu yüksekliğindeydi. Duvarların iç tarafı ve üst kısmı, boydan boya mor salkımlı çiçekle kaplıydı. Çiçekler ilkyazdan sonbahara kadar durmadan açtıkları için duvarlar adeta mor renge bürünüyordu. Bu yüzden de buraya, mor salkımlı ev diyorduk.

Zengin bir bey ailesinin kızı olan komşu nine, bu evde yıllardan beri Fındık adlı köpeğiyle yaşıyordu. Çoluk çocuğu yoktu. Evin avlusuna benden başka hiçbir çocuk giremezdi. Onun her türlü işini yaptığım için beni çok seviyordu. Bana her zaman "Benim oğlum, paşa oğlum!" diyordu. Bu övücü sözler, pek hoşuma gidiyordu. Ben de bir dediğini iki etmiyordum. Ona pazardan her gün ekmek, süt, yoğurt gibi öteberi almak benim görevimdi. Bir de mahalle çeşmesinden, günde iki üç kez taze su götürürdüm.

2. Etkinlik — İkilemeler

Aşağıdaki ikilemeleri okuduğunuz metinden bulunuz ve anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

konu komşu: .....

yaşlı başlı: .....

boydan boya: .....

çoluk çocuk: .....

sıra sıra: .....

uzun uzun: .....

hemen hemen: .....

Okuma Anlama

Okuma

• Sesli okuma yöntemiyle (O.1.5) metni okutunuz. Sözün ezgisine dikkat ederek (O.1.4) ve akıcı bir şekilde okumaları (O.1.2) gerektiğini hatırlatınız.

Söz Varlığını Geliştirme

a) Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarmaları (O.2.1) amacıyla **Çalışma Kitabı**'ndaki **1. Etkinliği** yaptırınız. Etkinlikteki kelimelerle ilgili tahminlerini sözlükten kontrol etmelerini sağlayınız.

b) İkilemeleri anlamlarına uygun olarak kullanmaları (O.4.3) amacıyla **Çalışma Kitabı**'ndaki **2. Etkinliği** yaptırınız. Öğrencilerin kurdukları cümleleri okutarak değerlendiriniz.

Anlama ve Çözümleme

• Metnin bağlamından hareketle kavramların anlamlarını çıkarmaları amacıyla (O.4.2) "göçmek" kavramının sadece "taşınma"yı mı karşıladığını sorarak bu konu hakkında konuşmalarını sağlayınız. Öğrencilerinizi yönlendirerek "göçmek" kavramının evini, eşyalarını, yerini, yurdunu terk etmek anlamına geldiğini anlamalarını sağlayınız.

• Metni anlamalarını sağlamak amacıyla aşağıdaki soruları sorunuz ve cevaplamalarını sağlayınız (O.2.14).

✔ Mahalle halkı mahalleye yeni gelen aileye niçin yardım ediyor?

✔ Yeni gelen aileye en büyük yardımın mor salkımlı evin sahibinden yapılması niçin doğal karşılanıyor? Bu diğer komşuların yardım hevesini niçin arttırıyor?

✔ Mor salkımlı evin mahallenin en güzel evi olmasının nedenleri nelerdir?

✔ Çocuk eve ilk girdiğinde neler dikkatini çekiyor?

+ ✔ Ninenin yerinde siz olsaydınız böyle bir evde yaşamak size neler hissettirirdi (O.2.22)? Böyle güzel bir evde tek başınıza yaşarken nelerin eksikliğini hissederdiniz?

+ ✔ Mahallenizde çok beğendiğiniz ve içini merak ettiğiniz bir ev var mı? Bu evin içini nasıl hayal ediyorsunuz?

+ ✔ "Evinizde en sevdiğiniz yer neresidir? Niçin?" sorusunu sorarak okuduklarını kendi hayatlarıyla ve günlük hayatla karşılaştırmalarını (O.2.28) sağlayınız.

• Öğrencilere **Çalışma Kitabı**'nda **3. Etkinlikte** verilen resimleri inceletiniz. Bu resimlerdeki evlerin neden farklı malzemelerden ve farklı biçimlerde yapıldığını sorgulatınız (O.2.29).

Okuma Önerileri

• Öğrencilere okumaları için aşağıdaki kitapları öneriniz.

✔ Gümüş Kanat, Cahit Uçuk

✔ Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikâyeler, Mehmet Seyda

✔ Hikâyeler, Anton Çehov

Öğrencilerden bu kitaplarda okudukları hikâyelerden herhangi birini kendi cümleleriyle kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetlemelerini (O.2.13) isteyiniz. Okudukları ve özetledikleri kitapla ilgili duygu ve düşüncelerini sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmalarını (O.5.6) sağlayınız.

Konuşma

• Güdümlü konuşma yöntemini kullanarak (K.3.12) öğrencilere "Geleceğin Evleri" etkinliğini yaptırınız.

GELECEĞİN EVLERİ

Öğrencilerden, insanların barınma ihtiyacını karşılayan evlerin geçmişteki ve bugünkü durumunu karşılaştırmaları, ne gibi değişiklikler olduğunu açıklamaları istenir. Daha sonra teknolojik gelişmelerin gelecekte evlerin mimarisine nasıl yansıyacağını düşünmeleri ve geleceğin evini tasarlayarak anlatmaları (K.5.1) istenir. Konuşmalarında benzetmelere yer vermeleri (K.3.5), yeni öğrendikleri kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanmaları (K.5.4) hatırlatılır.

• Drama yöntemini kullanarak (K.3.12) sorunlarına konuşarak çözüm arama becerisini geliştirmek amacıyla (K.5.3) öğrencilere "Kat Sakinleri" etkinliğini yaptırınız.

KAT SAKİNLERİ

Gönüllü öğrencilerden bir grup oluşturulur. Öğrencilere bir apartmanın farklı katlarında yaşayan insanları canlandıracakları açıklanır. Bu kat sakinleri arasında yüksek sesle müzik dinlenmesi, koridorlarda bağırarak konuşulması, apartmanın temizliğine dikkat edilmesi, aidatların zamanında ödenmemesi gibi farklı sorunların yaşandığı söylenir. Öğrenciler bu sorunları çözümlemek amacıyla bir yönetim kurulu toplantısı düzenlerler ve sorunlara çözümler üretmeye çalışırlar. Öğrencilere canlandırma sırasında seslerini kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanmaları (K.2.8), uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapmaları (K.2.5), gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınmaları (K.2.4), nezaket kurallarına uymaları (K.1.8) gerektiği hatırlatılır.

Komşu nine misafirliğe gittiğinde bahçesine kimse girmesin diye hep beni çağırırdı. Ben de köpeği Fındık ile bahçeyi boydan boya dolaşırdım. Zerdali, şeftali, armut ağaçlarından en güzel meyveleri koparıp yerdim. Sonra dut ağacına tırmanır, kışlaya giden yolu saatlerce seyrederdim. Çoğu kez caddeden sıra sıra askerler, askerî araçlar geçerdi. Kerpiç evlerin temellerini bile sarsan tanklar, büyük bir gürültüyle geçerken kalbim küt küt atardı.

Bir gün, komşu nine beni evine çağırdı. Bunca yıl sonra, evine ilk kez girmiştim. Evin iç düzeni, beni hayli şaşırtmıştı. İlk kez gördüğüm için bilhassa antika eşyaları çok ilginç gelmişti. Bana gül reçeli ikram etti. Hayatımda ilk kez gül reçeli yiyordum. Tadını hâlâ damağımda duyuyorum. Yeni gelen aile için uzun uzun konuştu. Ailenin çocuklarına yardım etmemi, Türkçeyi öğretmemi, ayrıca onları diğer çocuklardan korumamı istedi.

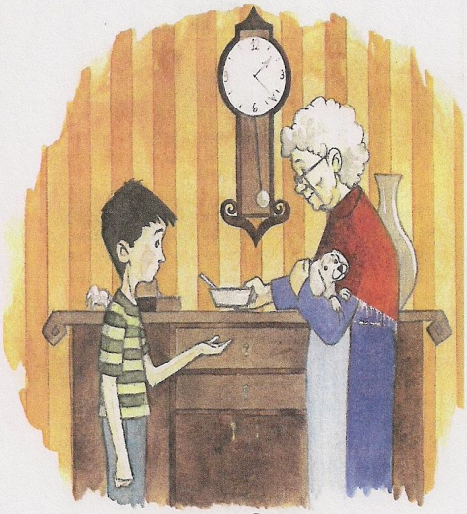

3. Etkinlik

Evler

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz.

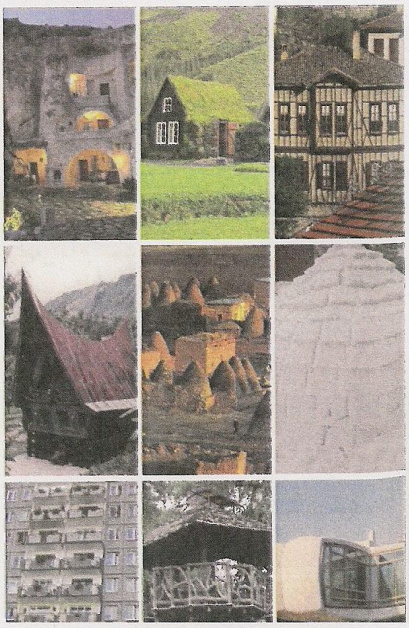

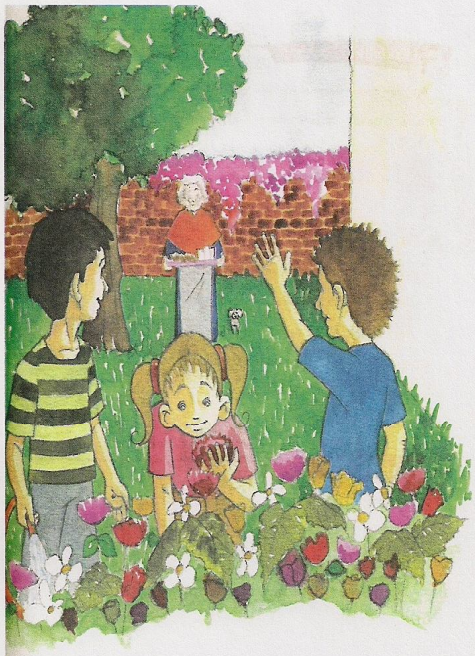

O günden sonra, çocuklarla birlikte evin geniş bahçesinde serbestçe oynamaya başladık. Ne yapsak ne etsek komşu nine artık bizlere bağırmıyordu. Biz de buna karşılık özenle baktığı çiçekleri hemen hemen her gün suluyor, etraflarında biten otları ayıklıyorduk. Bizleri saatlerce seyreden komşu nine, daha sonra bisküvi ikram ediyordu.

Komşu nine sayesinde, mahallemize gelen yeni aile fertleri kendilerini artık yabancı hissetmiyorlardı. Yıllarca birlikte yaşamışçasına birbirimize kaynaşmıştık.

Enver AHMET

4. Etkinlik — Hangisi Doğru?

Aşağıdaki kelime listesinde kelimelerin doğru ve yanlış yazılışları bir arada verilmiştir. Yanlış yazılanları bulunuz ve renkli kalemle yuvarlak içine alınız. Yazım kılavuzundan yararlanabilirsiniz.

birçok	bir çok
hiçkimse	hiç kimse
birarada	bir arada
her biri	herbiri
kitap evi	kitabevi
ilk bahar	ilkbahar
birçoğu	bir çoğu
hiçbir	hiç bir
yanlız	yalnız
yanlış	yalnış
kirbit	kibrit
çiftçi	çitçi
yardımetmek	yardım etmek
sevebilmek	seve bilmek
kayıp olmak	kaybolmak
şemşiye	şemsiye
birgün	bir gün
öğünç	övünç
drama	drama
her şey	herşey
deyişmek	değişmek

Yazma

- Eleştirel yazma yöntemini kullanarak (Y.2.12) öğrencilere "Fay Hattı" etkinliğini yaptırınız.

FAY HATTI

Öğrencilere, Türkiye'nin ve Japonya'nın deprem kuşağı üzerinde bulunan ülkelerden olduğu hatırlatılır ve Japonya'da çok daha şiddetli depremler gerçekleştiği halde binaların nasıl daha az hasar gördüğü hakkında öğrenciler konuşturulur. Daha sonra öğrencilerden Türkiye'deki çarpık yapılaşmayla ilgili eleştirel bir yazı yazmaları (Y.3.3) istenir.

Öğrencilere yazılarını yazarken duygu ve düşüncelerini sıraya koymaları (Y.1.7), işledikleri ana fikri yardımcı fikirlerle desteklemeleri (Y.2.4), örnekleme, karşılaştırma ve sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmaları (Y.2.5), düzgün, okunaklı ve işlek "bitişik eğik yazı"yla yazmaları (Y.1.2), Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaları (Y.1.5) istenir. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaları (Y.1.6) hatırlatılır.

- Öğrencilerden güdümlü yazma yöntemiyle (Y.2.12) "evlerin insan yaşamındaki önemi"ni anlatan bir yazı yazmalarını isteyiniz. Deneme türünün özelliklerini hatırlatarak bu yazıyı deneme türünde yazmalarını (Y.3.2) söyleyiniz.
- Yazımı karıştırılan kelimelerle ilgili kuralları uygulamaları (Y.6.1) amacıyla **Çalışma Kitabı**'ndaki **4. Etkinliği** yaptırınız. Etkinliği öğrencilerle birlikte değerlendiriniz.

Dil Bilgisi

- Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavratmak amacıyla (D.B.5.2) öğrencilere ek fiilin hangi kip ekleriyle çekimlendiğini sorunuz. Ek fiilin 4 kip ekine göre çekimlendiğini hatırlatarak kiplere göre çekimini tahtaya yazınız.

idi
imiş
ise
-dır

Öğrencilere ek fiilin bu çekimlerinden üçünün (idi, imiş, ise) fiillere bir kip ekinden sonra getirilebildiğini ve böylece fiillerin birleşik kip ve zaman özelliği kazandığını hatırlatınız.

Aşağıdaki fiili ek fiilin bu üç biçimiyle çekimlemelerini isteyiniz.

geliyor + idi → geliyordu
geliyor + imiş → geliyormuş
geliyor + ise → geliyorsa

Ek-5: Okuduğunu Anlama Testi (Ön Test)

1. Aşağıdakilerden hangisinde "durmak" sözcüğü "Kapısının önünde sürekli birileri duruyor." cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır.

A. Durmayalım, durursak geride kalırız.
B. Elektrik kesilince makineler durdu fabrikada.
C. Dur, bir adım daha atarsan düşersin!
D. Sen burada dur ve kimseyi buradan geçirme.

2. "Sert" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

A. İnsanlara sert davranırsan seni sevmezler.
B. Eski müdür çok sertti, bakalım yeni gelen nasıl olacak?
C. İyi giyinmezsen bu sert havalarda hastalanırsın.
C. Mobilyacılar, sert bir ağaç olduğu için meşeyi daha çok kullanıyorlar.

3. 1. Bu adam kentimizin <u>önde gelen</u> kişilerinden biridir.
2. Böyle konuşarak olası bir kavganın <u>önüne geçti.</u>
3. Silahlı biri, başka birini <u>önüne katıp</u> kovaladı.
4. Devlet, aşı kampanyasıyla hastalığın <u>önünü kesti.</u>

Yukarıdaki cümlelerin hangi ikisinde altı çizili sözler aynı anlama gelebilecek biçimde kullanılmıştır?

A. 1-2 B. 1-3 C. 2-4 D. 3-4

4. Senin <u>nabza göre şerbet veren</u> biri olduğunu herkes bilir.

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?
A. Herkesin hoşuna gidecek bir şeyler bulur, söylerdi.
B. Nesi var nesi yoksa bizimle paylaşırdı.

C. O hepimizi kollar, korurdu.
D. Onunla birlikte olmak hepimizi mutlu ederdi.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde söz söyleyen kişi olumlu bir durumu olumsuz anlamlı bir sözcükle dile getirmiştir?

A. Birbiri ardına yazdığı başarılı romanlar onu en büyük olmaya mahkum etmiştir.
B. Sanatçının edebiyat yapmadan yazmak istemesi, anlatımını kuruluğa götürmüştür.
C. Sanatçı, okuruna yaşam koşullarını birlikte belirleyecekleri bir dünya kurmaktadır.
D. Sanatçı kendini merkez yaparak çevresini öyküleştirmiştir.

6. (1) Halil Dayı'nın kalın, kara kaşlarının altındaki gözleri birer kor gibiydi.(2) Elmacık kemikleri çıkık, gözleri çekikti. (3) Geniş alnı kendine güvenen bir adamın bütün heybetini ortaya koyuyordu. (4) Konuştuğu, güldüğü zamanlar, inanılmaz bir ışıltıyla parlayan güzel dişleri heybetinin yarattığı ürküntüyü yok ediyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazar yorum yapmamıştır?

A. 1 B. 2 C. 3 D. 4

7. Ne karşımdakini susturmak ne de başkalarına bilgiçlik taslamak için oku; ne her okuduğuna körü körüne inan, ne de konuşmalarına konu bulabilmek için oku; okuyacaksan insan olduğun ve daha iyi bir insan olmak için oku.

Bu cümlede asıl anlatılmak istenen aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilmiştir?

A. Okumak, pek çok yararı olan bir eylemdir.
B. Okumak insanı bilinçlendirirken yüceltir.
C. Okumak insana özgü bir etkinlik olduğuna göre okudukça insanlığımız gelişmelidir.

D. Okuduklarını tartışmadan kabullenenler başka düşüncelere hoşgörü ile yaklaşmaz.

8. Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılsam nerde kalırım
Benim sadık yârim kara topraktır.

Bu dizelerden aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

A. Çalışmayan, üretmeyen kişilerin aç kalıp yokluk çekeceği
B. Toprağın, kendisini işleyeni karşılıksız bırakmayacağı
C. Toprağın insana asla ihanet etmeyen gerçek bir dost olduğu
D. İnsanın topraktan gelip yine toprağa gideceği

9. Yasaların çokluğu, adaletsizliği önlemez; …….

Bu cümle aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülürse farklı bir mesaj verilmiş olur?

A. halkın yasalara saygılı olmasıdır adaleti sağlayacak olan.
B. halk kendi adaletini kendisi uygulamaya kalkarsa yasalar işlemez olur.
C. yasa koyucular kendi yasalarına uymazsa toplum hiç uymaz.
D. halk yasaları bilir ve onlara uygun davranırsa giderek adaletli bir toplum oluşabilir.

10. Tembellik bir veba salgını gibi bulaşıcıdır. Ondan korununuz! Tembelin yanında oturmayınız, onunla yol arkadaşı ve sohbet arkadaşı olmaktan çekininiz. Onu asla dinlemeyiniz. Onun içindeki ışık sönmüştür. Burnunun dibini göremeyecek kadar gözleri kapanmıştır. Yıllarca bir yere dalıp baksa, onu bu miskinlik köşesinden kimse kımıldatmasa, mutlu olacaktır.

Bu parçada tembel insanlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A. Yerlerinden bile kımıldamak istemediklerine
B. Yıllarca aynı yere bakabildiklerine
C. Etraflarıyla hiç ilgilenmediklerine
D. İyi bir iş arkadaşı olabileceklerine

11. Müzik günümüzde iki amaçla yapılıyor: İnsanlarla iletişim kurmak ve insanları eğlendirmek. Ben birincisini yapıyorum. Eğer müziğinizi insanları eğlendirmek kaygısıyla yaparsanız, başarılı olamazsınız. En popüler filmlere, kitaplara bakın; bunların , seyirci ya da okuyucu beğenir mi kaygısı taşımadan yapılanlar olduğunu göreceksiniz. Siz kendi istediklerinizi yaparsanız, onlar da sizin ruhunuzun yansımasını görürler orada ve severler hem sizi hem eserinizi.

Bu parçadaki asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A. Sanatçı için halkın beğenisi önemli değildir.
B. Üretilen, paylaşıldıkça daha güzele ulaşılır.
C. Müziğin amacı, eğlendirmek değil, insanlar arası iletişimi sağlamaktır.
D. Sanatçının kendisini ifade ederek ürettiği eser, başarılı olur ve halkın beğenisi kazanır.

12. Dil ve kültür bir bütünün ayrılmaz parçalarıdır. Dil olmadan kültürün, kültür olmadan da dilin var olmayacağı açıktır. Dil toplumun aynası, aynı zamanda kültürün de ayrılmaz bir parçasıdır. Dil kültürü besler, kültür de dili besler ve zenginleştirir.

Bu parçanın bütününde aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmaktadır.

A. Dilin, toplumsal yaşamdaki önemi
B. "Kültür"ün neleri kapsadığı
C. Dil ile kültürün iç içeliği

D. Ulusal kültürün dilin gelişimine katkısı

13. Kirpileri bilirsiniz. Bu sevimli hayvancıklar uzun kış gecelerinde soğuktan donmamak için birbirlerine iyice yaklaşırlar. Ama bunu öyle iyi ayarlarlar ki ne donarak ölecek kadar uzak kalırlar birbirlerinden, ne de canlarını yakacak kadar yakınlaşırlar birbirlerine. Bizler ise bir türlü başaramayız bunu. Ya soğuk bir yalnızlığa gömeriz kendimizi ya da canımızı yakacak, hatta birbirimize batacak kadar yakınlaşırız bazen. Anlaşılan bu küçük hayvanlardan öğrenecek çok şeyimiz var.

Bu parçada insan ilişkileri hangi yönüyle eleştirilmektedir?

A. Samimiyeti çok sevmemiz.
B. İki yanlış tutumdan kurtulup doğru ölçüyü bir türlü tutturamamamız
C. Giderek birbirimizden koptuğumuz
D. Doğadan ders almayı bilememiz

14. (1) Bir yazı yazmam gerektiği zaman, önce bir süre bilinçli olarak kaytarıyorum. (2) Bu kaytarma süresi yazının büyüklüğüne, önemine göre uzuyor. (3) Masama oturup bir türlü yazmaya başlayamıyorum. (4) Bu süre içinde yazdığım yazıları beğenmeyip çöpe atıyorum.(5) Başladığımda ise bir iki satır sonra sıkılıyorum.(6) Ardından sanki bir şey oluyor ve bir solukta bitiriveriyorum o yazıyı.

Numaralanmış cümlelerden hangisi, anlatımın akışını bozmaktadır?

A. 2 B. 3 C. 4 D. 5

15. "İlaçlarını düzenli kullandın mı, kısa sürede iyileşirsin." Bu cümledeki anlam ilişkisi, aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A. Aldığım armağanı sana gösteririm ama anneme söylemezsen.
B. Ben müdürü görebildim mi ki kendisiyle konuşabileyim.
C. Artık gerginliği kalmadı; demek ki annesi ile barıştı.

D. Buralara kadar gelmiş de bize uğramamışsın.

16. Hayatı her insan kendine göre yorumlar. Sanatın en büyük düşmanı basmakalıpçılıktır. Önemli olan duygular değil, duyguları anlama tarzıdır. Sanatta önemli olan, kendine göreliktir, başkalarından farklı, benzersiz olmaktır.

Yukarıdaki paragrafta kullanılan anlatım tekniği hangisidir?

A. Tartışma B. Açıklama
C. Öyküleme D. Betimleme

17. " Dünya karşılaştığın fırtınalarla değil, gemiyi limana getirip getiremediğinle ilgilenir." Cümlesinde anlatılmak istenene en yakın yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A. Başarı, ancak çalışmayla mümkündür.
B. Güçlükleri yenmek öncelikle cesaret ve kararlılık gerektirir.
C. Güçlükler kimi zaman başarılı olmanızı engeller.
D. İnsanlar neden başaramadığınızı sormaz, başarıp başaramadığınıza bakar.

Ek-6: 1. Metin Okuduğunu Anlama Testi (1. Son Test)

KİTAP SAYGISI

1. Bu metnin türü nedir?

A. Hikâye B. Deneme C. Makale D. Fabl

2. Bu metin için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A. Metinde genelde tanımlamalar yapılmıştır.
B. Metinde daha çok nesnel yargılara yer verilmiştir.
C. Metnin genelinde öznel yargılara yer verilmiştir.
D. Metindeki tüm düşünceler ispat edilmiştir.

3. Bu metin genel anlamda neden bahsetmektedir?

A. Kitaba karşı sevgi ve saygı
B. Kitaplara iyi davranmak
C. Okumanın faydaları
D. Kitapların dostluğu

4. Metne göre aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A. Günümüzde insanlar kitaba layık olduğu değeri vermemektedir.
B. Kitaplar insanlara büyük bir zenginlik sağlar.
C. Kitapları elde etmek için küçük paralar ödenir.
D. İnsanlar boş zamanlarını en iyi, kitap okuyarak değerlendirirler.

5. Yazarın "Ne güzel güçlüklerdi onlar!" sözüyle kastettiği nedir?

A. Maddi imkânsızlıklar nedeniyle okuyacaklarını zorlukla temin ettiği günler

B. Kitaba baktığı, kitabı seyrettiği, usul usul karıştırdığı anlar
C. Kitapların hazırlanış aşaması
D. Dikkatle kitap okuyup kurşun kalemle çizdiği, notlar aldığı zamanlar

6. Yazarın, duvar kovuklarına sokulan kâğıtların olduğu bir şehirde çocukluğunu geçirmesinden ne anlıyorsunuz?

A. Buldukları en ufak kâğıt parçalarını dâhi değerli bulup, bu kâğıtların duvar kovuklarına saklandığı bir yerdir.
B. Yaşayan insanlar fakir olduklarından duvarlarda kovuklar vardır, içeri rüzgâr girmesin diye bu kovukları kâğıtlarla kapamaktadırlar.
C. Güzel görünsün diye duvar kovuklarına kâğıt parçaları sokulmaktadır.
D. İnsanların evlerinde yer olmadığı için buldukları kâğıtları duvar kovuklarına koymaktadırlar.

7. Yazar, bu metne göre günümüz çocuklarından ve yetişkinlerinden aşağıdakilerden hangisini <u>istememektedir</u>.

A. Kitapların hazırlanışına saygı duymalarını
B. Kitapları işleri bitince atmalarını
C. Kitapların büyük bir zenginlik kaynağı olmaları sebebiyle onlara karşı doğal bir sevgi hissetmelerini
D. Kitapları temiz tutarak, düzenli kullanmalarını

8. "Küçük bir para karşılığında edinilen büyük zenginlik" sözünden ne anlıyorsunuz?

A. Kitap insanlara para kazandırmaktadır.
B. Kitaplara az para vererek biriktiririz sonunda kitaplarımız çoğalır ve zengin oluruz.
C. Kitaplar taşıdıklarıyla verdikleri bilgilerle insanın ruh ve bilgi dünyasını zenginleştirmektedir.

D. Kitap, okuyarak para kazanmanın yollarını öğrendiğimiz bir kaynak olduğu için zengin olmamızı sağlar.

9. Bu metinde, aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangileri kullanılmıştır?

A. öyküleme-betimleme
B. tanımlama-öyküleme
C. karşılaştırma-sayısal verilerden faydalanma
D. karşılaştırma-açıklama

10. "…kitaba masraf ayıramamanın darlığını yaşayan ev…" bu tamlamaya altı çizili sözcüğün kattığı anlam hangisidir?

A. evin dar olması
B. geçim zorluğu
C. iç sıkıntısı
D. bunalmak

11. Metinde geçen "keyifli bir hıncın tadını paylaşmak" ifadesiyle kastedilen nedir?

A. Ders kitaplarını hırpalayıp atmaktan öğrenciler keyif almaktadırlar.
B. Öğrenciler ders kitaplarını keyifle birbirleriyle paylaşmaktadırlar.
C. Öğrenciler kitaplara saygılı davranmaktadırlar.
D. Ders kitaplarını okumak öğrencilere büyük keyif vermektedir.

12. Metinde yer alan "Herhâlde iki türlü saygı olmalıdır kitaba." ifadesinde herhâlde kelimesinin yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir?

A. büyük bir ihtimalle
B. belki
C. kesinlikle
D. sürekli

Ek-7: 2. Metin Okuduğunu Anlama Testi (2. Son Test)

ATATÜRK VE TÜRK TİYATROSU

1. Bu metnin türü nedir?

A. Deneme B. Anı C. Gezi Yazısı D. Hikâye

2. Bu metnin konusu nedir?

A. Atatürk ile Muhsin Ertuğrul'un yaşadıkları
B. Atatürk'ün bir piyes hazırlatıp oynatması
C. " Akın" piyesini izleyen Atatürk'ün çok duygulanarak ağlaması
D. Atatürk'ün Türk Tiyatrosuna verdiği önem

3. Aşağıdaki özelliklerden hangisi, bu metne göre Atatürk'ün bir özelliği olarak çıkartılamaz?

A. Atatürk, tiyatro sanatıyla ilgili tarihî sözler söylemiştir.
B. Atatürk Türk tarihini önemseyen bir kişidir.
C. Atatürk aklı ve bilimi her şeyin üstünde tutar.
D. Atatürk tiyatro izlemeyi seven bir kişidir.

4. Muhsin Ertuğrul, Atatürk'ün isteğini neden yerine getirmemiştir?

A. Sıkılgan biri olduğu için
B. Atatürk'le inatlaştığı için
C. Oyun oynamaktan hoşlanmadığı için
D. Böyle bir sahne hatırlamadığı için

5. Aşağıdakilerden hangisi bu metinden çıkarılabilecek bir yargıdır?

A. Atatürk Türklerle ilgili yazılan bütün tiyatroları bilmektedir.
B. Atatürk sanatçılara büyük önem vermektedir.
C. Şehir tiyatrosunu Atatürk kurmuştur.
D. Atatürk tarihimizle ilgili bütün oyunları ağlayarak izler.

6. "Atatürk'ün her işte güç beğenen bir kişi" olması aşağıdaki ifadelerden hangisiyle aynı doğrultudadır?

A. Başkalarının yaptıklarını beğenmez.
B. Sergilenen ürünün alanında başarılı olmasını bekler.
C. Karşılaştığı durumları duygusal yaklaşarak değerlendirir.
D. Atatürk hırslı bir kişidir.

7. Aşağıdakilerden hangisi bu metinden çıkarılabilecek en genel sonuçtur.

A. Sanatçılar başarılı olmak istiyorlarsa çok çalışmalıdırlar.
B. Atatürk de girdiği bahsi kaybedebilir.
C. Şehir tiyatrosunun doğuşu ve gelişmesi tiyatromuz için önemli bir aşamadır.
D. Atatürk sanata ve sanatçıya büyük değer vermektedir.

8. …Muhsin, en ufak <u>falsoya</u> yer vermemek gerektiğini çok iyi bilmektedir. Bu cümlede altı çizili kelimenin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilemez.

A. yanlış B. hata C. suç D. kusur

9. 1. Atatürk "Akın" oyununu seyreder ve çok beğenir.
2. Atatürk ile Muhsin Ertuğrul'un bir oyun üzerine bahse girerler.
3. Atatürk Muhsin Ertuğrul'dan kendisi için oynadığı yapıtlardan bir bölüm sunmasını ister.
4. Muhsin Ertuğrul, "Akın" oyununa çok iyi hazırlanır ve oyunu sergiler.

Yukarıdaki olayların metne göre doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

A. 1-2-3-4
B. 2-3-1-4
C. 2-1-4-3
D. 3-2-4-1

10. "gönüllerini hoş etmek" kelime grubunun metne kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A. memnun etmek
B. tebrik etmek
C. takdir etmek
D. sevmek

Ek-8: 3. Metin Okuduğunu Anlama Testi (3. Son Test)

NAZAR BONCUĞU

1. Metne dayanarak aşağıdaki özelliklerden hangisi bildirme(tanıtma) yazı türüne ait bir özellik olamaz?

A. Bir konu hakkında bilgi verirler
B. Tanıtılmak istenen şey ayrıntılarıyla ele alınır
C. Yazarın görüşlerini anlatır.
D. Dil, anlaşılır ve sadedir.

2. Bu metin ne amaçla yazılmıştır.

A. Bize hayat dersi vermek için
B. Bir konu hakkında bilgilenmemizi sağlamak için
C. Karşılaştırmalar yapmamız için
D. Anlatılanların gerçek mi kurgu mu olduğunu anlamamız için

3. Aşağıdakilerden hangisi nazar boncuğu üretilen yerin özelliklerinden değildir?

A. Tuğladan yapılmıştır üzerinde ahşap bir damı vardır.
B. Tek penceresi vardır, bu pencere ışık girmesin diye kumaş ve naylon parçalarıyla kapatılmıştır.
C. İçerisinde kerpiçle sıvanmış dört gözü olan kubbe şeklinde bir ocak vardır.
D. Odanın içerisine hiçbir şekilde ışık girmemektedir.

4. Boncuklar yapıldığında neden soğumaları için sabaha kadar odada bekletiliyorlar?

A. Sıcak olduklarından insanların elini yakabilir diye
B. Boncuk çok sıcak olduğundan ısı ve ışık farkı boncuğu bozup çatlatacağı için

C. Boncukları kimse ellemesin diye

D. Sıcakta tekrar erimelerinden korkulduğu için

5. Aşağıdaki cümleleri nazar boncuğunun yapılış aşamasını göz önüne alarak sıralayınız

1. Ocağın gözlerinden içeriye küreklerle beyaz ya da saydam cam parçaları atılıyor.
2. Hafifçe vurularak cam demirden ayrılıyor.
3. Demirle taşın üzerine alınan macunların üzerine sacla bastırılıp yassılaştırılıyor.
4. Gözün yanındaki küçük odada soğumaya bırakılıyor.
5. Cam parçaları gözlerin içine sokulan demirlerin ucunda eriyerek macun halini alıyor.
6. Üzerine farklı renklerde cam noktaları koyuluyor.

A. 1-3-5-6-2-4 B. 3-1-5-6-2-4

C. 1-5-3-6-2-4 D. 3-1-5-4-2-6

6. Bu metnin genelinde en çok hangi anlatım tekniğinden faydalanılmıştır?

A. Açıklama

B. Öyküleme

C. Karşılaştırma

D. Tanımlama

7. Anlatıcı yeni yapılan boncuğu dışarıya çıkarınca ne oluyor?

A. Boncuğun rengi daha iyi görünüyor

B. Boncuk yanmaya başlıyor

C. Boncuğun yarısı simsiyah oluyor, renkleri birbirine karışıyor.

D. Boncuk eriyip tamamen dağılıyor

8. "Aralarındaki konuşmalar, <u>âşıkların atışmalarını</u> aratmıyor." cümlesindeki altı çizili bölümün cümleye kattığı anlam nedir?

A. Birbirine âşık olan kişilerin kavga etmesi
B. Saz şairlerinin birbirleriyle hazırlıksız yaptıkları bir tür müzik yarışı
C. Saz şairlerinin birbirlerine laf atmaları
D. Âşık olan kişilerin birbirlerine laf atması

9. Aşağıdaki mesleklerden hangisinde nazar boncuğu yapımındaki ustalık-çıraklık ilişkisi olabilir?

A. tamircilik B. psikolog
C. doktor D. yönetici

10. Aşağıdaki yargılardan hangisi bu metinden çıkarılamaz?

A. Renksiz odada çalışanların zengin gönülleri ve renkli kişilikleri, o odadan rengârenk boncuklar çıkmasını sağlıyor.
B. Türkiye'de sadece Kemalpaşa ve Cumaaovası-Görece köylerinde bu iş yapılmaktadır.
C. Mustafa Usta 60 yıl bu işi yaptıktan sonra felç geçirdiği için artık boncuk yapamıyor.
D. Eskiden boncukçuluk babadan oğla geçermiş fakat yeni nesil bu işle pek ilgilenmiyor.

11. Mustafa Usta, bu işe nasıl başlamıştır?

A. Babasından öğrenmiştir.
B. Yapacak başka bir iş bulamadığı ve çok kazanç sağladığın için başlamıştır.
C. Sıcak mekânlarda çalışmayı sevdiği ve çok zevk aldığı bir iş olduğu için bu işi seçmiştir.

D. Arabistan'dan gelen Hüsnü, Halil ve Selim Ustalar'ın onu yanlarına çırak olarak almasıyla başlamıştır.

12. Mustafa Usta işe başladığı zamanlar hangi tür bocukları daha çok yaparlarmış?

A. göz boncuğu B. katır parmağı
C. it boncuğu D. temiz göz boncuğu

13. İlk göz boncuğunu kim yapmıştır?

A. Mustafa Kemal Karademir B. Hüseyin Alp
C. Mehmet Usta D. Mustafa Usta'nın arkadaşı İbrahim Koçtaş

14. Okuduğunuz bu metin bir televizyon programı olsaydı, hangi tür program olurdu?

A. Belgesel B. Haber C. Sinema D. Tartışma Programı

15. Mustafa Usta'yla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur.

A. Patronu hastalanınca yerine geçmiş ve nazar boncuğu yapmayı öğrenmiş, patronu iyileşince tekrar bırakmıştır.
B.Yazları 30-40 derecede çalışırlarmış, bu sıcağa bir türlü alışamamış, bir keresinde derece koymuş göğsüne derece sıcağa dayanamayıp bozulmuş.
C. Bu işin zevk işi olduğunu düşünerek birçok model geliştirmişlerdir.
D. Mustafa Usta kendi ocağını açmış, iki oğluna boncuk yapmayı öğretmiş ancak torunları boncuk yapmak istemiyorlarmış.

16. Mustafa Usta asıl nazar boncuğunun neden mavi üstüne sarı renkten oluşması gerektiğini söylüyor?

A. En çok bu renkleri sevdiği için
B. Çakır renkli gözü olan bir kız çocuğundan esinlendiği için

C. Nazardan koruyan kurşundur ve sarı rengin içinde kurşun vardır.

D. Bunu ilk yapan kişi o renklerde yaptığı için

17. Aşağıdaki yargılardan hangisi bu metinden çıkarılabilir?

A. Mustafa Usta, nazardan koruduğu için nazar boncuğunu önemsemektedir.

B. Boncuk fırınında yakılacak odun, her türlü odun olabilir.

C. Camın erimesi için ocak ısısının 800 dereceye gelmesi yeterlidir.

D. Mustafa Usta, nazar boncuğundan çok onun yapılış öyküsünü önemsemektedir.

18. Hüseyin Alp Kimdir?

A. Kemeraltı'nda dükkânı olan boncuk tüccarı

B. Kemeraltı'nda ocağı olan boncuk ustası

C. Kemeraltı'nın eczacısı

D. Boncuklardan takı yapmayı çok seven bir kişi

19. "nazarlık kültürü" nün millî kültürümüzün bir parçası olmasını aşağıdakilerden hangisi en iyi şekilde ifade eder.

A. Nazarlık zanaatı atalarımızdan kaldığı için

B. Nazarlık zanaatı yapımı, işlenmesi, satışı bir gelenek halini aldığı, atalarımızdan kalan ve geliştirilen bir uğraş olduğu için

C. Halkımız nazar boncuğunu çok sevdiği, onun her türlüsünü satın almak istediği için

D. Nazarlık yapımı büyük emekler gerektirdiği için

20. Metne göre, aşağıdakilerden hangisi nazar boncuğunun kullanıldığı yer değildir?

A. Yeni doğmuş bir bebek

B. Ev

C. İyi süt veren inek

D. Korkuluk

21. Aşağıdakilerden hangisi boncukçuluk mesleği alanında kullanılan bir kavram değildir?

A. çırak B. ocak. C. macun tablası D. kazma

22. Hangisi bu metinden çıkarılacak bir yargı değildir?

A. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde nazar boncuğuna farklı isimler verilir.
B. Amerika'da boncuk kültürü gelişmemiştir, bu sebeple bütün boncuk ihtiyaçlarını Türkiye'den karşılarlar.
C. Görece ve Kemalpaşa'da yapılan boncukların büyük bir kısmı Kemeraltı'ndaki küçük bir dükkândan Türkiye'ye ve dünyaya dağıtılır.
D. Mustafa Usta boncuk yapmayı çok özlemektedir.

23. "İçeride, dört gözünden ateşler saçan, bir ejderhayı andıran kerpiçle sıvanmış yerden bitme kubbe şeklinde bir ocak var." Cümlesinde aşağıdakilerden hangisine yer verilmiştir?

A. Benzetme B. Karşılaştırma
C. Tartışma D. Örnekleme

24. Sonra da boncuğa oturmuş. Cümlesinde altı çizili söz grubu neyi ifade eder.

A. Boncuğun üzerine oturmak
B. Boncuk üretmek
C. Boncuk yapmayı öğretmek
D. Boncuk satmak

25. Metinde geçen "kem göz" tamlamasının yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A.renkli göz B. iri göz
C.güzel göz D. kötü göz

Ek-9: 4. Metin Okuduğunu Anlama Testi (5. Son Test)

MOR SALKIMLI EV

1. Bu metinde hangi anlatım tekniklerinden faydalanılmıştır?

A.betimleme-açıklama
B. betimleme-öyküleme
C. açıklama-örnekleme
D. örnekleme-karşılaştırma

2. Aşağıdakilerden hangisi mor salkımlı eve ait bir özellik değildir?

A. Evin iki girişi ve iki bölümlü bahçesi vardır.
B. Bahçenin bir bölümde çiçekler bir bölümünde meyve ağaçları vardır.
C. Ev kerpiçten yapılmıştır.
D. Duvarların iç tarafı ve üst kısmı boydan boya mor salkımlı çiçeklerle kaplıdır.

3. Evin üst katının iki odası, gelen aileye tahsis edilmişti. Cümlesinde altı çizili söz grubunun cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A. düzenlemek B. ayırmak C. hazırlamak D. kiralamak

4. Bu öyküde hangi unsur ön plandadır?

A. kahramanlar B. mekân
C. zaman D. olay

5. 1. Mahalleye Makedonya'dan bir ailenin göçmesi
2. Komşu çocuğun göç eden ailenin çocuklarıyla arkadaş olması

3. Mahallelinin yeni gelen aileye yardımcı olması
4. Çocukların mor salkımlı evin bahçesinde serbestçe oynamaları
5. Mahalleye göç eden ailenin mor salkımlı evin üst katına yerleşmesi

Yukarıdaki olayları metne göre sıralayınız.

A. 1-5-3-2-4 B. 1-3-2-5-4
C. 5-1-3-4-2 D. 5-1-4-3-2

6. Mahalle halkı mahalleye gelen aileye neden yardım ediyor?

A. Makedonya'dan göçmek zorunda kaldıkları için
B. Çok kalabalık bir aile oldukları için
C. Aile fertleri çalışacak iş bulamadıkları için
D. Aile kendilerinden yardım istediği için

7. Neden mahallenin en güzel evi mor salkımlı evdir?

A. İki katlı olduğu için
B. Bir zengine ait olduğu; bahçesinin çiçeklerle, içinin de göz alıcı şekilde düzenlenmiş olduğu için
C. Bahçesinde çok güzel meyveler olduğu için
D. Nine evi sürekli temizlediği için

8. Hikâyenin kahramanı olan çocuk sabah uyandığında ne görür?

A. Mor salkımlı bir ev görür.
B. Havanın güzel olduğunu görür.
C. Mor salkımlı evin üst katına yeni bir ailenin taşındığını görür.
D. Mahallenin yaşlı başlı kişilerini görür.

9. Aşağıdakilerden hangisi mor salkımlı evin özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A. İki katlı ve mahallenin en güzel evi olması
B. Odaların tavanlarını ve duvarlarını, rengârenk oyma resimler süslemesi
C. Hemen her odada, kristal avizeler ve gece lambalarının olması
D. Mahallenin en eski evi olması

10. Ben de bir dediğini iki etmiyordum. Cümlesinde altı çizili deyimin yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir?

A. Her istediğini yerine getiriyordum.
B. Bir tane istediğinden bir tane alıyordum.
C. Sürekli onunla ilgileniyordum.
D. Onunla iyi anlaşıyordum.

11. Aşağıdaki özelliklerden hangisi evin sahibine aittir?

A. Sürekli başkalarına iş yaptıran biridir.
B. Yetiştirdiği meyveleri ve çiçekleri satarak geçimini sağlamaktadır.
C. Zengin bir bey ailesinin kızıdır.
D. Yalnız yaşamayı sevmektedir.

12. Komşu nine çocuğu neden evine çağırmıştır?

A. Çocuğa evini gezdirmek için
B. Yeni gelen ailenin çocuklarıyla ilgilenmesini istemek için
C. Asker tanklarını izlemesi için
D. Çocuklarla birlikte bahçeyi temizlemesini istemek için

Ek-10: Kapsam Geçerliliği Uzman Değerlendirme Formu

Değerli Uzman,

Bu çalışma, "İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuduklarını Anlama Becerisi Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde kullanılacak ölçme testlerinin kapsam geçerliliğini tespit etmek için kullanılacaktır.

Sizden istenen testlerdeki soruları:

1. Kelime ve kelime grupları ile ilgili sorular, metni anlamayı etkileyecek anahtar niteliğinde ve kapsam bakımından metnin tamamını için yeterli olup olmadığı,

2. Metnin konusuna, metinde islenen ana düşünceye, yardımcı düşüncelere vs. metni oluşturan unsurlara yönelik okuduğunu anlamayı ölçecek nitelikte ve yeterlikte olup olmadığı,

3. Hazırlanan soruların teknik açıdan yeterli ve uygun olup olmadığı,

açılarından kontrol etmeniz, eksik gördüğünüz soruları eklemeniz, hatalı gördüğünüz soruları düzeltmenizdir.

Teşekkür ederim.

Sevil BAHÇECİ

Okuduğunu Anlama Testi (Ön test) Kapsam Geçerliliği Uzman Formu

Bu çalışma, "İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuduklarını Anlama Eğitimleri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde kullanılacak ölçme testlerinin kapsam geçerliliğini tespit etmek için kullanılacaktır.

Sizden istenen testleri , aşağıdaki ölçütler açısından değerlendirerek hatalı gördüğünüz soruları düzeltmeniz, eksik olduğunu düşündüğünüz sorular varsa eklemenizdir.

Ölçütler	**Puanlar**				
Sorular, 7. sınıf seviyesine uygundur.	5	4	3	2	1
Sorular, okuduğunu anlamaya yöneliktir.	5	4	3	2	1
Sorular, teknik açıdan yeterlidir.	5	4	3	2	1
Öğrencilerin, anlama düzeylerini belirleyebilecek yeterli sayıda soru vardır.	5	4	3	2	1

Hatalı soru/sorular ve düzeltilmiş şekilleri:

Eksik olduğunu düşündüğüm soru/sorular:

Metinlerin Okuduğunu Anlama Testleri (Son Testler) Kapsam Geçerliliği Uzman Formu

Ölçütler	**Puanlar**				
Metni anlamayı ölçecek yeterli sayıda soru vardır.	5	4	3	2	1
Sorular teknik açıdan uygundur.	5	4	3	2	1
Sorular içerikle birebir uyumludur.	5	4	3	2	1
Metnin bütünüyle ilgili, anlamayı ölçecek yeterli sayıda soru vardır.	5	4	3	2	1
Metnin anlaşılması açısından önem taşıyan kelime/ kelime grubu soruları yeterlidir.	5	4	3	2	1

Hatalı soru/sorular ve düzeltilmiş şekilleri:

Eksik olduğunu düşündüğüm soru/sorular:

Ek-11: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B08.4.MEM.4.41.00.09/510
KONU : Araştırma İzni
(Sevil BAHÇECİ)

11.05.09* 12081

VALİLİK MAKAMINA
KOCAELİ

İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Sevil BAHÇECİ' nin yürütmekte olduğu "İlköğretim 7.Sınıf Öğrencilerinin Okuduklarını Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışmasına esas olmak üzere, İlimiz Gebze İlçesinde bulunan Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu 7. sınıflarında anket uygulama talebi ilgili Üniversitenin 29.04.2009 tarih ve 262 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçen öğrencinin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere ekte sunulan anketleri İlimiz Gebze İlçesi Fevzi Çakmak İlköğretim Okulunda uygulama talebi komisyonca uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Nevzat İSPİRLİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
11.05.2009
Ali SÖZEN
Vali a
Vali Yardımcısı

Ömerağa Mah. Ankara Cad
Valilik Binası Kat:2 KOCAELİ
Tel: 331 33 03 Tel: 331 58 98
Tel: 321 17 47 Fax: 321 15 51
www.kocaeli.meb.gov.tr www.kocaeli-meb.gov.tr
kocaelim.emi@meb.gov.tr

Ek-12: Öğrenci Etkinlik Örnekleri

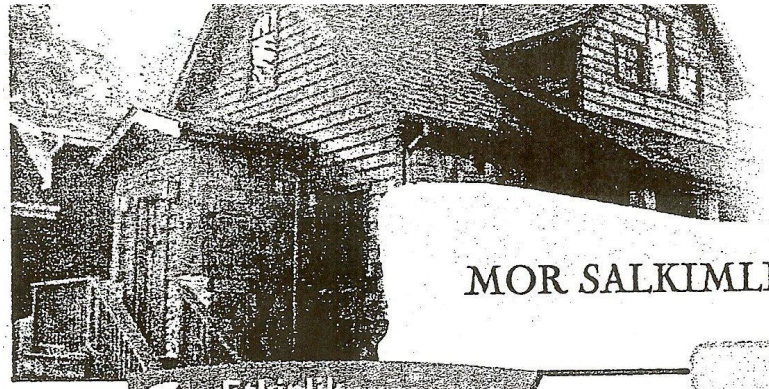

Büşra SARIKAYA
120 - 7-A

MOR SALKIMLI EV

1. Etkinlik

Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamını okuduğunuz metinden yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi sözlükten kontrol edebilirsiniz.

tahsis etmek: sarma, ayırma (✓)

heves: Bir şeyi çok istema (✓)

oyma: Bir keskici aletle bir cisme oyarak şekil vermek (✓)

kristal: Bazı ses eşyaları gibi değerli eşyaların yapımında kullanılan madde (billur)

zemin: Bir evin yerin en alt katı (giriş kat)

kerpiç: Evin yapımında kullanılan bir madde (saman ve balçık karışımından elde edilen bir)

öteberi: ayak üstü, basit ve kolay tüketilen şeyler (türlü çerezler, atıştırmalıklar)

kışla: bir yer bazen kullanılan yer anlamındaki (askerlerin toplu olarak barındırıldıkları yapılar için kullanılır)

hayli: oldukça (✓)

Bil bakalım: Özellikle

Etkinlik 1

Aşağıdaki söz öbeklerinin geçtiği cümleleri metinde bulunuz. Bu söz öbeklerinde altı çizili kelimelerin anlamlarını karşılarına yazınız. Cümlelerdeki hangi ipuçları bu anlamları bulmanızı sağladı? Belirtiniz.

... kitaba masraf ayıramamanın darlığını yaşayan bir ev... : imkansızlık, maddi durum sıkıntısı. "Kitaba masraf ayıramamanın darlığını yaşayan bir evde geçti."

... kitapların rahatsız olduklarına, örselendiklerine inanmam. : Uğraşmamak. Notlar yazılmış, işaret kenarları kitapların rahatsız olduklarına, örselendiklerine inanmam."

Etkinlik 2

Yazar kitap okuma konusunda, çocukluğunda hangi güçlüklerle karşılaşmıştır?

Kitap alamıyormuş, babası gazeteler okuyormuş. Kitap bulamıyormuş.

Yazarın bu sıkıntıları "Ne güzel güçlüklerdi onlar!" şeklinde değerlendirmesini nasıl yorumluyorsunuz?

Bunlara güzel bir güçlük olduğunu. Çünkü kitap okumanın güzel bir şey olduğu için bu şekilde değerlendirmiştir.

Sizin de çok istediğiniz bir şeyi güçlükle elde ettiğiniz oldu mu? Güçlüklerle karşılaşmak sizi nasıl etkiledi?

Bilgisayar almak için çok çaba çektim. Çok kötü etkiledi.

Etkinlik 3

Yazarın kitaplara yaklaşımı ve kitap okuma tutumuyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez? İlgili cümlenin başındaki yay ayracın içine X koyarak belirtiniz.

(...) Kitaplara bir emek ürünü olduğunu düşünerek değer vermektedir.

(..) Kitap üstünde önemli bulduğu yerlere ilişkin notlar almaktadır.

(X) İnsanların kitapları özgürce kullanabilmeleri gerektiğini düşünmektedir.

(..) Kitapları bir arkadaş gibi görmektedir.

Etkinlik 4

Bir kitabın hangi aşamalardan geçtiğini araştırmıştınız. Bu araştırmadan yararlanarak aşağıdaki akış şemasını tamamlayınız.

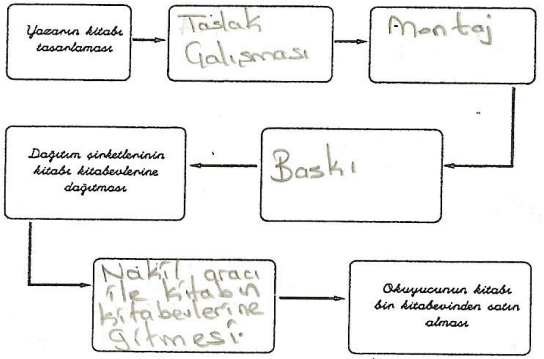

2. Etkinlik

Aşağıdaki ikilemeleri okuduğunuz metinden bulunuz ve anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

konu komşu: Hastalandığımı duyan konu komşu hemen yanıma geldiler.

yaşlı başlı: Ninem yaşlı başlı biri olduğundan yürüyemiyordu.

boydan boya: Boydan boya bütün evi boyadılar.

çoluk çocuk: Düğün evine çoluk çocuk toplanmıştı.

sıra sıra: Stadyuma girdikten sıra sıra yürüdük.

uzun uzun: Hiç görmediğim arkadaşımla uzun uzun sohbet ettik.

hemen hemen: SBS yaklaştıkça hemen hemen her gün test çözüyorum.

7

KİTAP SAYGISI — Rauf MUTLUAY

melek 7-C
GAVUŞ 472

1. etkinlik

Aşağıda kitapları nasıl kullandığınıza yönelik sorular yer almaktadır. Bunları cevaplayarak alışkanlıklarınızı gözden geçiriniz.

	Evet	Kısmen	Hayır
1. Kitaplarımı alır almaz kaplarım		X	
2. Kitaplarımı düzenli bir şekilde rafa yerleştiririm.	X		
3. Kitaplarımın kenarlarını kıvırmam.	X		
4. Okurken kitabı katlamam.	X		
5. Kitaplarım yıprandığında onları tamir ederim.		X	
6. Kütüphaneden aldığım kitapları korurum	X		
7. Kitabımın temiz kalmasına özen gösteririm.	X		
8. Kitap sayfalarını yırtmam	X		

Yukarıdaki sorulara verdiğim cevaplar benim okuyucu olduğumu gösteriyor

2. etkinlik

Aşağıdaki kelimeleri ve kelime grubunu metindeki anlamlarıyla birer cümlede kullanınız.

kovuk => Bir şeyin oyuk durumunda bulunan ic. bölümü.
Ağaç kovuğunda arılar vardı.

masraf => Harcanan para, gider.
Bu hafta çok masraf yaptık.

koleksiyon => Ben bu sene bir bonçuk koleksiyonu hazırladım.

hınç => Öc alma duygusuyla dolu öfke, kin.
Ondan hıncımı alacağım dedi.

abur cubur => İşe yaramayan boş.
Abur cubur şeylerle uğraşmayın.

Celil TOPKAYA 7-A

5

ATATÜRK VE TÜRK TİYATROSU

1. Etkinlik: Aşağıdaki kutulara metinle ilgili tahminlerinizi yazınız.

Tahminlerim

1 Atatürk kurula başkanlık eden Muhsin Ertuğrul'dan ne istemiş olabilir?

Atatürk Muhsin Ertuğrul'dan Cumhuriyet Sonrası güzellikleri ve Fakir sınıf bir aile olmasını ve tiyatro salonda bilet vermeden onları yönlendirmesini istemiş olabilir.

2 Atatürk isteğinden vazgeçmeyip Muhsin Ertuğrul'a ne demiş olabilir?

O zaman sen bana bir tiyatro kurucu ve bana bir tiyatroyu ayakta ve birlikte mücadele yürütmeyi öğretmen.

3 Muhittin Üstündağ, Atatürk'ün yanında ama piyesi seyretmiyor. Sizce ne yapıyor olabilir?

Muhittin Üstündağ Muhsin Bey'e bir tiyatro öğretmeyeceğinden emin bir şekilde tiyatroyu seyretmeyip elindeki kitabı okuyordu.

2. Etkinlik: Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ederek yazınız. Daha sonra bu kelimelerin anlamlarını sözlükten bularak tahminlerinizle karşılaştırınız.

	TAHMİNLERİM	SÖZLÜK ANLAMLARI
dekor	Sahnedeki duvar ve eşyalar	Tiyatro, sinema ve televizyonda Sahnede konulan eşya
kostüm	Oyuncuların giydikleri elbiseler	Sinema ve tiyatroda rol alan oyuncuların giydikleri özel
rol	Bir insana oyuncu tarafından verilen özellik	Bir kişiliği canlandırmak oyuncunun sahnede ve sinemada
temsil	Tiyatro ve kukla gösterisi	Sahne veya sinemada oynanmak için hazırlanmış
piyes	Tiyatro ile ilgili yazılan Oyun	Oynanmak üzere yazılmış bir Oyun
falso	Yanlış bir hareket	Hata, yanlış, gafa Bulunuş
aktör	Rolü oynayan kişi	Erkek oyuncu

3. Etkinlik:

a. Metnin konusu nedir?

Atatürk'ün Türk Tiyatrosuna verdiği önem.

b. Okuduğunuz metnin ana fikri nedir?

Bizlerde Türk tiyatrosuna gereken önemi vermeliyiz ve sanat ve sanatçıların gelişmesi için toplumumuzda Atatürk gibi bizlerde gelişmeye katkı sağlamalıyız.

c. Metne farklı başlıklar bulunuz.

Büyük Lider Atatürk'ün Tiyatro verdiği önem.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Sevil BAHÇECİ

Sürekli Adresi : Fatih mah. Site sok. Ferah Evler A Blok Nu.: 15/6 Kuruçeşme-İZMİT

Doğum Yeri ve Yılı : İZMİT / 28.04.1982

Yabancı Dili: İngilizce

İlkokul : İzmit, Ziya Gökalp İlkokulu, 1993

Orta Okul : İzmit, İnkılap Orta Okulu, 1997

Ortaöğretim : Artvin Lisesi, 2000

Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği, 2006

Yüksek Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, 2009

Çalışma Hayatı : 2006-, Gebze Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu, Türkçe Öğretmenliği